

- 9) राजांनी पाडलेल्या नाण्यावरून तत्कालीन ---- इतिहास समजतो.
 अ) सामाजिक ब) राजकीय
 क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- 10) "आशियाटिक सोसायटी ऑफ बंगाल" ची स्थापना ---- या वर्षी झाली.
 अ) 1684 ब) 1784
 क) 1884 ड) 1984
- 11) जी. डब्लू. एफ. हेगेल हे ---- देशाचे रहिवासी होते.
 अ) जर्मन ब) फ्रांस
 क) भारत ड) यापैकी नाही
- 12) वर्ग संघर्षाचा सिध्दांत ---- यांनी मांडला.
 अ) रांके ब) रूसो
 क) कार्ल मार्क्स ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12

- अ) इतिहास लेखनशास्त्र म्हणजे काय?
 ब) इतिहासाच्या चार सहाय्यकारी शास्त्रांची माहिती लिहा.
 क) सांस्कृतिक इतिहास म्हणजे काय?
 ड) इतिहासाची आधुनिक तंत्रज्ञाने.
 इ) प्राथमिक साधने-शिलालेख.
 ई) दुय्यम साधने-मौखिक इतिहास.

प्र.3 लघुत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12

- अ) इतिहासाचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
 ब) इतिहासातील नियम
 क) इतिहासाचे प्रकार
 ड) इतिहासाची दुय्यम साधने

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 12

इतिहास म्हणजे काय सांगून त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
 किंवा
 इतिहासाच्या सहाय्यकारी शास्त्रांचे परीक्षण करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 12

इतिहासातील प्राथमिक साधने सांगून त्यांचे महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Historiography (230108101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

12

- 1) Historiography, an independent branch of history, emerged in the _____ century.
  - a) 18th
  - b) 20th
  - c) 17th
  - d) 19th
- 2) _____ is called father of history.
  - a) Ptolemy
  - b) Aristotle
  - c) Herodotus
  - d) Socrates
- 3) History is a _____ science as history deals with the achievements and experiences of civilized human beings.
  - a) Natural
  - b) Scientific
  - c) Social
  - d) None of these
- 4) Modern historians lay more emphasis on objective description of _____ events.
  - a) Past tense
  - b) Present tense
  - c) Future tense
  - d) None of these
- 5) Who says "All history is contemporary history"?
  - a) Car
  - b) Vico
  - c) Acton
  - d) Croce
- 6) Documents used for judicial decision are called _____.
  - a) Bad
  - b) Shakavali
  - c) Mahjar
  - d) Kulkuti
- 7) "What is history?" This book was written by _____.
  - a) E. H. Carr
  - b) Arnold Toynbee
  - c) John Seely
  - d) None of these
- 8) The remains of the archaeological record are _____ tools.
  - a) Personal
  - b) Primary
  - c) Secondary
  - d) None of these
- 9) From the coins minted by the kings, the then _____ history is understood.
  - a) Social
  - b) Political
  - c) Economic
  - d) None of these
- 10) "Asiatic Society of Bengal" was established in the year _____.
  - a) 1684
  - b) 1784
  - c) 1884
  - d) 1984
- 11) G.W.F. Hegel was a resident of _____ country.
  - a) German
  - b) France
  - c) India
  - d) None of these

- 12)** The theory of class struggle was proposed by _____.
a) Ranke   b) Rousseau
c) Karl Marx   d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four Out Of Six) 12

- a) What is historiography?
b) Write information about four subsidiary sciences of history.
c) What is cultural history?
d) Modern technologies of history'.
e) Primary sources- Inscriptions.
f) Secondary sources- Oral History.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Explain the meaning and scope of history.
b) Laws of history
c) Types of history
d) Secondary sources of history

Q.4 Attempt Any One of the following questions. 12

Explain the importance of history by stating what it means.

OR

Examine the supporting sciences of history.

Q.5 State the primary sources in history and explain their importance. 12

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Ancient India-I (Up to 650 A.D.) (230108102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) नाण्यांच्या अभ्यासास ---- म्हणतात.
अ) न्युमिसमॅटिक
ब) एपिग्राफी
क) पॅलेओग्राफि
ड) इंडोलॉजी
- 2) ग्रीक सेनापती सेल्युकस निकेटरचा पराभव ---- याने केला.
अ) समुद्रगुप्त
ब) अशोक
क) कनिष्क
ड) चंद्रगुप्त मौर्य
- 3) कलिंग युद्धाचा उल्लेख अशोकाच्या ---- शिलालेखात आढळतो.
अ) पहिल्या
ब) पाचव्या
क) आठव्या
ड) तेराव्या
- 4) ---- हे महावीरांचे जन्म स्थान आहे.
अ) लुंबीनी
ब) अवंती
क) कुंडग्राम
ड) पाटलीपुत्र
- 5) सारनाथ येथील धम्म्यक स्तूप ---- कार्यकाळात बांधला गेला.
अ) मौर्य
ब) शुंग
क) गुप्त
ड) हर्षवर्धन
- 6) स्यादावाचा सिध्दांत ---- शी संबंधीत आहे.
अ) बौध्द
ब) जैन
क) तंत्रवाद
ड) शैववाद
- 7) नॅचरल हिस्ट्री या ग्रंथाचा लेखक ---- आहे.
अ) प्लीनी द एलडर
ब) मेगास्थिनीस्
क) हेरोडोटस
ड) फाहीन
- 8) कनिष्कच्या आश्रयाखाली चौथी बौध्द धर्मपरिषद ---- येथे भरवण्यात आली.
अ) राजगीर
ब) पाटलीपुत्र
क) वल्लभी
ड) कुंदलवन, काश्मीर
- 9) हर्षवर्धनच्या दरबारी ---- चीनी प्रवासी आला होता.
अ) हयुन-च्वांग
ब) फाहीन
क) इतसिंग
ड) इब्न बतुता

- 10) — हा जुनागढ शिलालेखाशी संबंधित नाही.
 अ) अशोक
 क) स्कंदगुप्त
 ब) रुद्रदमण
 ड) कनिष्क
- 11) — मौर्य शासक जैन अनुयायी होता.
 अ) चंद्रगुप्त
 क) बिंदुसार
 ब) अशोक
 ड) बृहदत्त
- 12) पुरुषसुक्त सुत्र — मध्ये आहे.
 अ) ऋग्वेद 10 वे मंडल
 क) शतपत ब्राम्हण
 ब) सामवेद
 ड) अथर्ववेद

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) एपिग्राफी
 ब) वैदिक समाजातील स्त्रीयांचे स्थान
 क) शक शासक रुद्रदमण
 ड) कुमारगुप्त पहिला
 इ) महाजनपद
 ई) कलहानची राजतरंगीनी

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा/टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) प्राचीन भारताच्या अभ्यासामध्ये परकीय वृत्तांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) वैदिक धर्माची माहिती लिहा.
 क) जैन शिकवणूकीची माहिती सांगा.
 ड) हर्षवर्धनच्या कामगिरी विषयी लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी प्रश्न) (कोणतेही एक)

12

- अ) गुप्तकालीन आर्थिक परिस्थितीची चर्चा करा.
 ब) सिंधू संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी प्रश्न)

12

अशोकाचे कल्याणकारी धोरण व त्याचे महत्त्व याविषयी चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Ancient India-I (Up to 650 A.D.) (230108102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.**12**

- 1) The study of coins is termed as _____.
  - a) Numismatic
  - b) Epigraphy
  - c) Paleography
  - d) Indology
- 2) Greek general Seleucus Nicator was defeated by _____.
  - a) Samudragupta
  - b) Ashoka
  - c) Kanishka
  - d) Chandragupta Maurya
- 3) _____ inscription of Ashoka mentions Kalinga War.
  - a) 1st
  - b) 5th
  - c) 8th
  - d) 13th
- 4) _____ is the birth place of Mahavir.
  - a) Lumbini
  - b) Avanti
  - c) Kundagrama
  - d) Patliputra
- 5) Dhammyak Stupa of Sarnath was built during _____ Period.
  - a) Mauryan
  - b) Shunga
  - c) Gupta
  - d) Harshavardhan's
- 6) Syadvada doctrine belongs to _____.
  - a) Buddhism
  - b) Jainism
  - c) Tantrism
  - d) Shaivism
- 7) _____ is the author of Natural History.
  - a) Pliny the elder
  - b) Megasthenes
  - c) Herodotus
  - d) Fahien
- 8) Fourth Buddhist council was held under the Patronage of Kanishka at _____.
  - a) Rajgir
  - b) Pataliputra
  - c) Vallabhi
  - d) Kundalvana Kashmir
- 9) _____ Chinese traveller visited the court of Harshavardhan.
  - a) Hsuan Tsang
  - b) Fahien
  - c) Itsing
  - d) Ibn Batuta
- 10) _____ is not associated with Junagarh inscription.
  - a) Ashoka
  - b) Rudradaman
  - c) Skandagupta
  - d) Kanishka
- 11) _____, Mauryan ruler was follower of Jainism.
  - a) Chandragupta
  - b) Ashoka
  - c) Bindusara
  - d) Brihadratha

- 12) Purushsukta hymn is in _____.
- a) Rigved 10th mandal
  - b) Samveda
  - c) Satpath Brahmin
  - d) Atharvaveda

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Epigraphy
- b) Position of women in Vedic Society.
- c) Shaka king Rudradaman
- d) Kumargupta I
- e) Mahajanapadas
- f) Kalhan's rajtarangini

Q.3 Write Short Answers/Short Notes. (Any Two) 12

- a) State the importance of foreign accounts for the study of ancient Indian history.
- b) Give information about Vedic religion.
- c) Give an account of teachings of Jainism.
- d) Write about achievements of Harshavardhan.

Q.4 Write the detail Answer. (Borad Answer Type Question) (Any One) 12

- a) Discuss the features of Gupta period economic conditions.
- b) Discuss in detail the features of Indus Valley Civilization.

Q.5 Write the detail Answer. (Borad Answer Type Question) 12

Discuss about Ashoka's Welfare Policy and its importance.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Medieval India-I (1200 to 1526 A.D.) (230108103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) सुलतान काळात भारतीय विषयांना आपले बनविणारा पहिला विद्वान ---- हा होता.
अ) खरे ब) अमीरखुसरो
क) शहाजहान ड) यापैकी नाही
- 2) सुलतान काळात सोन्याची नाणी ---- याने प्रथम पाडली.
अ) अल्तमश ब) ऐबक
क) बल्बन ड) अलाउद्दीन खिलजी
- 3) चाळीसगणी सरदारांचा गटाची स्थापना ---- केली.
अ) अल्तमश ब) रजिया सुलतान
क) मंगोल ड) यापैकी नाही.
- 4) सुलतान कालखंडात राजधानी दिल्लीहून देवगिरीला ---- यांनी स्थलांतरीत केली
अ) अलाउद्दीन खिलजी ब) मोहम्मद बिन तुगलक
क) रजिया सुलतान ड) यापैकी नाही
- 5) सुलतान कालखंडात ---- याने बाजारभाव नियंत्रणाचे धोरण अवलंबिले.
अ) बाबर ब) ऐबक
क) अलाउद्दीन खिलजी ड) यापैकी कोणीही नाही
- 6) सुलतान कालखंडातील सैन्य विभागाला ---- या नावाने ओळखले जाते.
अ) दिवाण ब) दिवणी - इ-अर्ज
क) खानेजहा ड) यापैकी नाही
- 7) देवराय द्वितीयच्या कालखंडात ---- हा पर्शियन प्रवासी भारतात आला.
अ) अब्दुल रझाक ब) बर्नी
क) खाफीखान ड) रहेला
- 8) राजा कृष्णदेवराय हा ---- वंशातील राजा होता.
अ) लोदीवंश ब) सलूव
क) खिलजी वंश ड) तुलुव वंश

- 9) मध्ययुगीन कालखंडात स्थापन झालेल्या भक्तीसंप्रदायाला ---- या नावाने ओळखले जाते.
अ) दत्त संप्रदाय   ब) नाथ संप्रदाय
क) वारकरी संप्रदाय   ड) सुफी संप्रदाय
- 10) कल्हणाने ---- या ग्रंथात काश्मीरचा इतिहास लिहिला.
अ) राजतरंगिणी   ब) अर्थशास्त्र
क) अ आणि ब   ड) यापैकी नाही
- 11) सुफी संप्रदायाच्या विचारांचे मूळ ---- मध्ये आहे.
अ) भगवद्गीता   ब) महाभारत
क) रामायण   ड) कुराण
- 12) महात्मा बसवेश्वर यांनी ---- चळवळीची स्थापना केली.
अ) सुफी चळवळ   ब) भक्ती चळवळ
क) वीरशैव चळवळ   ड) यापैकी नाही

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- अ) दिल्ली सुल्तानची स्थापना स्पष्ट करा.
ब) मंगोल कोण होते.
क) सिझदा आणि पाय बॉस प्रथा
ड) सुलतान कालखंडातील शेतकऱ्यांची परिस्थितीची माहिती लिहा.
इ) चाळीसगणी सरदार
ई) सुलतान कालखंडातील व्यापार
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
- अ) अलाउद्दीन खिलजीची दक्षिण मोहीमविषयी सांगा.
ब) सुलतान काळातील जमीन महसुलाची माहिती द्या.
क) सुलतान कालखंडातील गुलामगिरीची पद्धतीचे विवेचन करा.
ड) विजयनगर राज्याची स्थापना कशी झाली ते सांगा.
- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 12
- सुलतानशाहीच्या काळातील केंद्रीय प्रशासनाची माहिती सांगा.
किंवा
अल्लाउद्दीन खिलजी व त्याचे बाजार नियंत्रणाचे धोरण याविषयी चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 12
- सुलतान कालखंडातील सामाजिक परिस्थितीचे विवेचन करा.

- 12) Mahatma Basaveshwar founded the movement of _____.
a) Sufi movement   b) Bhakti movement
c) Virashaiva movement   d) None of these

- Q.2 Write short answers of the following question. (Any four)   12**
- a) Explain the establishment of Delhi Sultanate
  - b) Who was mangol?
  - c) Tradition of Sijada and Paybos
  - d) Write information about the conditions of the farmers in the Sultanate period
  - e) Chalisgani saradar
  - f) Trad in the Sultanate period
- Q.3 Write answers of the following questions. (Any two)   12**
- a) Explain the southern campaign of Alauddin Khilji.
  - b) Give information about the land revenue during the Sultanate period.
  - c) Explain the practice of slavery in the Sultanate period.
  - d) Explain how the Vijayanagara state was established.
- Q.4 Write the detail answer of the following question. (Any one)   12**
- a) State the central administration during the Sultanate period.
  - b) Explain the market control policy of Alauddin Khilji.
- Q.5 Write the detail answer of the following question.   12**
Explain the religious situation in the sultanate period.

Seat
No.**M.A. (History) (Semester – I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024****Research Methodology in History (230108105)**Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.**12**

- 1) संशोधनामुळे मानवाच्या ——— ची वाढ होते.

अ) वयोमाना	ब) सत्ता
क) समस्या	ड) ज्ञाना
- 2) ——— ही संशोधनाची पहिली पायरी आहे.

अ) अहवाल लेखन	ब) टिप्पणी काढणे
क) समस्यासुत्रण	ड) यापैकी नाही
- 3) संशोधक हा ——— चा शोध लावतो.

अ) सत्याचा	ब) विश्लेषणाचा
क) शास्त्राचा	ड) यापैकी नाही
- 4) कालगणनेला इतिहासाचा ——— म्हणतात.

अ) स्तंभ	ब) जीभ
क) डोळा	ड) मेंदू
- 5) भूतकाळातील घटनांच्या प्रत्यक्ष साक्षीदारांच्या नोंदीला ——— म्हणतात.

अ) तथ्य	ब) प्राथमिक स्त्रोत
क) दुय्यम स्त्रोत	ड) मौखिक स्त्रोत
- 6) मौखिक इतिहास ——— वर आधारित असू शकतो.

अ) लोकांच्या मुलाखती	ब) कथा आणि किस्से
क) गाणी	ड) वरील सर्व
- 7) तटस्थता हा ——— चा गुण आहे.

अ) तथ्य	ब) संशोधक
क) संकल्पना	ड) यापैकी नाही
- 8) सर्व संशोधन प्रक्रिया ——— पासून सुरु होते.

अ) गृहीतक	ब) परिकल्पना तपासण्यासाठी प्रयोग
क) निरीक्षण	ड) वरील सर्व
- 9) संशोधन अहवालाचे पहिले पान ——— हे आहे.

अ) परिशिष्ट	ब) ग्रंथसूची
क) अनुक्रमणिका	ड) शीर्षक पृष्ठ

- 10) खालीलपैकी कोणता एक संशोधन अहवाल लेखनाचा घटक नाही.
 अ) संशोधनाचा उद्देश   ब) नमुना निवड पद्धत
 क) भाषेची समस्या   ड) यापैकी नाही
- 11) ——— ही ज्ञान प्राप्त करण्याची वैज्ञानिक पद्धत आहे.
 अ) संशोधन   ब) मूल्य
 क) मुलाखत   ड) यापैकी नाही
- 12) संशोधन अहवालामुळे ——— ज्ञान प्रकाशात येते.
 अ) संकुचित   ब) मर्यादित
 क) व्यापक   ड) नवीन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

12

- अ) समस्यांचे सूत्रीकरण म्हणजे काय?
 ब) वर्णनात्मक संशोधन
 क) संशोधकाचा प्रामाणिकपणा
 ड) ग्रंथालय
 इ) संदर्भग्रंथ
 ई) वृत्तपत्रे

प्र.3 लघुत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) संशोधन पद्धतीचा अर्थ आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
 ब) संशोधनातील साधनाचे बहिर्गत परीक्षण म्हणजे काय स्पष्ट करा.
 क) ऐतिहासिक संशोधनामध्ये ई माध्यमाचे महत्व स्पष्ट करा.
 ड) ऐतिहासिक संशोधन पद्धतीतील मौखिक साधने यावर टीप लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

12

- अ) इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील प्राथमिक संदर्भ साधने यांचे महत्व सांगा.
 ब) ऐतिहासिक संशोधन पद्धतीतील विषयाची निवड, मांडणी, विविध परीक्षणे यांचे महत्व सांगा.

प्र.5 सविस्तर लिहा.

12

ऐतिहासिक संशोधन पद्धतीतील विविध टप्प्यांचा आढावा घ्या.

Seat
No.

**M.A. (History) (Semester – I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Research Methodology in History (230108105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) Research leads to the growth of human _____.
  - a) Age
  - b) Power
  - c) Problem
  - d) Knowledge
- 2) _____ this is the first step of research.
  - a) Report writing
  - b) Commenting
  - c) Problem solving
  - d) None of these
- 3) The researcher discovers the _____.
  - a) of truth
  - b) of analysis
  - c) of science
  - d) None of these
- 4) Chronology is called _____ of history
  - a) Column
  - b) Tongue
  - c) Eye
  - d) Brain
- 5) Eyewitness records of past events are called _____.
  - a) Facts
  - b) Primary sources
  - c) Secondary sources
  - d) Oral sources
- 6) Oral history can be based on _____.
  - a) Interviews with people
  - b) Stories and anecdotes
  - c) Songs
  - d) All of the above
- 7) Neutrality is the quality of _____.
  - a) Fact
  - b) Researcher
  - c) Concept
  - d) None of these
- 8) All research process starts from _____.
  - a) Hypothesis
  - b) Experiment to test hypothesis
  - c) Observation
  - d) All of the above
- 9) The first page of the research report is _____.
  - a) Appendix
  - b) Bibliography
  - c) Index
  - d) Title page
- 10) Which one of the following is not a component of research report writing.
  - a) Research objective
  - b) Sample selection method
  - c) Language problem
  - d) None of these

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester – I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
History of Ideas. (230108106)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) ऋग्वेदामध्ये ——— मंडळे आहेत.
अ) चार
ब) दहा
क) सोळा
ड) वीस
- 2) महाभारताचे प्राचीन नाव ——— आहे.
अ) दिग्विजय
ब) महाविजय
क) जय
ड) विजय
- 3) भारतीय कुटुंब व्यवस्थेत स्त्रीचा ——— दर्जा होता.
अ) समान
ब) श्रेष्ठ
क) कनिष्ठ
ड) यापैकी नाही
- 4) प्राचीन कुटुंब व्यवस्थेचे ——— हे मुख्य वैशिष्ट्य होते.
अ) विभक्त कुटुंब
ब) मुक्त कुटुंब
क) त्रिकोणी कुटुंब
ड) संयुक्त कुटुंब
- 5) संत तुकाराम यांनी ——— हा ग्रंथ लिहिला?
अ) भगवतगीता
ब) तुकारामगाथा
क) ज्ञानेश्वरी
ड) अभंगवाणी
- 6) नामदेवांनी ——— संप्रदायाचा प्रसार महाराष्ट्रा बाहेर केला.
अ) भागवत
ब) सुफी
क) वीरशैव
ड) शाक्त
- 7) सुफी पंथाचे महत्वाचे केंद्र ——— होय.
अ) वाराणसी
ब) अयोध्या
क) आग्रा
ड) कुरुक्षेत्र
- 8) श्री नारायण गुरु हे ——— मधील प्रमुख सामाजिक व धार्मिक सुधारक होते.
अ) पंजाब
ब) गुजरात
क) बंगाल
ड) केरळ
- 9) ——— हे शीख धर्माचे संस्थापक आहेत.
अ) गुरु अंगद
ब) गुरु गोविंदशिंह
क) गुरु नानक
ड) गुरु अर्जुनसिंह

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester – I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
History of Ideas. (230108106)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

12

- 1) How many Mandlas in Rigvedas?
  - a) Four
  - b) Ten
  - c) Sixteen
  - d) Twenty
- 2) The Ancient name of Mahabharatas was _____.
  - a) Digvijay
  - b) Mahavijay
  - c) Jay
  - d) Vijya
- 3) In the Indian Family saytem, the status of a woman was _____.
  - a) Equal
  - b) Superior
  - c) Inferior
  - d) None of these
- 4) _____ was the main feature of ancient family System.
  - a) Separate family
  - b) Free family
  - c) Triangle family
  - d) Joint family
- 5) Sant Tukaram wrote _____ this book?
  - a) Bhagvatgeeta
  - b) Takaram Gatha
  - c) Dnyaneshwari
  - d) Abhangvani
- 6) Sant Namdev spread the _____ sect outside Maharashtra.
  - a) Bhagavata
  - b) Sufi
  - c) Veershaiva
  - d) Shakta
- 7) _____ was famous centre of Sufi sect.
  - a) Varanasi
  - b) Ayodhya
  - c) Agra
  - d) Kurukshetra
- 8) Shri Narayan Guru was the main social and religious reformer in _____.
  - a) Punjab
  - b) Gujarat
  - c) Bengal
  - d) Kerala
- 9) _____ was the founder of Sikhism.
  - a) Guru Angad
  - b) Guru Govind Sing
  - c) Guru Nanak
  - d) Guru Arjun Sing
- 10) _____ was founded the Satyshodhak Samaj.
  - a) Mahatma Phule
  - b) Swami Dyanand Saraswati
  - c) Justice Ranade
  - d) Acharya Agarkar

- 10) ——— साली चले जाव चळवळ सुरु झाली.
 अ) 1940 ब) 1941
 क) 1942 ड) 1943
- 11) सविनय कायदेभंग चळवळ ——— साली सुरु झाली.
 अ) 1930 ब) 1931
 क) 1932 ड) 1933
- 12) सोलापूरमध्ये ——— साली 'मार्शल लॉ' पुकारण्यात आला.
 अ) 1930 ब) 1931
 क) 1932 ड) 1933

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) सिद्धेश्वर मंदिर
 ब) देवगिरीचे यादव
 क) नरसिंग गिरजी मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी
 ड) इंडियन नॅशनल ट्रेड युनियन काँग्रेस (इंटक)
 इ) कुर्बान हुसेन
 ई) विष्णू काँटन मिल

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेस (आयटक)
 ब) तुळशीदास जाधव
 क) के. बी. अंत्रोलीकर
 ड) सोलापूरची लढाई

प्र.4 सोलापूरच्या कापड उद्योगाचे सविस्तर वर्णन करा.

12

किंवा

'चले जाव' आंदोलनातील सोलापूरच्या योगदानाचे वर्णन करा.

प्र.5 सविनय कायदेभंगाच्या चळवळीतील सोलापूरच्या योगदानाची चर्चा करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Solapur (230108107)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option.

12

- 1) Who was the Collector of Solapur during Civil Disobedience Movement?
  - a) Knight
  - b) Dalhousie
  - c) Curzon
  - d) None of these
- 2) Solapur was included in _____ residency.
  - a) Madras
  - b) Bombay
  - c) Calcutta
  - d) None of these
- 3) Temples of _____ architecture of Yadava period are found in Solapur District.
  - a) Greek
  - b) Arabic
  - c) Hemadpanti
  - d) None of these
- 4) The capital of Yadavas was _____.
  - a) Solapur
  - b) Pune
  - c) Satara
  - d) Devagiri
- 5) Who founded the Bahamani Empire?
  - a) Krishna Devarai
  - b) Ramdevarai
  - c) Genghis Khan
  - d) Hasan Gangu
- 6) Who started Lokseva Weekly?
  - a) Ramakrishna Jog
  - b) Tulsidas Jadhav
  - c) Laxman Jadhav
  - d) Keru Jadhav
- 7) Who started Ghazanfar weekly?
  - a) Kisan Sarada
  - b) Jagannath Shinde
  - c) Kurban Hussain
  - d) Mallappa Dhanshetty
- 8) _____ was the Killedar of the fort of Solapur during the Maratha period.
  - a) Ibrahim Khan
  - b) Khaliluddin Khan
  - c) Khawas Khan
  - d) Malik Khan
- 9) In 1623 _____ conquered the fort of Solapur.
  - a) Ibrahim Khan
  - b) Khaliluddin Khan
  - c) Khawas Khan
  - d) Malik Ambar
- 10) Quit India movement started on _____.
  - a) 1940
  - b) 1941
  - c) 1942
  - d) 1943
- 11) Civil disobedience movement started in _____ year.
  - a) 1930
  - b) 1931
  - c) 1932
  - d) 1933

- 12) Martial law was called in Solapur in the year _____.
a) 1930   b) 1931
c) 1932   d) 1933

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) 12

- a) Siddheswar Temple
- b) Yadav Of Devgiri
- c) Narsing Giragi Manufacturing Company
- d) Indian National Trade Union Congress (INTUC)
- e) Kurban Husen
- f) Vishnu Cotton Mill

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) All India Trade Union Congress (AITUC)
- b) Tulsidas Jadhav
- c) K. B. Antrolikar
- d) Battle Of Solapur

Q.4 Explain the cotton Industries of Solapur. 12

OR

Describe the Contribution of Solapur in Quit India Movement.

Q.5 Discuss the contribution of Solapur to Civil Disobedience Movement. 12

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Theory and Concepts of Modern World-I (230108104)

Day & Date: Wednesday, 22-05-2024
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 06

- 1) 1879 पर्यंत फ्रान्सने अमेरिका आणि भारतातील तिची बहुतेक वसाहत संपत्ती
---- गमावली.
अ) स्पेन ब) ब्रिटन
क) पोर्तुगाल ड) जर्मनी
- 2) ---- हे समाजवादाच्या प्रणेत्यांपैकी एक मानले जातात.
अ) माओ झेडोंग ब) रॉबर्ट ओवेन
क) एम. एन. रॉय ड) लेनिन
- 3) ---- यांनी समाजवादी सिद्धांताला वैज्ञानिक आधार दिला.
अ) रॉबर्ट ओवेन ब) कार्ल मार्क्स
क) लेनिन ड) माओ झेडोंग
- 4) इंडोनेशिया ---- ची वसाहत होती.
अ) ब्रिटन ब) नेदरलॅन्ड (डच)
क) स्पेन ड) फ्रान्स
- 5) ---- हे कम्युनिस्ट जाहीरनाम्याचे लेखक आहेत.
अ) रॉबर्ट ओवेन ब) सेंट सायमन
क) कार्ल मार्क्स ड) अँडम रिमथ
- 6) ---- हे राज्य कधीच कोणाची वसाहत नव्हती.
अ) USA ब) ब्राझील
क) भारत ड) ब्रिटन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 06

- अ) औद्योगिक भांडवलशाही
- ब) सांस्कृतिक साम्राज्यवाद
- क) कार्ल मार्क्स
- ड) वसाहतवाद

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा./टिपा लिहा. 06

साम्राज्यवादाच्या परिणामांवर चर्चा करा.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

- अ) साम्राज्यवादाच्या उदय व विकासास कारणीभूत घटकांची चर्चा करा.
ब) समाजवादाचे ट्रेंड (प्रवाह) स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Theory and Concepts of Modern World-I (230108104)

Day & Date: Wednesday, 22-05-2024

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative. 06

- 1) By 1879 France lost most of her colonial possessions in America and India to _____.
  - a) Spain
  - b) Britain
  - c) Portugal
  - d) Germany
- 2) _____ is considered as one of the pioneer of socialism.
  - a) Mao Zedong
  - b) Robert Owen
  - c) M. N. Roy
  - d) Lenin
- 3) _____ provided scientific basis for socialist doctrine.
  - a) Robert Owen
  - b) Karl Marx
  - c) Lenin
  - d) Mao Zedong
- 4) Indonesia was a colony of _____.
  - a) Britain
  - b) Netherland (Dutch)
  - c) Spain
  - d) France
- 5) _____ is the author of the work 'Communist Manifesto'.
  - a) Robert Owen
  - b) Saint Simon
  - c) Karl Marx
  - d) Adam Smith
- 6) _____ was never a colonial state.
  - a) USA
  - b) Brazil
  - c) India
  - d) Britain

Q.2 Write short answers. (Any Two) 06

- a) Industrial Capitalism
- b) Cultural Imperialism
- c) Karl Marx
- d) Colonialism

Q.3 Write short answers/short Notes. 06

Discuss the impact of Imperialism.

Q.4 Write the detail answer (Broad Answer type question) (Any One) 12

- a) Discuss the factors responsible for the rise and development of Imperialism.
- b) Explain the trends of Socialism.

Seat
No.

**M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Historiography (MA01101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्यायांची निवड करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) 'इतिहास म्हणजे समाजामध्ये राहणाऱ्या लोकांची हकीकत होय', असे कोण म्हणतो?
अ) रेनियर
ब) लेकी
क) सेनबॉस
ड) बर्क
- 2) 'इतिहास म्हणजे गतकाळातील राजकारण, वर्तमान काळातील राजकारण म्हणजे भावी इतिहास होय' असे कोण म्हणतो?
अ) ब्लॉक
ब) टॉयन्बी
क) जॉन सिली
ड) हबीब
- 3) ——— म्हणतो की, 'इतिहास म्हणजे घटनांची साखळी होय.'
अ) हर्डर
ब) टॉयन्बी
क) अँक्टन
ड) रेनियर
- 4) 'इतिहास हे एक शास्त्र आहे' असे कोण म्हणतो?
अ) लेकी
ब) ब्युरी
क) टॉयन्बी
ड) हिरोडोटस
- 5) ——— यांनी 'सोशल हिस्ट्री ऑफ इंग्लंड' हा ग्रंथ लिहिला.
अ) ट्रिव्हिलीन
ब) हेगेल
क) कॉलिंगवूड
ड) क्रोसे
- 6) ——— म्हणतो की, 'इतिहासाचे ज्ञान हे अप्रत्यक्ष स्वरूपाचे असते, म्हणून ते तर्काधिष्ठित असते.'
अ) टेनियर
ब) हर्डर
क) सेनबॉस
ड) टॉयन्बी
- 7) राजकीय अंगाला फाटा देऊन लिहिलेला समाजाचा इतिहास म्हणजे सामाजिक इतिहास होय' ——— असे म्हणतात.
अ) बेकन
ब) ट्रिव्हिलीन
क) टॉयन्बी
ड) हबीब
- 8) हेगेलचा इतिहासाचा अन्वयार्थ ——— या नावाने ओळखले जातो.
अ) ऐतिहासिक पध्दत
ब) मार्क्स
क) पध्दतीशास्त्र
ड) चिद्वाद

- 9) ---- म्हणतात की, सर्व इतिहास हा विचारांचा इतिहास आहे.
 अ) टॉयन्बी ब) फ्रीमन
 क) क्रोसे ड) कॉलिंगवूड
- 10) वर्गकलहा शिवाय इतिहासाला दुसरा विषय नाही असे कोण म्हणतो?
 अ) हेगेल ब) लेकी
 क) कार्ल मार्क्स ड) टॉयन्बी
- 11) महजर हे ---- इतिहासाचे साधन आहे.
 अ) मध्ययुगीन ब) दुय्यम
 क) प्राचीन ड) प्राथमिक
- 12) ---- ही इतिहासाची विद्याशाखा होय.
 अ) मानववंशशास्त्र ब) तळटीपा
 क) कागदपत्रे ड) पुरावा
- 13) महजर, करिने तकरीरा ही ---- कागदपत्रे असतात.
 अ) गुप्त ब) राजकीय
 क) न्यायालयीन ड) सांस्कृतिक
- 14) 'दि प्रिफेस टू हिस्ट्री' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
 अ) मार्क्स ब) गुस्तावसन
 क) हेगेल ड) कार्लाईल
- 15) नाणेशास्त्रांचा अभ्यास म्हणजे ----.
 अ) नाणे ब) लेखन
 क) स्थळे ड) कोरीवकाम
- 16) नागरी इतिहासाचा विकास कोणी केला?
 अ) सकारात्मक स्कूल ब) रोमॅन्टीक स्कूल
 क) अँनल्स इतिहासकार ड) शास्त्रीय स्कूल

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) इतिहासाचा अर्थ
 ब) कार्ल मार्क्स
 क) अर्थशास्त्र-इतिहासाचे सहाय्यकारी शास्त्र
 ड) मुलाखत-इतिहासाचे साधन
 इ) कुळकटी म्हणजे काय?
 ई) दैवी योजना

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) इतिहासाची व्याप्ती
 ब) कालगणनाशास्त्र
 क) इतिहासाची दुय्यम साधने
 ड) वर्ग व क्रांतीचा नियम

- प्र.4** इतिहासाच्या प्राथमिक साधनांचे स्पष्टीकरण करा. **16**
किंवा
हेगेलच्या इतिहास विषयक तत्वज्ञानाची माहिती सांगा.
- प्र.5** इतिहासाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Historiography (MA01101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer the following question by choosing the correct option. 16

- 1) Who says that, 'History is the story of man living in societies'?
a) Renier   b) Lecky
c) Seign boss   d) Burk
- 2) Who says that, 'History is past politics and present politics is future history'.?
a) Blok   b) Toynbee
c) John Seeley   d) Habib
- 3) _____ says that, 'History is the chain of events.'
a) Herder   b) Toynbee
c) Acton   d) Renier
- 4) Who says that, 'History is a Science, no more and no less.?'
a) Lecky   b) Bury
c) Toynbee   d) Herodotous
- 5) 'Social History of England' written by _____.
a) Trevelyan   b) Hegel
c) Collingwood   d) Croce
- 6) History is essentially a science of reasoning since all historical knowledge is indirect, says _____.
a) Renier   b) Herder
c) Senboss   d) Toynbee
- 7) _____ says, social history might be defined as the history of a people with politics left out.
a) Bekon   b) Trevelyan
c) Toynbee   d) Habib
- 8) Hegel's interpretation of history is known as _____.
a) Historical Method   b) Marks
c) Methodology   d) Idealism
- 9) _____ says, 'All history is a history of thought.'
a) Toynbee   b) Freeman
c) Croce   d) Collingwood
- 10) Who says that, hitherto human history is nothing but class struggle?
a) Hegal   b) Lecky
c) Karl Marx   d) Toynbee
- 11) Is a Mahajar _____ source of history.
a) Medieval   b) Secondary
c) Ancient   d) Primary

- 12) _____ is the disciplines of history.
a) Anthropology	b) Footnotes
c) Documents	d) Evidence
- 13) Mahajar, Karine, Takrira are _____ documents.
a) Confidential	b) Political
c) Judicial	d) Cultural
- 14) _____ wrote a book 'The preface to History.'
a) Marks	b) Gustavasan
c) Hegel	d) Carlyle
- 15) Numismatics is the study of _____.
a) Coins	b) Writings
c) Palaces	d) Carvings
- 16) Urban History was developed by _____.
a) Positivist School	b) Romantic School
c) Annales historians	d) Scientific School

Q.2 Write Short Answers of the following questions. (Any Four) 16

- a) Meaning of History
- b) Karl Marx's
- c) Economics an Auxiliary Science of History.
- d) Interview a source of the history.
- e) What is Kulkati?
- f) Divine plan theory

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 16

- a) Scope of History
- b) Chronology
- c) Secondary sources of History
- d) Laws of class and Revolution

Q.4 Explain the primary sources of History. 16

OR

Explain Hegel's philosophy related to history.

Q.5 Discuss various kinds of History. 16

- 9) ---- ने इंडिका हा ग्रंथ लिहीला.
 अ) वाल्मिकी   ब) कालिदास
 क) मेगॅस्थेनिस   ड) हु एन त्संग
- 10) कलिंगचा राजा खारवेलची माहिती ---- शिलीलेखातून मिळते.
 अ) गिरनार   ब) पांडवलेणी
 क) सारनाथ   ड) हाथीगुंफा
- 11) चीनी प्रवाशी फाहियान ---- च्या सत्ताकाळात भारतात आला.
 अ) हर्षवर्धन   ब) पहिला पुलकेशी
 क) चंद्रगुप्त दुसरा   ड) नरसिंहवर्मन
- 12) 'मेघदूत' हे काव्य ---- यांनी लिहीले.
 अ) विशाखादत्त   ब) शूद्रक
 क) भास   ड) कालिदास
- 13) 'सुक्ष्मास्त्रे' हे ---- युगाचे ठळक वैशिष्ट्य आहे.
 अ) पुराश्मयुग   ब) मध्याश्मयुग
 क) नवाश्मयुग   ड) ताम्रपाषाणयुग
- 14) ---- संस्कृती नाईल नदीच्या काठी उदयास आली.
 अ) सुमेरियन   ब) इजिप्त
 क) रोम   ड) सिंधू
- 15) सिंधू संस्कृती म्हणजे भारतीय इतिहासाचे एक सोनेरी पान आहे." असे ---- यांनी म्हटले आहे.
 अ) लोकमान्य टिळक   ब) पंडित नेहरू
 क) मक्समुल्लर   ड) महात्मा गांधी
- 16) 'ऋग्वेदिक इंडिया' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहीला.
 अ) अविनाशचंद्र दास   ब) लोकमान्य टिळक
 क) विनायक सावरकर   ड) मॅक्समुल्लर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) सिंधू संस्कृतीचा शोध व कालनिर्णय स्पष्ट करा.
 ब) नवाश्मयुगीन संस्कृतीची माहिती द्या.
 क) सिंधू संस्कृतीच्या न्हासाची कारणे स्पष्ट करा.
 ड) उत्तर वेदकालीन राजकीय जीवनाची माहिती लिहा.
 इ) सिंधू संस्कृतीच्या आर्थिक जीवनाची माहिती द्या.
 ई) मध्याश्मयुगीन संस्कृतीची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या पुरातत्वीय साधनाची माहिती लिहा.
 ब) सिंधू संस्कृतीची नगररचना स्पष्ट करा.
 क) पुराश्मयुगीन संस्कृतीची वैशिष्ट्ये विशद करा.
 ड) पूर्व वेदकालीन सामाजिक जीवनाची माहिती लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या वाड.मयीन साधनांची माहिती लिहा.
किंवा

वेदकालीन धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा.

प्र.5 सिंधू संस्कृतीतील सामाजिक व धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Ancient India up to 650 A. D. (MA01102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the right option.

16

- 1) _____ ' book given information about Jainism religion.
  - a) Bhagavad Gita
  - b) Tripitaka
  - c) Ang and Agam
  - d) The Bible
- 2) There are _____ types of Vedas.
  - a) Two
  - b) Three
  - c) Five
  - d) Four
- 3) Medieval weapons have been found at _____ in Rajsthan state in India.
  - a) Bismanapur
  - b) Bagor
  - c) Langhanj
  - d) Pallavapuram
- 4) Literature in Tamil language is called _____ literature.
  - a) Shastri
  - b) Sangam
  - c) Upanishad
  - d) None of these
- 5) The Rig Veda mentions _____ war.
  - a) Panipat
  - b) Kashmir
  - c) Kalinga
  - d) Dashradnya
- 6) The great bath in Indus valley civilization is _____ place.
  - a) Kalibangan
  - b) Harappa
  - c) Mohenjodaro
  - d) Lothal
- 7) The number of Puranas is _____.
  - a) 16
  - b) 18
  - c) 20
  - d) 24
- 8) Robert Brusefut did excavation at _____.
  - a) Pallavaram
  - b) Bagor
  - c) Daimabad
  - d) Jabalpur
- 9) _____ wrote the book Indica.
  - a) Valmiki
  - b) Kalidasa
  - c) Megasthenes
  - d) Hu N Tsang
- 10) Information about Kalinga King of Kharvel is found in the _____ inscription.
  - a) Girnar
  - b) Pandavaleni
  - c) Sarnath
  - d) Hathigumpha
- 11) A Chinese traveler Fahiyen came to India during the period of _____.
  - a) Harshvardhan
  - b) First Pulkeshi
  - c) Chandragupta II
  - d) Narasimhavarman

- 12) 'Meghadoot' is written by _____.
a) Visakhadatta   b) Shudrak
c) Bhas   d) Kalidas
- 13) 'Sukshmatre' is a salient feature of the _____ age.
a) Paleolithic   b) Mesolithic
c) Neolithic   d) Chalolithic
- 14) _____ culture emerged along the Narmada river.
a) Sumerian   b) Egypt
c) Rom   d) Sindhu
- 15) _____ said that Indus culture is a golden page of Indian history.
a) Lokmanya Tilak   b) Pandit Nehru
c) Maxmuller   d) Mahatma Gandhi
- 16) 'Rigvedic India' book was written by _____.
a) Avinash Chandra Das   b) Lokmanya Tilak
c) Vinayak Savarkar   d) Maxmuller

Q.2 Write Answers to Any Four of the following questions. 16

- a) Explain the discovery and chronology of Indus valley Civilizations.
- b) Give the information Neolithic culture.
- c) Explain the reasons for the decline of Indus valley civilization.
- d) Write the information Political life during the North Vedic period.
- e) Write the information about Economical life of Indus valley civilization.
- f) Write the information Mesolithic culture.

Q.3 Write Answers to Any Two of the following questions. 16

- a) Write information about archaeological Sources of ancient Indian history.
- b) Explain the urban structure of Indus valley Civilization.
- c) Describe the features of Paleolithic culture.
- d) Write information Social life during Pre Vedic period.

Q.4 Write information about the literary Sources of ancient Indian history. 16

OR

Describe the religious life during Vedic period.

Q.5 Describe the social & religious life in Indus Valley Civilization. 16

Seat
No.

M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
History of World (1900 A.D. to 1970 A.D.) (MA01103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) ——— च्या मते, 'परक्या देशातील प्रजेवर बलप्रयोग व हिंसक मार्गाने लादलेली सत्ता म्हणजे साम्राज्यवाद होय'.
 अ) प्रो. मॉर्गन्थो
 ब) स्टॅलिन
 क) लेनिन
 ड) प्रो. शूमन
- 2) समाजवाद हा प्रामुख्याने ——— ला विरोध करतो.
 अ) लोकशाही
 ब) भांडवलशाही
 क) राजेशाही
 ड) लष्करशाही
- 3) कार्ल मार्क्स याला ——— उद्गाता म्हटले जाते.
 अ) लोकशाहीचा
 ब) वसाहतवादाचा
 क) उदारमतवादाचा
 ड) साम्यवादाचा
- 4) इ. स. ——— मध्ये पहिल्या महायुद्धास सुरुवात झाली.
 अ) 1911
 ब) 1912
 क) 1913
 ड) 1914
- 5) पहिल्या महायुद्धाच्या काळात ——— हा जर्मनीचा सम्राट होता.
 अ) कैसर विल्यम पहिला
 ब) फ्रेडरिक चौथा
 क) कैसर विल्यम दुसरा
 ड) बिस्मार्क
- 6) इ. स. ——— मध्ये रशियाने पहिल्या महायुद्धातून माघार घेतली.
 अ) 1914
 ब) 1915
 क) 1916
 ड) 1917
- 7) अमेरिकन राष्ट्राध्यक्ष ——— यांनी चौदा कलमे मांडली.
 अ) अब्राहम लिंकन
 ब) वुड्रो विल्सन
 क) थिओडोर रूझवेल्ट
 ड) यापैकी नाही
- 8) पहिल्या महायुद्धानंतर ——— येथे शांतता परिषद भरली.
 अ) वॉशिंग्टन
 ब) पॅरिस
 क) दिल्ली
 ड) लंडन
- 9) राष्ट्रसंघाने ——— व्यापारावर कायदेशीर बंदी घातली.
 अ) गुलामांच्या
 ब) फुलांच्या
 क) घोड्यांच्या
 ड) फळांच्या

- 10) दंडुका धारण केलेला रोमन अधिकारी हे ——— पक्षाचे बोधचिन्ह होते.
 अ) नाझी
 ब) फॅसिस्ट
 क) रिपब्लिकन
 ड) डेमॉक्रॅटिक
- 11) केमालपाशा यांना ——— असे संबोधले जाते.
 अ) राजपुत्र
 ब) अतातुर्क
 क) असफजहा
 ड) यापैकी नाही
- 12) ——— राजवटीच्या काळात लाखो ज्यूंची हत्या करण्यात आली.
 अ) मांचू
 ब) बुरबॉन
 क) नाझी
 ड) यापैकी नाही
- 13) ——— याने तुर्कस्तानमध्ये आधुनिक बदल घडवून आणले.
 अ) अब्दुल पाशा
 ब) महंमद पाशा
 क) केमाल पाशा
 ड) यापैकी नाही
- 14) दुसऱ्या महायुद्धाला ——— युद्ध असे म्हटले जाते.
 अ) गनिमी
 ब) पाणबुडी
 क) रणगाडा
 ड) जगबुडी
- 15) संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या सुरक्षा समितीमध्ये किती राष्ट्रे कायम सभासद आहेत?
 अ) पाच
 ब) सहा
 क) सात
 ड) आठ
- 16) डब्ल्यू एच ओ (WHO) म्हणजे ———.
 अ) वर्क फ्रॉम होम ऑर्गनायझेशन
 ब) व्हाईट हाऊस ऑर्गनायझेशन
 क) वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन
 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) फेबियन समाजवाद म्हणजे काय?
 ब) पहिल्या महायुद्धाचे तात्कालिक कारण स्पष्ट करा.
 क) फॅसिस्ट तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
 ड) केमालपाशाच्या धार्मिक सुधारणा सांगा.
 इ) पर्ल हार्बरवरील हल्ल्याची माहिती द्या.
 ई) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) साम्यवादाविषयी माहिती द्या.
 ब) वुड्रो विल्सन यांनी मांडलेल्या चौदा कलमांचा आढावा घ्या.
 क) मुसोलिनीच्या परराष्ट्रीय धोरणाचा आढावा घ्या.
 ड) पहिल्या महायुद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16
साम्राज्यवाद या संकल्पनेचा सविस्तर आढावा घ्या.
किंवा
हिटलरचे अंतर्गत व परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
History of World (1900 A.D. to 1970 A.D.) (MA01103)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option.

16

- 1) _____ says, 'Imperialism is the imposition by force and violence of alien rule upon subject people.'

a) Prof. Morgenthau	b) Stalin
c) Lenin	d) Prof. Shuman
- 2) Socialism mainly opposes of _____.

a) Democracy	b) Capitalism
c) Monarchy	d) Militarism
- 3) Karl Marx was called as pioneer of _____.

a) Democracy	b) Colonialism
c) Liberalism	d) Communalism
- 4) World War I was started in _____.

a) 1911	b) 1912
c) 1913	d) 1914
- 5) _____ was emperor of Germany during the World war I.

a) Kaiser William I	b) Frederick IV
c) Kaiser William II	d) Bismarck
- 6) Russia was withdrew from the World war I in _____.

a) 1914	b) 1915
c) 1916	d) 1917
- 7) American president _____ was placed fourteen points.

a) Abraham Lincoln	b) Woodrow Wilson
c) Theodor Roosevelt	d) None of these
- 8) After the World war I peace conference held at _____.

a) Washington	b) Paris
c) Delhi	d) London
- 9) The League of Nations legally banned trade of _____.

a) slaves	b) Flowers
c) Horses	d) Fruits
- 10) The Roman officer holding the baton, symbol of _____ party.

a) Nazi	b) Fascist
c) Republican	d) Democratic
- 11) Kemal pasha was called as _____.

a) Prince	b) Ataturk
c) Asafjaha	d) None of these

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Medieval India (1200 A.D. To 1700 A.D.) (MA01104)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) गुलबदन बेगम यांनी — हा ग्रंथ लिहिला.
अ) बाबरनामा   ब) पातशाहनामा
क) हुमायुनामा   ड) शहाजहानामा
- 2) 'आईने अकबरी' हा ग्रंथ — यांनी लिहिला.
अ) अबुल फजल   ब) भीमसेन सक्सेना
क) झियाउद्दीन बर्नी   ड) थॉमस रो
- 3) 'तुघलक नामा' या ग्रंथामध्ये — याने कशा प्रकारे सत्ता मिळवली याचे वर्णन केले आहे.
अ) घियासुद्दीन तुघलक   ब) अलतमश
क) अकबर   ड) शेरशहा
- 4) — छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळात सोन्याचे नाणे होते.
अ) रुपया   ब) दाम
क) होन   ड) टंका
- 5) प्रवासी पीसच्या मते — राजवाड्याचा पूर्ण कारभार स्त्रिया सांभाळीत असत.
अ) होयसळ   ब) गोवळकोंडा
क) विजयनगर   ड) मोघल
- 6) — ही मध्ययुगीन काळातील पहिली महिला शासक होती.
अ) महाम अंगा   ब) जोधाबाई
क) रजिया सुलतान   ड) चांद बीबी
- 7) मराठ्यांच्या राज्यामध्ये मालाची ने-आण करणारे — होते.
अ) लमाण   ब) बोहरा
क) शेट्टी   ड) रेड्डी
- 8) प्राचीन काळामध्ये — च्यां विहारांमधून विद्यापीठे निर्माण झाली होती.
अ) जैन साधू मुनी   ब) वैदिक ऋषीमुनी
क) ख्रिश्चन फादर   ड) बौद्ध भिक्खू

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
मध्ययुगीन समाजातील सामाजिक वर्गाची माहिती देऊन त्यांचे अधिकार व सामाजिक स्थानाचे स्पष्टीकरण करा.
- किंवा**
- मध्ययुगीन काळातील स्त्री शिक्षणाचे विवेचक विश्लेषण करा.
- प्र.5** मध्ययुगीन काळात शेतातून घेण्यात येणाऱ्या जीवनावश्यक व नगदी पिकांची तसेच मसाल्यांच्या पिकांची सविस्तर माहिती लिहा. **16**

Seat
No.

**M.A. (History) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Medieval India (1200 A.D. To 1700 A.D.) (MA01104)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:**16**

- 1) Gulbadan Begam wrote _____ book.
  - a) Babarnama
  - b) Patshahanama
  - c) Humayunnama
  - d) Shahajahanama
- 2) 'Aine Akabari' was written by _____.
  - a) Abul Fazal
  - b) Bhimsen Saxena
  - c) Ziauddin Barni
  - d) Thomas Ro
- 3) The book 'Tughlaq Nama' describes how this _____ gained power.
  - a) Ghiyasuddin Tughlaq
  - b) Altmash
  - c) Akabar
  - d) Shershaha
- 4) _____ was the gold coin in Chhatrapati Shivaji Maharaj Period.
  - a) Rupaya
  - b) Dam
  - c) Hon
  - d) Tanka
- 5) According to traveler Pies the palace of _____ was run by women.
  - a) Hoysal
  - b) Govalkonda
  - c) Vijay Nagar
  - d) Moghal
- 6) _____ the first women ruler in Medieval period.
  - a) Maham Anga
  - b) Jodhabai
  - c) Raziya Sultan
  - d) Chand Bibi
- 7) In the kingdom of the Marathas _____ were the transporters of goods.
  - a) Laman
  - b) Bohara
  - c) Shetti
  - d) Reddi
- 8) In ancient times, universities were formed from the Viharas of _____.
  - a) Jain Sadhu Muni
  - b) Vedic Rishimuni
  - c) Christian Fathers
  - d) Buddhist Monks
- 9) A Judge who administers Justice is called a _____.
  - a) Pandit
  - b) Maula
  - c) Qazi
  - d) Imam
- 10) _____ was an Institution of higher education in Islam.
  - a) Maktab
  - b) Khankah
  - c) Madarasa
  - d) Khilafat
- 11) _____ was a major center of Sangam literature.
  - a) Mysore
  - b) Madurai
  - c) Talikot
  - d) Amravati

- 12) During the Mughal period, the city of _____ would be called the 'Shiraz of India' from the point of view of education.
- a) Jounpur
  - b) Allahabad
  - c) Burhanpur
  - d) Kanauj
- 13) Jizia Tax was cancelled by _____ king.
- a) Shershaha
  - b) Akbar
  - c) Shahjahan
  - d) Aurangjeb
- 14) 'Travels in the Mughal Empire' this book is written by _____.
- a) Ishwari Prasad
  - b) M.A. Ansari
  - c) Kashiprasad Jaiswal
  - d) Bernier
- 15) Gallabakshi system was known as _____.
- a) Nasak
  - b) Zabta
  - c) Batai
  - d) Kankut
- 16) Super land under cultivation which was known as _____.
- a) Paroti
  - b) Holaj
  - c) Banjar
  - d) Chachar

Q.2 Write short answer. (any Four)**16**

- 1) Medieval literary sources
- 2) Status of Medieval Hindu Woman
- 3) Muslim festivals
- 4) Popular Hindu education fields
- 5) Ownership of land
- 6) Land revenue system during Maratha period

Q.3 Write short notes. (any Two)**16**

- 1) Literary sources of Mughal period
- 2) Impact of Islam on Hindu Society
- 3) Educational reforms during Akbar's time
- 4) Land revenue system of Mughal period

Q.4 By giving information about social class in medieval society, their rights and social position.**16****OR**

Explain Critically analyze female education in the medieval period.

Q.5 Write a detailed account of subsistence and cash crops and spice crops taken from the fields during the medieval period.**16**

Seat No.	
-------------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
History of Ideas (MA01105)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) क्षत्रियांच्या नियंत्रणाखाली असणाऱ्या गणराज्यांना ---- असे म्हटले जात होते.
अ) लोकराज्य   ब) राजन्यक
क) संघराज्य   ड) राजक
- 2) ---- सिद्धांतामध्ये राजा व प्रशासन ही राज्याची महत्वाची दोन अंगे मानली आहेत.
अ) पंचांग   ब) षष्ठांग
क) सप्तांग   ड) अष्टांग
- 3) ---- हा यज्ञ राज्याभिषेकाशी संबंधित होता.
अ) अश्वमेध   ब) राजसूय
क) वाजपेय   ड) अस्तोम
- 4) ---- काळापासून भारतात अनियंत्रित राजसत्तेला सुरुवात झाली.
अ) मौर्य   ब) गुप्त
क) राष्ट्रकूट   ड) चालुक्य
- 5) मालतीमाधव हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) कालिदास   ब) गुणादय
क) भवभूती   ड) विजय भट्टारिक
- 6) ---- या देशाला उदारमतवादाची जननी असे संबोधले जाते.
अ) जर्मनी   ब) इंग्लंड
क) भारत   ड) इजिप्त
- 7) भारतामध्ये राष्ट्रवादाचे व्यापक स्वरूप ---- काळात पहावयास मिळते.
अ) प्लासीची लढाई   ब) 1857 चा उठाव
क) चंपारण्य सत्याग्रह   ड) चले जाव चळवळ
- 8) ---- हा शासनव्यवस्थेचा प्रकार आहे.
अ) लोकशाही   ब) निधर्मवाद
क) राष्ट्रवाद   ड) उदारमतवाद
- 9) उदारमतवादाचे तत्त्वज्ञान --- तत्वावर आधारित आहे.
अ) पारतंत्र्याच्या   ब) स्वातंत्र्याच्या
क) विरोधाच्या   ड) दहशतीच्या

- 10) जेरेमी बेंथम हा — या संकल्पनेचा प्रणेता आहे.
 अ) उदरमतवाद ब) उपयुक्ततावाद
 क) राष्ट्रवाद ड) भांडवलवाद
- 11) कोणताही धर्म न मानणे म्हणजे — होय.
 अ) राष्ट्रवाद ब) साम्यवाद
 क) निर्धर्मवाद ड) उपयुक्ततावाद
- 12) — याने 'दास कॅपिटल' हा सुप्रसिध्द ग्रंथ लिहिला.
 अ) लेनिन ब) स्टॅलिन
 क) कार्ल मार्क्स ड) व्हॉल्टेअर
- 13) परंपरागत एकच व्यवसाय करणारा एकजिनसी कुटुंबगट म्हणजे — असे मानले गेले.
 अ) जात ब) धर्म
 क) वंश ड) वर्ग
- 14) भारतीय समाजात प्राचीन काळापासून — व्यवस्था होती.
 अ) चातुर्वर्ण्य ब) पंचवर्ण्य
 क) सप्तवर्ण्य ड) दशवर्ण्य
- 15) — काळापासून स्त्रियांना शिक्षण नाकारले गेले.
 अ) मौर्य ब) ऋग्वेद
 क) गुप्त ड) गुप्तोत्तर
- 16) प्राचीन काळात भारतात — कुटुंब पद्धती होती.
 अ) त्रिकोणी ब) संयुक्त
 क) विभक्त ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) संधगार म्हणजे काय?
 ब) प्रजेची कर्तव्य कोणती?
 क) उपयुक्ततावाद म्हणजे काय?
 ड) निर्धर्मवाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) क्षत्रिय वर्णाचे अधिकार व कर्तव्य सांगा.
 ई) स्त्रीधन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) मुगलकालीन राजसत्ताक पद्धतीची चर्चा करा.
 ब) लोकशाही या संकल्पनेचा आढावा घ्या.
 क) समाजवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) श्रेणीयुक्त परंपरेत स्त्रियांचे स्थान स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- अ) गणराज्य म्हणजे काय ते सांगून गणराज्य पद्धतीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील वर्ण व्यवस्थेचा आढावा घ्या.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- राष्ट्रवाद म्हणजे काय ते सांगून राष्ट्रवादाच्या उदयास कारणीभूत घटकांची चर्चा करा.

Seat
No.

**M.A. (History) (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
History of Ideas (MA01105)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**16**

- 1) Republic controlled by the Kshatriyas were called _____.
a) Lokrajya   b) Rajanyak
c) Sangharajya   d) Rajak
- 2) _____ theory introduced King and Administration are two main parts of Kingdom.
a) Panchang   b) Shashtang
c) Saptang   d) Ashtang
- 3) Royal coronation was associated with _____ sacrifice.
a) Ashwamedh   b) Rajsuya
c) Bajpeya   d) Astoma
- 4) Uncontrolled monarchy started in India during the _____ Period.
a) Maurya   b) Gupta
c) Rashtrakuta   d) Chalukya
- 5) Who wrote a book Malatimadhav?
a) Kalidas   b) Gundhya
c) Bhavbhuti   d) Vijaybhattacharik
- 6) _____ called the mother of liberalism.
a) Germany   b) England
c) India   d) Egypt
- 7) The pervasive nature of Nationalism in India was seen in _____.
a) Battle of Palsy   b) Revolt, 1857
c) Champaranya satyagraha   d) Quit India Movement
- 8) _____ is a type of government.
a) Democracy   b) Secularism
c) Nationalism   d) Liberalism
- 9) The philosophy of Liberalism is based on the principle of _____.
a) Slavery   b) Freedom
c) Oppose   d) Terrorism
- 10) Jeremy Bentham was the exponent of the concept of _____.
a) Liberalism   b) Utilitarianism
c) Nationalism   d) Capitalism
- 11) _____ means not except any religion.
a) Nationalism   b) Communism
c) Secularism   d) Utilitarianism

- 12) Das Capital was written by _____.
a) Lenin
b) Stalin
c) Karl Marx
d) Voltaire
- 13) The same homogeneous family group doing the same business in the lineage is _____.
a) Caste
b) Religion
c) Race
d) Class
- 14) Indian society had a _____ system since ancient period.
a) Chaturvarna
b) Panchvarna
c) Saptvarna
d) Dashvarna
- 15) Women have been denied education since the _____ Period.
a) Rigveda
b) Maurya
c) Gupta
d) Post Gupta
- 16) _____ family system was existed in ancient India.
a) Triangle
b) Joint
c) Separate
d) None of them

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any four) 16

- a) What is meant by Santhagar?
b) What are the duties of people.
c) What is Utilitarianism?
d) Explain the concept of Secularism.
e) Explain the rights and duties of Kshatriya varna.
f) What is meant by Stridhan?

Q.3 Write answers of the following questions. (Any two) 16

- a) Discuss the monarchy during the Mughal period.
b) Review the concept of Democracy.
c) Explain the salient features of Socialism.
d) Explain the position of women in hierarchy system.

Q.4 Write detail answer of the following questions. (Any one) 16

- a) What is presto republics? Explain the merits and faults of presto republics.
b) Review the varna system in India.

Q.5 Write detail answer of the following question. 16

What is Nationalism? Explain the causes of rise of caste system.

- 10) रणजीत गुहा हे ——— इतिहासकार आहेत.
 अ) मार्क्सवादी ब) सबाल्टर्न
 क) धार्मिक ड) राष्ट्रीय
- 11) 'अस्पृश्याची कैफियत' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहीला.
 अ) महात्मा फुले ब) छ. शाहू महाराज
 क) पंडित नेहरू ड) यापैकी नाही
- 12) 'मोघलकालीन कृषीपद्धती' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहीला.
 अ) रोमिला थापर ब) इरफान हबीब
 क) अर्नोल्ड टोयान्बी ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) ग्रीक कालगणना
 ब) नवाश्मयुग
 क) पर्यावरणीय सिद्धांत
 ड) प्राचीन भारतीय वर्णव्यवस्थापद्धती
 इ) कामगार आणि शेतकरी
 ई) सबाल्टर्न दृष्टीकोन

प्र.3 लघुत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) इतिहासलेखनातील समाजशास्त्रीय सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय इतिहासलेखनावर जातिव्यवस्थेचा परिणाम सांगा.
 क) मध्ययुगीन भारतीय पर्शियन इतिहासलेखन पद्धती स्पष्ट करा.
 ड) ग. ह. खरे यांचे इतिहासलेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

वर्ण, धर्म, जाती, संस्कृती यांचा अनुषंगाने भारतीय इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
किंवा
 मध्ययुगीन इतिहासात अरब इतिहासलेखन पद्धतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

राष्ट्रवादी इतिहासलेखन म्हणजे काय? सांगून त्याचे प्रमुख इतिहासकार सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Historiography (230108201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option. 12

- 1) The birth of _____ is considered the starting point in the writing of church history.
  - a) Caesar
  - b) Julius
  - c) Augustus
  - d) Jesus
- 2) This chronology started from the accession of Emperor Akbar _____.
  - a) Hijri
  - b) Fasali
  - c) Shivashak
  - d) None of these
- 3) Ch. Shivaji Maharaj's historical period is called _____ period.
  - a) Postmodern
  - b) Modern
  - c) Medieval
  - d) Prehistoric
- 4) _____ genre of prose history writing describes the biographical deeds of a king or an important person.
  - a) Travelor
  - b) Vasiyatnama
  - c) Mankib
  - d) None of these
- 5) The period of ancient times without character recognition is called _____ period.
  - a) Prehistoric
  - b) Neolithic
  - c) Iron age
  - d) None of these
- 6) Plato explained the cycle theory in his _____.
  - a) Law
  - b) New Science
  - c) Philosophy
  - d) Republic
- 7) Ibn Khaldun was a _____ historian.
  - a) Arab
  - b) France
  - c) Rome
  - d) Greek
- 8) Kashiprasad Jaiswal is a _____ historian.
  - a) Marxist
  - b) Subaltern
  - c) Religious
  - d) Nationalist
- 9) Who formulated the theory of challenge and response?
  - a) Mark
  - b) Khare
  - c) Toynbee
  - d) Hegel
- 10) Ranjit Guha is a _____ historian.
  - a) Marxist
  - b) Subaltern
  - c) Religious
  - d) National
- 11) The book 'Asprishyachi Kaifiyat' was written by _____.
  - a) Mahatma Phule
  - b) Ch. Shahu Maharaj
  - c) Pandit Nehru
  - d) None of these

- 12) The book 'The Agrarian system of Mughal Period' was written by _____.
a) Romila Thapar
b) Irfan Habib
c) Arnold Toyanbi
d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Greek Chronology
- b) New Stone Age
- c) Ecological theory
- d) Ancient Indian character system
- e) Workers and Farmers
- f) Subaltern perspective

Q.3 Write Short Answers. (Any Two) 12

- a) Explain sociological theory in historiography.
- b) State the impact of caste system on Indian historiography.
- c) Explain medieval Indian Persian historiography.
- d) Explain the contribution of G. H. Khare in historiography.

Q.4 Write Long Answers. (Any One) 12

Review Indian history writing according to caste, religion, caste, culture.

OR

Explain the importance of Arab historiography in medieval history.

Q.5 Write Long Answers. 12

What is nationalist historiography & its major historians.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Ancient India-II (650 to 1200 A.D.) (230108202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) ——— चोल राजाने "गंगाईकोंडाचोलपुरम" नगराची स्थापना केली होती.
अ) परांतक
ब) राजाराजा
क) राजाधिराजा
ड) राजेंद्र—।
- 2) गुर्जर प्रतिहार घराण्याची स्थापना ——— यांनी केली.
अ) वत्सराज
ब) नागभट्ट—।
क) मिहिरभोज
ड) महेंद्रपाल
- 3) सम्राट हर्षवर्धनाचा पराभव ——— या चालुक्य राजांनी केला.
अ) पुलकेशी पहिला
ब) मंगलेश
क) रविकीर्ती
ड) पुलकेशी दुसरा
- 4) राष्ट्रकूटाच्या ——— राजाने 'कविराजामार्ग' आणि 'रत्नमालिका' ची रचना केली होती.
अ) अमोघवर्ष पहिला
ब) कृष्णा प्रथम
क) इंद्र तिसरा
ड) कृष्णा तिसरा
- 5) वेरूळ येथील भव्य कैलाशनाथ मंदिर ——— रागजाच्या कारकीर्दीत बांधले गेले होते.
अ) ध्रुव
ब) अमोघवर्ष
क) पहिला कृष्ण
ड) दंतीदुर्ग
- 6) ——— या शासकांच्या काळात शिल्पकलेची मामल्ल, महेंद्र, राजसिंह आणि अपराजित शैली आढळतात.
अ) पल्लव
ब) चोल
क) चालुक्य
ड) राष्ट्रकूट
- 7) संत ज्ञानेश्वर महाराज हे ——— यादव शासकांच्या समकालीन होते.
अ) भिल्लम
ब) सेऊनचंद्र
क) जैतुगी
ड) रामचंद्र
- 8) विक्रमशिला विद्यापीठाची स्थापना ——— या पाल राजांनी केली.
अ) देवपाल
ब) रामपाल
क) धर्मपाल
ड) महेंद्रपाल

- 9) "चतुर्वर्ग चिंतामणी" हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
 अ) रामचंद्र ब) संत ज्ञानेश्वर
 क) हेमाद्री ड) शारंगदेव
- 10) मत्तविलास प्रहसन हा ग्रंथ ---- या राजांनी लिहिला.
 अ) अमोघवर्ष ब) महेंद्रवर्मन पहिला
 क) नरसिंहवर्मन ड) रविकीर्ती
- 11) उत्तरेकडील त्रिपक्षीय संघर्षात भाग घेणारा पहिला राष्ट्रकूट शासक ---- हा होता.
 अ) ध्रुव ब) अमोघवर्ष
 क) दंतिदुर्ग ड) कृष्ण- I
- 12) परमार वंशाची राजधानी ---- ही होती.
 अ) उज्जैन ब) ग्वालहेर
 क) धार ड) मथुरा

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
 अ) गुर्जर-प्रतिहार राजा मिहिरभोजच्या कर्तृत्वाबद्दल लिहा.
 ब) पुलकेशी- I कामगिरीची थोडक्यात माहिती लिहा.
 क) युआनचान्ग बद्दल माहिती लिहा.
 ड) राष्ट्रकूट राजा अमोघवर्ष यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
 इ) पाल राजा धर्मपाल विषयी माहिती लिहा.
 ई) द्रविड स्थापत्यकलेविषयी माहिती लिहा.
- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) 12
 अ) परमार राजवंशाबद्दल माहिती लिहा.
 ब) राष्ट्रकूटांच्या उत्तर भारतातील योगदानाविषयी माहिती लिहा.
 क) चोल शासन व्यवस्थेच्या काळातील ग्रामप्रशासन व्यवस्थेविषयी चर्चा करा.
 ड) दुसरा पुलकेशी यांच्या राजकीय कारकीर्दीचा आढावा द्या.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) 12
 भक्तीपंथ चळवळीतील संतांची माहिती लिहा.
 किंवा
 पूर्व मध्ययुगीन महाराष्ट्राच्या इतिहासात यादव काळ हा सुवर्णकाळ मानला जातो. त्यावर चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (एकच प्रश्न) 12
 इ.स. 650 ते इ.स. 1200 च्या दरम्यान दक्षिण भारतातील राजकीय स्थितीविषयी माहिती लिहा.

- 11) The first Rashtrakuta ruler to take in the triangle conflict in the north was _____.
a) Dhruv	b) Amoghvarsha
c) Dantidurg	d) Krishna-I
- 12) The capital of Parmar dynasty was _____.
a) Ujjain	b) Gwalior
c) Dhara	d) Mathura

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) 12

- a) Notice the achievement of Gurjara-Pratihara king Mihirbhoj.
- b) Give a brief account of the achievements of Pulakesin-I.
- c) Write information about Yuan Chang.
- d) Discuss the contribution of Rashtrakuta King Amoghvarsha.
- e) Write information about Pala King Dharmapala.
- f) Write information about Dravidian architecture.

Q.3 Write shorts Answer/ Short Notes. (Any Two) 12

- a) Write information about Parmar dynasty.
- b) Write about the contribution of Rashtrakutas to North India.
- c) Discuss the system of village administration during the Chola regime.
- d) Review the second Pulakeshi's political career.

Q.4 Write the detail Answer. (Any One) 12

Write information about saints of Bhakti Panth movement.

OR

The Yadav period is considered to be the golden age in the history of early medieval Maharashtra. Discuss it.

Q.5 Write the detail Answer. (Broad) 12

Write information about the political situation in South India during 650 A.D. to 1200 A.D.

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Medieval India-II (1526 to 1707 A.D.) (230108203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) "दि अग्रेरियन सिस्टम ऑफ मुघल इंडिया" हे पुस्तक ---- यांनी लिहिले.
अ) इरफान हबीब
ब) डब्लू. एच. मोरलॅंड
क) बार्बोसा
ड) यापैकी नाही
- 2) तबकात-इ-अकबरी हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
अ) अबुल फझल
ब) ख्याजा निजामुद्दिन अहमद
क) अब्दुल कादिर बदायुनी
ड) मिर्झा हैदर
- 3) औरंगजेबच्या काळात फ्रान्सचा प्रवासी ---- यांनी भारताला भेट दिली.
अ) निकोलाय मनुची
ब) मार्को पोलो
क) फ्रान्सीस बर्नियर
ड) कोर्विना
- 4) अकबराच्या दरबारातील प्रसिद्ध अक्षरतज्ञ ---- होते.
अ) अबुल फजल
ब) ताराचंद
क) अमीर खुस्रो
ड) मुहम्मद हुसैनी काश्मिरी
- 5) शेरशह यांनी ---- हे नाणे प्रथम सुरू केले.
अ) रूपया
ब) मोहर
क) टंका
ड) जितल
- 6) मुघल दरबारातील कार्यालयीन भाषा ---- ही होती.
अ) हिंदी
ब) पर्शियन
क) अरेबिक
ड) उर्दू
- 7) मुघलकालीन "परगना" प्रशासनातील प्रमुख अधिकारी ---- होय.
अ) कोतवाल
ब) शिकेदार
क) अमीन
ड) खजिनदार
- 8) मध्ययुगीन काळात राजस्थानमधील व्यापारी वर्गाला ---- असे म्हटले जात होते.
अ) बनिया
ब) नवायत
क) शेट्टी
ड) बंजारा

- 9) मध्ययुगीन भारतातील जमीन मोजणी करणारा पहिला राजा ---- होय.
 अ) अकबर ब) शेरशहा
 क) औरंगजेब ड) यापैकी नाही
- 10) ताजमहालचा अभियंता ---- हे होते.
 अ) उस्ताद अहमद लाहोरी ब) उस्ताद इसा
 क) शाहनवाजखान ड) यापैकी नाही
- 11) मुघल बादशहा ---- यांनी चित्रकलेचा स्वतंत्र विभाग बनवला.
 अ) शहाजहान ब) औरंगजेब
 क) अकबर ड) शेरशहा
- 12) मोगल वास्तुकलेची पहिली प्रतिनिधिक रचना ----- होय.
 अ) लाल किल्ला ब) बुलंद दरवाजा
 क) कुतुबमिनार ड) हुमायुन कबर

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12

- अ) जिझिया करातुन कोणाकोणाला वगळले होते.
 ब) अकबराच्या काळातील ऐतिहासिक संबंधातील चार संस्कृत पुस्तकाची नावे लिहा.
 क) मुघल काळातील मुस्लिमांचे दोन वर्ग कोणते?
 ड) रुक्त म्हणजे काय?
 इ) उलेमांचे कार्य सांगा.
 ई) अकबराच्या दिन इलाही पथांची ठळक वैशिष्टे कोणती?

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12

- अ) मराठी वाङ्मयीन साधने
 ब) हुमायून
 क) मुघलकालीन बाजार व वाणिज्य
 ड) मुघल कालीन चित्रकला

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 12

मुघलकालीन मध्यवर्ती प्रशासन व्यवस्थेचा आढावा घ्या.

किंवा

मुघलकालीन अंतर्गत व्यापाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 12

“शहाजहान काळात स्थापत्याचे सुवर्णयुग होते” मूल्यमापन करा.

Seat
No.**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024****History of Medieval India-II (1526 to 1707 A.D.) (230108203)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.**12**

- 1) "The Agrarian system of Mughal India" book was written by _____.
a) Irfan Habib
b) W. H. Moreland
c) Barbosa
d) None of these
- 2) "Tabaqat-E-Akabari" book was written by _____.
a) Abul Fazal
b) Khawja Nizamuddin Ahmed
c) Adbul Kadin Badayuni
d) Mirza Haider
- 3) _____ Franch traveler to visit the Auragajeb period.
a) Nikholie Manuchi
b) March polo
c) Fransis Barniyani
d) Mirza Haider
- 4) _____ was the famous calligraphist in the court of Akbar.
a) Abul Fazal
b) Tarachand
c) Amir Khusro
d) Muhmmad Husain Kashamiri
- 5) _____ coin was first issued by shershaha.
a) Rupee
b) Mohar
c) Tanka
d) Jital
- 6) _____ was the official language of the Mughal Court.
a) Hindi
b) Persian
c) Arebic
d) Urdu
- 7) _____ was the chief administrative officer in "Pargana" government of Mughal period.
a) Kotwal
b) Shikedar
c) Amin
d) Khajindar
- 8) In medieval period Rajasthan traders were known as the _____.
a) Baniya
b) Navayat
c) Shetti
d) Banjaras
- 9) In medieval India _____ king was first land counting.
a) Akbar
b) Shershaha
c) Auragajeb
d) None of these
- 10) _____ engineer of Tajmahal.
a) Ustad Ahamad Lahori
b) Ustad Esa
c) Shah Navaj Khan
d) None of these
- 11) _____ Mughal King created separate painting department.
a) Shahajahan
b) Aurangjab
c) Akbar
d) Shershash

12) _____ was the first representative structure of Mughal Architecture.

- a) Lal Fort
- b) Buland Darwaja
- c) Kutubminar
- d) Humayum Tomb

Q.2 Write Short Answers. (Any Four Out Of Six)

12

- a) Who were exempted from payment of Jizaya Tax.
- b) Write the four Sanskrit historical books names related to Akbar period.
- c) Write the two classes of Muslim of Mughal Period.
- d) What is Rukat?
- e) Explain the Ulema's function.
- f) What is the important salient feature of the Akbar's Din-Elahi Sect.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

12

- a) Marathi Literary Sources
- b) Humayun
- c) Bazar and Commerce in Mughal Period.
- d) Paintings of Mughal period.

Q.4 Attempt Any One of the following questions.

12

Give an account of central administration under the Mughal Period.

OR

Explain the features of internal traders of Mughal Period.

Q.5 Evaluate the "The Golden Age of Architecture of Shahajan Period".

12

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: March/April-2024
HISTORY

Theory and Concepts of Modern World-II (230108204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
 Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

06

- 1) राष्ट्रवादाची संकल्पना ---- राज्य क्रांतीच्या दरम्यान उदयास आली.
 अ) रशियन ब) औद्योगिक
 क) फ्रेंच ड) चीनी
- 2) राष्ट्रवादाची संकल्पना लॅटिन अमेरिकेत ---- शतकाच्या सुरुवातीला पसरली.
 अ) 19 वे ब) 17 वे
 क) 16 वे ड) 14 वे
- 3) ---- हा जर्मनीच्या एकीकरणासाठी जबाबदार आहे.
 अ) मेटर्नीच ब) बिस्मार्क
 क) गॅरिबाल्डी ड) जोसेफ मॅझिनी
- 4) ---- हे मार्क्सवादी तत्त्वज्ञानावर स्थापन झालेले जगातील पहिले राज्य आहे.
 अ) अमेरिका
 ब) फ्रान्स
 क) यू. एस. एस. आर (सोव्हियत संघ)
 ड) भारत
- 5) फिडेल कॅस्ट्रो हे मार्क्सवादी क्रांतिकारक ---- येथील आहेत.
 अ) अमेरिका ब) इटली
 क) क्युबा ड) दक्षिण आफ्रिका
- 6) ---- हे नव मार्क्सवादी विचारवंत आहेत.
 अ) अँटोनियो ग्राम्सी ब) महात्मा गांधी
 क) जवाहरलाल नेहरू ड) अँडम स्मिथ

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

06

- अ) सांस्कृतिक राष्ट्रवाद
- ब) सार्वभौमत्व
- क) बोल्शेविक क्रांती
- ड) कार्ल मार्क्सचा परकीयीकरणाचा सिद्धान्त

प्र.3 थोडक्यात उत्तर लिहा. टिपा लिहा.

अ) राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

प्र.4 तपशीलवार उत्तर लिहा (संक्षिप्त प्रश्न) (कोणताही एक)

साम्यवादी संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये यांची चर्चा करा.

किंवा

दुसऱ्या महायुद्धानंतर आशियातील नवीन राष्ट्रांच्या उदयाची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: March/April-2024
HISTORY**

Theory and Concepts of Modern World-II (230108204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative**06**

- 1) The idea of nationalism was born during the _____ revolution.
  - a) Russian
  - b) Industrial
  - c) French
  - d) Chinese
- 2) Nationalist idea spread to Latin America in the early _____ Century
  - a) 19th
  - b) 17th
  - c) 16th
  - d) 14th
- 3) _____ is responsible for unification of Germany.
  - a) Metternich
  - b) Bismarck
  - c) Garibaldi
  - d) Joseph Mazzini
- 4) _____ is world's first state founded on Marxist philosophy.
  - a) America
  - b) France
  - c) USSR
  - d) India
- 5) Marxist revolutionary Fidel Castro is from _____
  - a) America
  - b) Italy
  - c) Cuba
  - d) South Africa
- 6) _____ is Neo Marxist thinker.
  - a) Antonio Gramsci
  - b) Mahatma Gandhi
  - c) Jawaharlal Nehru
  - d) Adam Smith

Q.2 Write Short Answers. (Any Two)**06**

- a) Cultural Nationalism
- b) Sovereignty
- c) Bolshevik Revolution
- d) Karl Marx's Theory of Alienation

Q.3 Write Short Answer/ Short Notes**06**

- a) State the causes for the rise of nationalism

Q.4 Write the details answer(Broad answer type question) (Any One)**12**

- a) Discuss the concept and features of communism.
- b) Discuss post Second World War rise of new nations in Asia.

Seat No.	
-------------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Heritage and Management (230108206)**

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) ऑक्सफर्ड इंग्रजी डिक्शनरीच्या मते ——— म्हणजे मिळालेली किंवा असू शकेल अशी मालमत्ता होय.
अ) संस्कृती
ब) इतिहास
क) वारसा
ड) यापैकी नाही
- 2) वारसा म्हणजे ——— तील वारसाने मिळालेल्या गोष्टीचा संदर्भ होय.
अ) भविष्य
ब) भूतकाळ
क) वर्तमान
ड) यापैकी नाही
- 3) युनेस्कोच्या मते ——— स्थळे जगातील सर्व लोकांच्या मालकीची ठिकाणे म्हणून ओळखली जातात.
अ) जागतिक वारसा
ब) राष्ट्रीय वारसा
क) स्थानिक वारसा
ड) यापैकी नाही
- 4) भारताचा ——— वारसा विविध घटकांद्वारे शोधला जाऊ शकतो.
अ) राजकीय
ब) आर्थिक
क) शैक्षणिक
ड) सांस्कृतिक
- 5) ——— संस्कृती ही जगातील सर्वात प्राचीन संस्कृतींपैकी एक आहे.
अ) भारतीय
ब) अमेरिकन
क) बांग्ला देश
ड) यापैकी नाही
- 6) सालारजंग संग्रहालय ——— या ठिकाणी आहे.
अ) मुंबई
ब) विजयपुरा
क) हैद्राबाद
ड) कलबुर्गी
- 7) 1861 मध्ये ——— ची स्थापना झाली.
अ) भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण
ब) भारत कला भवन
क) सारनाथ संग्रहालय
ड) यापैकी नाही
- 8) कोणार्क सूर्यमंदिर वारसा स्थळ ——— राज्यात आहे.
अ) तेलंगणा
ब) ओडिशा
क) पश्चिम बंगाल
ड) तामिळनाडू

- 9) भारतामध्ये ——— जागतिक वारसास्थळे आहेत.
 अ) 30 ब) 34
 क) 38 ड) 42
- 10) मध्यप्रेश राज्यामध्ये ——— हे जागतिक वारसास्थळ आहे.
 अ) महाबलीपुरम मंदिर ब) महाबोधी विहार
 क) लोथल ड) भीमबेटका
- 11) माथेरान डोंगरी रेल्वे हि ——— वारसास्थळ आहे.
 अ) जागतिक ब) राष्ट्रीय
 क) स्थानिक ड) यापैकी नाही
- 12) जागतिक वारसा स्थळामध्ये भारत ——— व्या क्रमांकावर आहे.
 अ) 6 ब) 8
 क) 10 ड) 12

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) वारसा म्हणजे काय?
 ब) भारतीय सांस्कृतिक वारसा विषयी माहिती लिहा.
 क) वारसा व्यवस्थापनावर टीपा लिहा.
 ड) वारसा पर्यटन आणि सतत विकास संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) संग्रहालय आणि त्याची संकल्पना याची माहिती लिहा.
 ई) वारसा पर्यटन म्हणून रायगड किल्ल्याचे महत्व लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) भारतीय संस्कृतीमध्ये वारसा संकल्पनेचे महत्व विशद करा.
 ब) भारतातील विविध संग्रहालयांची माहिती विशद करा.
 क) वारसा व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे आणि धोरणे यांची चर्चा करा.
 ड) वारसा पर्यटन विपणनाची (मार्केटिंग) माहिती लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

12

- अ) स्थानिक आणि राष्ट्रीय वारसा प्रकारची माहिती देणारे कायदे विशद करा.
 किंवा
 ब) वारसा पर्यटनाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्रातील अजिंठा व वेरूळ लेण्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा.

12

- भारतातील जगप्रसिद्ध सहा वारसा स्थळांची माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Heritage and Management (230108206)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option.

12

- 1) According to Oxford English Dictionary _____ means property acquired or to be had.
  - a) Culture
  - b) History
  - c) Heritage
  - d) None of these
- 2) Heritage refers to something inherited from the _____.
  - a) Future
  - b) Past
  - c) Present
  - d) None of these
- 3) According to UNESCO _____ places are known as places belonging to all the people of the world.
  - a) World heritage
  - b) National heritage
  - c) Local heritage
  - d) None of these
- 4) India's _____ heritage can be traced through various factors.
  - a) Political
  - b) Economic
  - c) Educational
  - d) Cultural
- 5) _____ Culture is one of the oldest civilizations in the world.
  - a) Indian
  - b) American
  - c) Bangla Desi
  - d) None of these
- 6) Salarjung Museum is located at _____.
  - a) Mumbai
  - b) Vijayapura
  - c) Hyderabad
  - d) Kalburgi
- 7) _____ established In 1861.
  - a) Archaeological Survey of India
  - b) Bharat Kala Bhavan
  - c) Sarnath Museum
  - d) None of these
- 8) Konark Sun Temple heritage site is in the state of _____.
  - a) Telangana
  - b) Odisha
  - c) West Bengal
  - d) Tamil Nadu
- 9) India has _____ world heritage sites.
  - a) 30
  - b) 34
  - c) 38
  - d) 42
- 10) In the state of Madhya Pradesh _____ is a world heritage site.
  - a) Mahabalipuram Temple
  - b) Mahabodhi Vihara
  - c) Lothal
  - d) Bhimbetka

- 11) Matheran Hill Railway is _____ heritage site.
a) International	b) National
c) Local	d) None of these
- 12) India's _____ ranks among World Heritage Sites.
a) 6	b) 8
c) 10	d) 12

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Explain the concept of heritage?
- b) Write information about Indian cultural heritage.
- c) Write notes about the heritage management.
- d) Explain the concept of heritage tourism and sustainable development.
- e) Write information about museum and its concept
- f) Write the importance of Raigad fort as heritage tourism

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Explain the importance of Heritage in Indian culture
- b) Elaborate the various types museums in India
- c) Discuss the objectives and strategies of heritage management.
- d) Write information on marketing of heritage tourism.

Q.4 Write Long Answers. (Any One) 12

- a) Write information about local and national heritage laws.

OR

- b) Explain the importance of Ajanta and Ellora in Maharashtra as part of heritage tourism.

Q.5 Write Long Answers. 12

Write information about six world famous heritage sites in India.

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Science and Technology in India (230108207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) गणित म्हणजे ——— होय.
अ) बुद्धीचा खेळ
ब) आकड्यांचा खेळ
क) गणनाचे शास्त्र
ड) यापैकी नाही
- 2) ब्रह्मस्फुट सिद्धांत ——— यांचा आहे.
अ) भास्कराचार्य
ब) ब्रह्मगुप्त
क) आर्यभट्ट
ड) यापैकी नाही
- 3) ——— चे रहिवासी नगर बांधणीत जगामध्ये अग्रेसर होते.
अ) मोहेंजोदाडो
ब) रोम
क) पेकिंग
ड) इजिप्त
- 4) सम्राट अशोकाच्या राजेशाही राजवाड्याच्या बांधकामाचे कौतुक ——— यांनी केले.
अ) मॅगोस्थेनीस
ब) फाहीयान
क) मार्को पोलो
ड) यापैकी नाही
- 5) स्तूप आणि चैत्य—गृहासारख्या वास्तूंच्या बांधकामात ——— नी आपले अभियांत्रिकी कौशल्य दाखवले.
अ) हिंदू
ब) जैन
क) बौद्ध
ड) यापैकी नाही
- 6) भारतीय उपखंडातील धातूचा पहिला पुरावा ——— येथून मिळतो.
अ) जुन्नर
ब) तेर
क) जोर्वे
ड) मेहरगढ
- 7) दिल्लीच्या तुघलक सत्ताधीशापैकी ——— हा विद्वान होता.
अ) फिरोज तुघलक
ब) महंमद तुघलक
क) नासिर तुघलक
ड) यापैकी नाही
- 8) ——— हे केरळचा राजा रविवर्मन यांच्या दरबारी खगोलशास्त्रज्ञ होते.
अ) गोविंदस्वामीन
ब) नागार्जुन
क) वासवदत्त
ड) यापैकी नाही
- 9) वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन परिषद (CSIR) ची स्थापना ——— रोजी झाली.
अ) 1930
ब) 1935
क) 1942
ड) यापैकी नाही

- 10) ISRO हया शब्दाचे विस्तारीकरण ---- हे आहे.
 अ) इंडियन स्पेस रिसर्च ऑर्गनायझेशन
 ब) इंडियन सॅटेलाइट रिसर्च ऑर्गनायझेशन
 क) इंडियन स्पेस रिक्रूट ऑर्गनायझेशन
 ड) इंडियन सॅटेलाइट रिसर्च ऑफिस
- 11) DRDO च्या स्थापनेचा उद्देश ---- शी संबंधित आहे.
 अ) खगोल संशोधन
 ब) संरक्षण
 क) औद्योगिक
 ड) यापैकी नाही
- 12) रसायनशास्त्राशी संबंधित 'रसरत्नाकर' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
 अ) नागसेन
 ब) जीवक
 क) मोग्गलायन
 ड) नागार्जुन

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
 अ) प्राचीन भारतीय वैद्यकशास्त्राची माहिती लिहा.
 ब) प्राचीन भारतात विकसित झालेल्या स्तूपाची माहिती लिहा.
 क) भारतातील विज्ञानाच्या वाढीसाठी मध्ययुगीन राज्यकर्त्यांची भूमिका सांगा.
 ड) आर्यभटाचे खगोलशास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.
 इ) योगाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ई) श्रीनिवास रामानुजन यांच्या कार्याबद्दल लिहा.
- प्र.3 लघुत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
 अ) उत्कृष्ट अभियांत्रिक शहरे म्हणून मोहोंजोदाडो व हडप्पा यांचे महत्त्व विशद करा.
 ब) भारतीय वैद्यकशास्त्रात सुश्रुत आणि चरक यांचे कार्य सांगा.
 क) Rock Cut Architecture मध्ये महाराष्ट्रातील लेण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ड) मुघल बादशहा अकबराची बौद्धिक जिज्ञासा स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 12
 अ) आधुनिक भारताच्या संशोधन आणि विकासाच्या क्षेत्रात CSIR च्या भूमिकेचे महत्त्व विशद करा.
 किंवा
 ब) प्राचीन भारतातील रसायनशास्त्राच्या क्षेत्रात नागार्जुनचे योगदान सांगा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 12
 स्वतंत्र भारताच्या अंतराळ संशोधन क्षेत्रात ISRO च्या सहाय्याने केलेल्या कार्याचा लेखाजोखा द्या.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Science and Technology in India (230108207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) Mathematics is _____.
  - a) Brain game
  - b) Number game
  - c) Arithmetic
  - d) None of these
- 2) 'Brahmasphuta Siddhanta' belongs to _____.
  - a) Bhaskaracharya
  - b) Brahmagupta
  - c) Aryabhata
  - d) None of these
- 3) The inhabitants of _____ were world leaders in city building.
  - a) Mohonjodado
  - b) Rome
  - c) Peking
  - d) Egypt
- 4) The construction of the royal palace of Emperor Ashoka was praised by _____.
  - a) Mangasthenes
  - b) Fahiyān
  - c) Marco Polo
  - d) None of these
- 5) _____ showed his engineering skills in the construction of structures like Stupas and Chaityagrihas.
  - a) Hindu
  - b) Jain
  - c) Buddhist
  - d) None of these
- 6) The first evidence of metal in the Indian subcontinent comes from _____.
  - a) Junnar
  - b) Ter
  - c) Jorve
  - d) Mehrgarh
- 7) Among the Tughlaq rulers of Delhi _____ was a scholar.
  - a) Firoz Tughlaq
  - b) Muhammad Tughlaq
  - c) Nasir Tughlaq
  - d) None of these
- 8) _____ he was the court astronomer of King Ravivarman of Kerala.
  - a) Govindaswamin
  - b) Nagarjuna
  - c) Vasavadatta
  - d) None of these
- 9) Council of Scientific and Industrial Research (CSIR) was established on _____.
  - a) 1930
  - b) 1935
  - c) 1942
  - d) None of these
- 10) The expansion of the word ISRO is _____.
  - a) Indian Space Research Organization
  - b) Indian Satellite Research Organization
  - c) Indian Space Recruit Organization
  - d) Indian Satellite Research Office

- 11) The purpose of establishment of DRDO is related to _____.
a) Astronomical research   b) Defense
c) Industrial   d) None of these
- 12) The book 'Rasaratnakar' related to chemistry was written by _____.
a) Nagasena   b) Jivaka
c) Moggalayan   d) Nagarjuna

Q.2 Write short answers (Any Four) 12

- a) Write information about ancient Indian medicine.
b) Write about Stupa developed in ancient India
c) State the role of medieval rulers in the growth of science in India.
d) Explain Aryabhata's contribution to astronomy.
e) Explain the importance of yoga.
f) Write about the work of Srinivasa Ramanujan

Q.3 Write short answers. (Any Two): 12

- a) Explain the importance of Mohenjodaro and Harappa as great engineering cities.
b) Mention the work of Sushruta and Charaka in Indian Medicine
c) Explain the importance of caves in Maharashtra in Rock Cut Architecture
d) Explain the intellectual curiosity of Mughal Emperor Akbar.

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Role of CSIR in research and development of modern India Explain the importance.

OR

- b) State the contribution of Nagarjuna to the field of chemistry in ancient India.

Q.5 Broad Question. 12

Give an account of the work done by ISRO in the field of space research of independent India.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Applied History (230108208)**

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) उपयोजित इतिहासाला ---- असेही म्हणतात.
अ) जनासाठीचा इतिहास   ब) वैयक्तिक इतिहास
क) अधिकृत इतिहास   ड) जागतिक इतिहास
- 2) ---- यांना समकालीन इतिहास संकल्पनेचे जनक मानले जाते.
अ) आर. जी. कॉलिंगवूड   ब) हरमन हिमपेल
क) बेनेटो क्रोसे   ड) बाराक्लोव
- 3) कोलकाता येथील 'भारतीय संग्रहालयाची' स्थापना ---- मध्ये झाली.
अ) 1820   ब) 1814
क) 1817   ड) 1816
- 4) 'सेंटर फॉर पब्लिक हिस्ट्री' हा विभाग ---- शहरात आहे.
अ) दिल्ली   ब) कोलकाता
क) मुंबई   ड) बेंगळुरु
- 5) भारतातून प्रकाशित झालेले पहिले वृत्तपत्र ---- हे होते.
अ) बंगाल हेरॉल्ड   ब) कोलकाता गॅझेट
क) बंगाल गॅझेट   ड) संवाद कौमुदी
- 6) भारताचे पहिले पर्यटन धोरण ---- या वर्षी लागू करण्यात आले.
अ) 1982   ब) 1986
क) 1990   ड) 1993
- 7) ---- हे दूरदर्शनचे पहिले संचालक होते.
अ) राजेश जैन   ब) पु. ल. देशपांडे
क) आचार्य अत्रे   ड) संजीव शर्मा
- 8) जगातील सर्वात प्राचीन वस्तुसंग्रहालय ---- या शहराच्या उत्खननात सापडले.
अ) दिल्ली   ब) हडप्पा
क) उर   ड) कोलकाता

- 9) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाची (MTDC) स्थापना ---- मध्ये करण्यात आली.
अ) 1972 ब) 1975
क) 1980 ड) 1982
- 10) इ. स. 1556 मध्ये भारतातील पहिला छापखाना ---- या ठिकाणी सुरु करण्यात आला होता.
अ) दिल्ली ब) कोलकाता
क) मुंबई ड) गोवा
- 11) भारताचे राष्ट्रीय अभिलेखागार ---- येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) कोलकाता
क) मुंबई ड) चेन्नई
- 12) बोधिसत्व पद्मपाणीचे जगप्रसिद्ध चित्र ---- या ठिकाणी आढळते.
अ) वेरुळ ब) बाघ
क) अजिंठा ड) भीमबेटका

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) नाणकशास्त्राचे इतिहासाच्या अभ्यासातील महत्व सांगा.
ब) सर अलेक्झांडर कॅनिंगहॅम बदल माहिती लिहा.
क) संग्रहालयाचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.
ड) पर्यटन आणि रोजगार याविषयी माहिती लिहा.
इ) समकालीन इतिहास कल्पनेच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
ई) वेरुळ या पर्यटनस्थळा विषयी माहिती लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

12

- अ) वारसा स्थळांचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.
ब) समकालीन इतिहासाचे संकल्पना व अर्थ स्पष्ट करा.
क) प्रसारमाध्यमांचे महत्व सांगा.
ड) सांस्कृतिक पर्यटनाविषयी माहिती लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

12

प्राचीन भारताच्या पुराभिलेखीय साधनांची माहिती लिहा.
किंवा
मुद्रित प्रसारमाध्यमा विषयी माहिती लिहा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (एकच प्रश्न)

12

उपयोजित इतिहास म्हणजे काय? त्याच्या उपयोजनाची माहिती द्या.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Applied History (230108208)**

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

12

- 1) Applied history is also known as _____.
a) Public History   b) Personal history
c) Official history   d) Global history
- 2) _____ is considered as the father of the concept of contemporary history.
a) R.G. Collingwood   b) Hermann Himpel
c) Benedetto Croce   d) Barraclough
- 3) 'The Indian Museum' in Kolkata was founded in _____.
a) 1820   b) 1814
c) 1817   d) 1816
- 4) The department of 'Centre for Public History' is located in _____ city.
a) Delhi   b) Kolkata
c) Mumbai   d) Bengaluru
- 5) The first newspaper published from India was _____.
a) Bengal Herold   b) Kolkata Gazette
c) Bengal Gazette   d) Sanvad Kaumudi
- 6) India's first tourism policy was implemented in _____ year.
a) 1982   b) 1986
c) 1990   d) 1993
- 7) _____ was the first director of Doordarshan.
a) Rajesh Jain   b) P. L. Deshpande
c) Acharya Atre   d) Sanjeev Sharma
- 8) The earliest museum in the world was discovered in the excavations at the city of _____.
a) Delhi   b) Harappa
c) Ur   d) Rakhigadi
- 9) Maharashtra Tourism Development Corporation (MTDC) was established in _____.
a) 1972   b) 1975
c) 1980   d) 1982
- 10) In 1556 AD, the first printing press in India was started at _____.
a) Delhi   b) Kolkata
c) Mumbai   d) Goa

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Historiography (MA01201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) कालगणनेला इतिहासाचा ——— असे म्हणतात.
अ) डोळा ब) जीभ
क) स्तंभ ड) मेंदू
- 2) चक्रीय सिध्दांताचे सर्वात जुने प्रतिपादक ——— हे आहेत.
अ) लिट्टि ब) थ्यूसिडाईज
क) सेंट ऑगस्टीन ड) कार्ल
- 3) जागतिक पर्यावरण दिन ——— या दिवशी आहे.
अ) 1 मे ब) 5 जून
क) 15 ऑगस्ट ड) 26 जानेवारी
- 4) इतिहासलेखन ही इतिहासाची स्वतंत्र शाखा म्हणून ——— व्या शतकात उदयास आली.
अ) 19 ब) 17
क) 18 ड) 20
- 5) भारतीय समाजाचा मुख्य आधार ——— हा आहे.
अ) जात ब) नैतिकता
क) धर्म ड) परंपरा
- 6) अॅनल्स हे नियतकालिक ——— देशात सुरु झाले.
अ) भारत ब) फ्रान्स
क) रशिया ड) इंग्लंड
- 7) अल्लाउद्दिन खिलजीस ——— काळात गणले जाते.
अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक ड) उत्तर आधुनिक
- 8) "अ शोर्ट हिस्ट्री सिविलायझेशन" हा एक लोकप्रिय ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
अ) इरफान हबीब ब) रान्के
क) गिबन ड) थोर्न्डीक
- 9) "भारतीय विवाहसंस्थेचा इतिहास" हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) खरे ब) राजवाडे
क) सरकार ड) सरदेसाई

- 10) रणजित गुहा हे ——— इतिहासकार आहेत.
 अ) सबल्टर्न ब) धार्मिक
 क) राष्ट्रवादी ड) मार्क्सवादी
- 11) खालीलपैकी ——— यांनी अस्पृश्य मुळचे कोण? हा ग्रंथ लिहिला.
 अ) महात्मा गांधी ब) पंडित नेहरू
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) नेताजी बोस
- 12) 'सबल्टर्न' हा शब्द प्रथम ——— यांनी वापरला.
 अ) गुहा ब) ग्रामची
 क) मुसोलिनी ड) पिरने
- 13) खालीलपैकी कोणी 'The Agrarian System of Mughal India' हा ग्रंथ लिहिला?
 अ) इरफान हबीब ब) डी. एन. झा
 क) आर. एस. शर्मा ड) रोमिला थापर
- 14) रोमिला थापर या ——— इतिहासकार आहेत.
 अ) अमेरिकन ब) भारतीय
 क) ब्रिटीश ड) फ्रेंच
- 15) ——— हा अरब इतिहासकार म्हणून ओळखला जातो.
 अ) हिरोडोटस ब) कन्फ्युसिएस
 क) कार्ल मार्क्स ड) अल्बेरूनी
- 16) ——— हे प्राचीन आणि मध्ययुगीन भारतातील लोकप्रिय लेखन साहित्य आहे.
 अ) सोने ब) चांदी
 क) लोखंड ड) तांबे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) ख्रिस्ती कालगणना
 ब) प्राचीन काळ
 क) कम्युनिस्टांचा जाहीरनामा
 ड) भारतीय शेतकरी चळवळ
 इ) ग्रामचीचा प्रभुत्वाचा सिध्दांत
 ई) सेतू माधवराव पगडी

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) भारतीय कामगार चळवळ
 ब) मराठा इतिहासलेखन
 क) जातीअंताचा दृष्टीकोन आणि महात्मा ज्योतीराव फुले
 ड) इरफान हबीब

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

16

इतिहास लेखनामध्ये चक्राकार व समाजशास्त्रीय सिद्धांताचे महत्व विशद करा.

किंवा

अर्नोल्ड टोयान्बी यांचा इतिहासातील योगदानाचा लेखाजोखा घ्या.

प्र.5 मुघल काळातील प्रमुख इतिहासकारांची माहिती देऊन तत्कालीन इतिहास लेखनाचे महत्व स्पष्ट करा.

16

Seat
No.

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Historiography (MA01201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative.**16**

- 1) Chronology is called the _____ of history.
  - a) Eye
  - b) Tongue
  - c) Column
  - d) Brain
- 2) The earliest exponents of cyclic theory are _____.
  - a) Livy
  - b) Thucydides
  - c) St. Augustine
  - d) Carle
- 3) World Environment Day is on _____ this day.
  - a) 1st May
  - b) 5th June
  - c) 15th August
  - d) 26th January
- 4) Historiography emerged as an independent branch of history in the _____ century.
  - a) 19
  - b) 17
  - c) 18
  - d) 20
- 5) The main basis of Indian society is _____.
  - a) Caste
  - b) Morality
  - c) Religion
  - d) Tradition
- 6) The journal Annals was started in _____ country.
  - a) India
  - b) France
  - c) Russia
  - d) England
- 7) Allauddin Khiljis is counted in _____ period.
  - a) Ancient
  - b) Medieval
  - c) Modern
  - d) Post modern
- 8) A popular book "A Short History Civilization" was written by _____.
  - a) Irfan Habib
  - b) Ranke
  - c) Gibbon
  - d) Thorndike
- 9) Who wrote the book "History of Indian Marriage System"?
  - a) Khare
  - b) Rajwade
  - c) Sarkar
  - d) Sardesai
- 10) Ranjit Guha is _____ Historian.
  - a) Deprived
  - b) Religious
  - c) Nationalist
  - d) Marxist
- 11) Who among the following Belongs to Untouchables? Wrote this book by _____.
  - a) Mahatma Gandhi
  - b) Pandit Nehru
  - c) Dr. Babasaheb Ambedkar
  - d) Netaji Bose

- 12) The term subaltern was first used by _____.
a) Guha
b) Gramachi
c) Mussolini
d) Prynne
- 13) Who among the following wrote the book "The Agrarian System of Mughal India"?
a) Irfan Habib
b) D. N. Zha
c) R. S. Sharma
d) Romila Thapar
- 14) Romila Thapar is a _____ historian.
a) American
b) Indian
c) British
d) French
- 15) _____ is known as an Arab historian.
a) Herodotus
b) Confucius
c) Karl Marx
d) Alberuni
- 16) _____ it is a popular writing material in ancient and medieval India.
a) Gold
b) Silver
c) Iron
d) Copper

Q.2 Write short answers. (Any Four)**16**

- a) Christian Chronology
- b) Ancient times
- c) Communist Manifesto
- d) Indian Peasant Movement
- e) Gramsci's Theory of Hegemony
- f) Setu Madhavrao Pagdi

Q.3 Write short notes. (Any Two)**16**

- a) Indian Labor Movement
- b) Maratha Historiography
- c) End of caste perspective and Mahatma Jyotirao Phule
- d) Irfan Habib

Q.4 Attempt any One of the following questions.**16**

Explain the importance of cycle and sociological theory in history writing.

OR

Take account of Arnold Toynbee contribution to history.

Q.5 Explain the importance of historiography of the time by giving information about the major historians of Mughal period.**16**

- 10) युआन चांग या चीनी यात्रेकरूने ——— च्या कारकिर्दीत भारताला भेट दिली.
 अ) हर्षवर्धन ब) चंद्रगुप्त
 क) समुद्रगुप्त ड) अशोक
- 11) ——— हा कण्व घराण्याचा संस्थापक होता.
 अ) देवभूती ब) पुष्यभूती
 क) प्रवरसेन ड) वासुदेव
- 12) शक कालगणनाची सुरुवात ——— राजाने केली.
 अ) गौतमीपुत्र सातकर्णी ब) कनिष्क
 क) प्रवरसेन ड) समुद्रगुप्त
- 13) ——— या गुप्त राजाला भारतीय नेपोलियन म्हणून ओळखले जात असे.
 अ) चंद्रगुप्त प्रथम ब) कुमारगुप्त
 क) भानुगुप्त ड) समुद्रगुप्त
- 14) ——— हे सातवाहन वंशाचे राजधानीचे शहर होते.
 अ) कार्ले ब) भाजे
 क) प्रतिष्ठान ड) तेर
- 15) स्थानेश्वर हे ——— राजवटीचे राजधानीचे शहर होते.
 अ) मौर्य ब) गुप्ता
 क) कुशाण ड) वर्धन
- 16) ——— हे कनौज धार्मिक परिषदेचे अध्यक्ष होते.
 अ) हयुएन त्सांग ब) हर्षवर्धन
 क) दिवाकर सेन ड) बनभट्ट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) जैन धर्मातील स्याद्वादाचे वर्णन करा.
 ब) बौद्ध धर्मातील पंचशील तत्त्वे स्पष्ट करा.
 क) मॅगस्थेनिस
 ड) गुप्तांची कला
 इ) कालिदास
 ई) युवान चांग

प्र.3 खालील पैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा.

16

- अ) वर्धमान महावीर यांचे जीवन.
 ब) गौतम बुद्धांची मुख्य शिकवण.
 क) मौर्य काळातील न्यायव्यवस्था.
 ड) हर्षवर्धनचे धार्मिक धोरण

प्र.4 अशोकाच्या धम्मविजयाचे वर्णन करा.

16

किंवा

गौतमीपुत्र सातकर्णी यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्र.5 गौतम बुद्धांचे जीवन आणि कार्य स्पष्ट करा.

16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Ancient India up to 650 A. D. (MA01202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) Aang and Aagam text is related to _____ religious.
  - a) Jain
  - b) Buddha
  - c) Shaiva
  - d) Shakta
- 2) _____ is founder of Jain Religious.
  - a) Parshwanath
  - b) Ajinath
  - c) Rishabhdev
  - d) Mahaveer
- 3) Gautama Buddha's birth place is _____.
  - a) Lumbini
  - b) Kushinara
  - c) Vaishali
  - d) Buddhagaya
- 4) The language of Buddhist scriptures is _____.
  - a) Pali
  - b) Ardhamagadhi
  - c) Sanskrit
  - d) Brahmi
- 5) King Ashoka was accepted the _____ religion after the Kalinga war.
  - a) Jain
  - b) Buddha
  - c) Shaiva
  - d) Vaishnav
- 6) To know about the Ashoka's Dhamma _____ inscriptions are useful source.
  - a) Nalasopara
  - b) Girnar
  - c) Sanchi
  - d) Nasik
- 7) Samrat Kanishk was arranged the Fourth Buddhist Council at _____ place.
  - a) Vaishali
  - b) Pataliputra
  - c) Kundalvan
  - d) Sanchi
- 8) _____ was a major center of Sangam literature.
  - a) Mysore
  - b) Madurai
  - c) Talikot
  - d) Amravati
- 9) In ancient times, universities were formed from the Viharas of _____.
  - a) Jain Sadhu Muni
  - b) Vedic Rishimuni
  - c) Christian Fathers
  - d) Buddhist Monks
- 10) Yuan Chang, the Chinese pilgrim visited India during the reign of _____.
  - a) Harshavardhan
  - b) Chandragupta
  - c) Sumudragupta
  - d) Ashok
- 11) _____ was the founder of the Kanva dynasty.
  - a) Devbhuti
  - b) Pushyabhuti
  - c) Pravarsen
  - d) Vasudeva

- 12) The Shak Era was started by _____ king.
a) Gautamiputra Satkarni   b) Kanishka
c) Pravarsen   d) Samudragupta
- 13) _____ Gupta king was known as the Indian Napoleon.
a) Chandragupta 1st   b) Kumargupta
c) Bhanugupta   d) Samudragupta
- 14) _____ was the capital city of Satavahan dynasty.
a) Karle   b) Bhaje
c) Pratishathan   d) Ter
- 15) Sthaneshwar was the Capital city of _____ dynasty.
a) Maurya   b) Gupta
c) Kushan   d) Vardhan
- 16) _____ was the President of Kanouj Religious conference.
a) Hiuen Tsang   b) Harshavardhan
c) Divakar Sen   d) Banbhatt

Q.2 Write Short Answer. (any Four out of six) 16

- a) Describe the Syadvad in Jainism.
- b) Explain the principles of Panchashil of Buddhism.
- c) Megasthenis
- d) Art of Guptas
- e) Kalidas
- f) Yuvan Chawng

Q.3 Write shorts Notes. (any Two) 16

- a) The life of Vardhaman Mahavir
- b) Main teaching of Gautam Buddha.
- c) Judicial system in Maurya period.
- d) Religious policy of Harshvardhan

Q.4 Describe the Dhammavijay of Ashoka. 16

OR

Discuss the contribution of Gautamiputra Satkarni.

Q.5 Explain the life and work of Gautam Buddha. 16

Seat No.	
----------	--

M.A. (History) (Semester- II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
History of World (1900 A. D. to 1970 A. D. (MA01203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) — हे बोलशेविक क्रांतीचे प्रवर्तक म्हणून ओळखले जातात.
 अ) स्टॅलिन   ब) लेनिन
 क) ट्रॉट्स्की   ड) कोमेन्व
- 2) — हा स्टॅलिनच्या पहिल्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी होता.
 अ) 1900—1905   ब) 1912—1918
 क) 1928—1933   ड) 1915—1920
- 3) रशिया हा — काळात महासत्ता होण्यास सुरुवात झाली.
 अ) लेनिन   ब) स्टालिन
 क) गोर्बशेव्ह   ड) ट्रोट्स्की
- 4) — ने गुरुत्वीय शक्तीचा सिद्धांत मांडला.
 अ) गॅरिक   ब) न्यूटन
 क) जेफरसन   ड) पास्कल
- 5) — ने लाल सेनेची स्थापना केली.
 अ) युवन—सी—काई   ब) कांग—उ—बी
 क) माओ त्से—तुंग   ड) डॉ. सॅन—येट—सेन
- 6) वार्सा करार — यांच्या नेतृत्वाखाली झाला.
 अ) अमेरिका   ब) चीन
 क) इंग्लंड   ड) रशिया
- 7) सुरुवातीला — यांनी 'शीतयुद्ध' हा शब्द वापरला.
 अ) जोसेफ   ब) बर्नार्ड बरुश
 क) लिप्पमन   ड) मार्शल
- 8) — हे बेलग्राड येथे भरलेल्या अलिप्त चळवळीच्या परिषदेचे पहिले अध्यक्ष आहेत.
 अ) सद्दाम हुसेन   ब) डॉ. सुकर्णो
 क) जोसेफ ब्रोझ टिटो   ड) यापैकी नाही
- 9) पं. नेहरू अलिप्तवादी चळवळ म्हणजे जगातील — गटापासून अलिप्त राहणे.
 अ) तिन्ही सैन्य   ब) चारी सैन्य
 क) पाची सैन्य   ड) दोन्ही सैन्य
- 10) 'NATO' चे मुख्य कार्यालय — येथे होते.
 अ) ब्रुसेल्स   ब) पेकिंग
 क) मास्को   ड) यापैकी नाही

- 11) शूमन योजना ---- देशांच्या पारंपारिक वैरामुळे उद्धवली.
 अ) चीन-जपान ब) अमेरिका-इंग्लंड
 क) जर्मनी-फ्रान्स ड) भारत-पाकिस्तान
- 12) इस्त्रो हे अंतराळ संशोधन केंद्र ---- या देशात आहे.
 अ) रशिया ब) अमेरिका
 क) चीन ड) भारत
- 13) ---- ही मार्टिन ल्यूथर किंग यांचे अमेरिकेतील मुख्य कार्य होते.
 अ) नागरिकांची चळवळ ब) स्वातंत्र्य युद्ध
 क) शीतयुद्ध ड) यापैकी नाही
- 14) अमेरिकेत वर्णभेदाविरुद्ध कोण लढले?
 अ) मार्टिन लुथर किंग ब) नेल्सन मंडेला
 क) गर्ग बुश ड) ट्रुमन
- 15) भारतातील पहिले अणुऊर्जा केंद्र महाराष्ट्रातील ---- येथे उभारण्यात आले आहे.
 अ) नंदुरबार ब) धुळे
 क) नांदेड ड) तारापूर
- 16) ---- हि संगणकाची पहिली पिढी आहे.
 अ) 1942-45 ब) 1955-64
 क) 1964-1975 ड) यापैकी नाही

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16
 अ) स्टालिनची पहिली पंचवार्षिक योजनेची थोडक्यात माहिती लिहा.
 ब) चीनमधील कोमेटिंग पक्षाची माहिती लिहा.
 क) रशियन क्रांतीची चार कारणे स्पष्ट करा.
 ड) शीतयुद्धाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 इ) अलिप्त चळवळ
 ई) अमेरिका अंतराळ संशोधनाचे कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा. 16
 अ) रशियन क्रांतीचे परिणाम
 ब) नाटो करार
 क) शीतयुद्धाची कारणे
 ड) विज्ञान व तंत्रज्ञान
- प्र.4 लेनिनचे जीवन चरित्र सांगून रशियन राज्यक्रांतीमधील योगदान स्पष्ट करा. 16
 किंवा
 नागरी हक्क चळवळीतील मार्टिन ल्यूथर किंगच्या योगदानाची चर्चा करा.
- प्र.5 1949 ची चीनच्या क्रांतीची कारणे व परिणाम सांगा. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester- II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
History of World (1900 A. D. to 1970 A. D. (MA01203)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) _____ is known as the initiator of the Bolshevik Revolution.
  - a) Stalin
  - b) Lenin
  - c) Trotsky
  - d) Commanev
- 2) _____ was the period of Stalin's first five-year plan.
  - a) 1900-1905
  - b) 1912-1918
  - c) 1928-1933
  - d) 1915-1920
- 3) Russia was _____ period of becoming a superpower.
  - a) Lenin
  - b) Stalin
  - c) Gorbachev
  - d) Trotsky
- 4) _____ proposed the theory of gravitational force.
  - a) Garrick
  - b) Newton
  - c) Jefferson
  - d) Pascal
- 5) _____ formed the Red Army.
  - a) Yuen-si-kai
  - b) Kang-u-bi
  - c) Mao Tse-tung
  - d) Dr. San-Vet-Sen
- 6) Warsaw Pact was signed under the leadership of _____.
  - a) America
  - b) China
  - c) England
  - d) Russia
- 7) Initially _____ coined the term 'Cold War'.
  - a) Joseph
  - b) Bernard Baruch
  - c) Lippmann
  - d) Marshall
- 8) _____ is the first president of the separatist movement conference held in Belgrade.
  - a) Saddam Hussain
  - b) Dr. Sukarno
  - c) Joseph Broz Tito
  - d) None of these
- 9) Pt. Nehru separatist movement was the secession from the _____ group in the world.
  - a) All three forces
  - b) Four forces
  - c) Five forces
  - d) Both forces
- 10) The headquarters of 'NATO' was located at _____.
  - a) Brussels
  - b) Peking
  - c) Moscow
  - d) None of these
- 11) Schumann Plan _____ arose out of traditional enmity between countries.
  - a) China-Japan
  - b) America-England
  - c) Germany-France
  - d) India-Pakistan

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Medieval India (1200 A.D. to 1700 A.D.) (MA01204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) ख्वाजा मार्ईनुद्दीन चिस्ती यांचा दर्गा — या ठिकाणी आहे.
अ) फत्तेपुरसिक्री   ब) अजमेर
क) आग्रा   ड) दिल्ली
- 2) संत मीराबाई — यांची कन्या होती.
अ) राणासंघ   ब) रत्नसिंग राठोड
क) विक्रमसिंह तोमर   ड) विक्रमादित्य
- 3) खालसा पंथाची स्थापना — यांनी केली.
अ) गुरुनानक   ब) गुरु गोविंदसिंग
क) रणजितसिंह   ड) गुरु अर्जुनसिंग
- 4) रामचरित्रमानस हा ग्रंथ — यांनी लिहिला.
अ) रामानुज   ब) मीराबाई
क) तुलसीदास   ड) कबीर
- 5) जिझिया करातुन — यांना वगळण्यात आले होते.
अ) स्त्रिया   ब) मुले
क) गुलाम   ड) वरील सर्व
- 6) सुलतान काळात — हा युद्धखात्याचा प्रमुख मंत्री होता.
अ) आरिज-ए-मुमालिक   ब) सिपाहसालार
क) वरीद-ए-मुमालिक   ड) वजीर
- 7) अकबराच्या काळात — हा कार्यक्षम अर्थमंत्री होता.
अ) मानसिंग   ब) राजा तोडरमल
क) बैरामखान   ड) राजा बिरबल
- 8) विजयनगर साम्राज्याची राजधानी — या नदीच्या तीरावर होती.
अ) कावेरी   ब) कृष्णा
क) तुंगभद्रा   ड) नर्मदा
- 9) दक्षिणेचे प्रवेशद्वार म्हणून — या शहरास ओळखले जाते.
अ) सुरत   ब) ग्वाल्हेर
क) बुऱ्हाणपुर   ड) आग्रा

- 10) मुघलकाळातील ——— हा सर्वात उत्कृष्ट जमीन प्रकार होती.
 अ) परौती ब) चाचर
 क) बंजर ड) पोलाज
- 11) ——— या सुलतानाने आपली राजधानी दिल्लीहुन दौलताबादला आणली.
 अ) अल्लाउद्दीन खिलजी ब) महंमद तुघलक
 क) फिरोजशहा तुघलक ड) सिकंदर लोदी
- 12) मुघलकाळात केशरचे उत्पादन भारतात ——— या ठिकाणी घेतले जात होते.
 अ) लाहोर ब) बंगाल
 क) काश्मीर ड) पंजाब
- 13) कुतुबमिनार या वास्तुचे बांधकाम ——— ने पूर्ण केले.
 अ) कुतुबद्दीन ऐबक ब) अल्तमशशाहा
 क) बल्बन ड) रजिया सुलतान
- 14) जोनपुर हे शहर ——— यांनी बसवले.
 अ) अल्लाउद्दीन खिलजी ब) महंमद तुघलक
 क) फिरोजशहा तुघलक ड) सिकंदर लोदी
- 15) दिल्लीजवळ 'दिनपनाह' नावाचा राजवाडा ——— यांनी बांधला.
 अ) बाबर ब) हुमायुन
 क) अकबर ड) शेरशहा
- 16) 'बीबी का मकबरा' ही वास्तु ——— च्या स्मरणार्थ बांधण्यात आली.
 अ) रुबिया-उल-दौरानी ब) मुमताजमहल
 क) नूरजहाँन ड) जोधाबाई

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4) 16
 अ) संत कबीर यांच्याविषयी माहिती लिहा.
 ब) महंमद तुघलक यांचे चलनविषयक धोरण सांगा.
 क) ताजमहल याविषयी माहिती सांगा.
 ड) मध्ययुगीन काळातील व्यापारी जमाती याविषयी माहिती लिहा.
 इ) गुरु गोविंदसिंग यांच्या विषयी माहिती लिहा.
 ई) वीरशैव संप्रदाय याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
- प्र.3 लघुउत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) 16
 अ) सुफी पंथाचे तत्वज्ञान
 ब) भक्ती चळवळ
 क) अल्लाउद्दीन खिलजीच्या प्रशासकीय सुधारणा
 ड) मुघलकालीन व्यापारी केंद्रे
- प्र.4 सम्राट शेरशहाची प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा. 16
 किंवा
 सुलतानशही काळातील वास्तुकला याविषयी माहिती लिहा.
- प्र.5 सम्राट अकबर यांच्या काळातील कला व स्थापत्य याविषयी माहिती स्पष्ट करा. 16

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Medieval India (1200 A.D. to 1700 A.D.) (MA01204)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **16**

- 1) The Dargah of Khwaja Moinuddin Chisti is located at _____.
  - a) Fatehpur Sikri
  - b) Ajmer
  - c) Agra
  - d) Delhi
- 2) Sant Mirabai was the daughter of _____.
  - a) Ranasangh
  - b) Ratnasingh Rathod
  - c) Vikramsinh Tomar
  - d) Vikramaditya
- 3) The Khalasa sect was founded by _____.
  - a) Gurunanak
  - b) Guru Govindsingh
  - c) Ranjitsingh
  - d) Guru Arjunsingh
- 4) 'Ramchritra Manas' is written by _____.
  - a) Ramanuj
  - b) Mirabai
  - c) Tulsidas
  - d) Kabir
- 5) _____ were excluded from Jiziya tax.
  - a) Women
  - b) Child
  - c) Slave
  - d) All of Above
- 6) _____ was the Chief Minister of the war department.
  - a) Arij-E-Mumalik
  - b) Sipahsalar
  - c) Varid-E-Mumalik
  - d) Wazir
- 7) _____ was efficient Finance Minister in Akbar's.
  - a) Mansingh
  - b) Raja Todarmal
  - c) Bairamkhan
  - d) Raja Birbal
- 8) The Capital of Vijaynagar was located at the bank of river _____.
  - a) Kaveri
  - b) Krushna
  - c) Tungabhadra
  - d) Narmada
- 9) The city of _____ is known as the Southern gateway.
  - a) Surat
  - b) Gwalior
  - c) Burhanpur
  - d) Agra
- 10) _____ was the best land type in the Mughal period.
  - a) Pareoti
  - b) Chachar
  - c) Banjar
  - d) Polaj
- 11) Sultan _____ moved his Capital from Delhi to Daultabad.
  - a) Allauddin Khilaji
  - b) Mohammad Tughalak
  - c) Firozshah Tughalak
  - d) Sikandar Lodi

- 12)** Saffron (Keshar) was cultivated in _____ state during Mughal period.
a) Lahore
b) Bangal
c) Kashmir
d) Punjab
- 13)** _____ completed the construction of Kutubminar.
a) Qutbuttin Aibak
b) Altamash Shah
c) Bulban
d) Raziya Sultan
- 14)** The city of jaunpur was founded by _____.
a) Allaudding Khilaji
b) Mohammad Tughalak
c) Firojshah Tughalak
d) Sikandar Lodi
- 15)** _____ built the place 'Dinpannah' near Delhi.
a) Babar
b) Humayun
c) Akabar
d) Shershah
- 16)** 'Bibi ka Makbara' is built in the memory of _____.
a) Rubiya-UI-Dauroni
b) Mumtaj Mahal
c) Nurjahan
d) Jodhabai

Q.2 Write short answers. (any four out of six) 16

- a) Write information about the Sant Kabir.
- b) Explain the Currency Policy of Mohammad Tughalak.
- c) Write information about the Tajmahal.
- d) Write about the medieval trading tribes.
- e) Write information about Guru Govindsingh.
- f) Write brief information about Veershaiv sect.

Q.3 Write short note. (any two out of four) 16

- a) Philosophy of the Sufi Sect
- b) Bhakti movement
- c) Administrative reforms of Allauddin Khilaji
- d) Mughal period Merchant centre's

Q.4 Explain the Administrative system of Emperor Shershah. 16

OR

Write information about the architecture of the Sultanshahi period.

Q.5 Explain information about Art and Architecture in the time of Emperor Akbar. 16

Seat No.	
-------------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
History of Ideas (MA01205)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्यावर — या विचारवंताचा प्रभाव होता.
अ) थोमास पेन
ब) जॉर्ज वाशिंग्टन
क) नेपोलियन
ड) यापैकी नाही
- 2) श्री नारायण गुरु हे — मधील मुख्य सामाजिक आणि धार्मिक सुधारक होते.
अ) तामिळनाडू
ब) पंजाब
क) केरळ
ड) यापैकी नाही
- 3) आर्य समाजाची स्थापना — यांनी केली.
अ) लोकमान्य टिळक
ब) दयानंद सरस्वती
क) महात्मा फुले
ड) यापैकी नाही
- 4) सतीप्रथा बंद करण्यासाठी — यांनी प्रयत्न केले.
अ) स्वामी दयानंद
ब) राजा राममोहन रॉय
क) स्वामी विवेकानंद
ड) महात्मा फुले
- 5) — हा पहिला वेद आहे.
अ) सामवेद
ब) यजुर्वेद
क) अथर्ववेद
ड) ऋग्वेद
- 6) — हा वेद यज्ञ संस्कृतीला महत्व देतो.
अ) ऋग्वेद
ब) यजुर्वेद
क) अथर्ववेद
ड) सामवेद
- 7) पहिली बौद्ध परिषद — यांनी आयोजित केली होती.
अ) कनिष्क
ब) अजातशत्रू
क) चंद्रगुप्त
ड) हर्षवर्धन
- 8) बौद्ध धर्म महायान आणि — या दोन पंथांमध्ये विभागला गेला.
अ) हीनयान
ब) दिगंबर
क) महायान
ड) कापालिक
- 9) जैन आणि बौद्ध धर्मतत्त्वानी — चा प्रसार केला.
अ) युद्ध
ब) कर्मकांड
क) परंपरा
ड) अहिंसा

- 10) 'हत्ती व सहा आंधळे' ही प्रसिद्ध कथा ---- धर्म ग्रंथात आहे.
 अ) जैन ब) मुस्लीम
 क) शीख ड) पारशी
- 11) ---- हा मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील लोकप्रिय संप्रदाय आहे.
 अ) सुफी ब) वारकरी
 क) वीरशैव ड) यापैकी नाही
- 12) ---- संताच्या वैचारिक क्रांतीमुळे इस्लामधील कट्टरतेची धार बरीच कमी झाली.
 अ) सुन्नी ब) शिया
 क) वीरशैव ड) सुफी
- 13) शीख धर्माचा ---- हा पवित्र धर्मग्रंथ आहे.
 अ) त्रिपिटक ब) बायबल
 क) ग्रंथसाहेब ड) यापैकी नाही
- 14) पंजाबमधील 'घुमान' या ठिकाणी ---- या वारकरी संताचे विशाल स्मृती मंदिर आहे.
 अ) चोखामेळा ब) नामदेव
 क) तुकाराम ड) यापैकी नाही
- 15) ---- नी देवबंद चळवळ सुरु केली.
 अ) सय्यद अहमद खान ब) वली-उल्लाहा
 क) उलेमा ड) सुफी संप्रदाय
- 16) 'इमान्युल कान्ट' यांच्या ग्रंथात प्रथमतः ---- चा विचार आढळतो.
 अ) राष्ट्रवाद ब) हुकुमशहा
 क) साम्यवाद ड) यापैकी नाही

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4) 16
 अ) चार वेदांच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
 ब) बौद्ध धर्मातील चार आर्य सत्ये स्पष्ट करा.
 क) जैन धर्माचे पाच अणुव्रते स्पष्ट करा.
 ड) शीख धर्माचे तत्वज्ञान सांगा.
 ई) राजा राममोहन रॉय
 ई) राष्ट्रवादाच्या संकल्पनेचे वर्णन करा.
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा. 16
 अ) संत बसवेश्वरांचे शैव धर्मातील योगदान सांगा.
 ब) पेरियार रामस्वामी यांचे समाजसुधारणेचे कार्य सांगा.
 क) आर्य समाजाचे कार्य.
 ड) वर्धमान महावीर यांची शिकवण स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 16
 अ) महात्मा ज्योतीराव फुले यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
 ब) भक्ती चळवळीतील वैष्णव पंथांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
 गौतम बुद्धांचे जीवन चरित्र सांगून आणि त्यांची मुख्य शिकवण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
History of Ideas (MA01205)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) Mahatma Jyotiba Phule was influenced by _____.
  - a) Thomas Paine
  - b) George Washington
  - c) Napoleon
  - d) None of these
- 2) Shri Narayan Guru was the main social and religious reformer in _____.
  - a) Tamil Nadu
  - b) Punjab
  - c) Kerala
  - d) None of these
- 3) Arya Samaj was founded by _____.
  - a) Lokmanya Tilak
  - b) Dayanand Saraswati
  - c) Mahatma Phule
  - d) None of these
- 4) _____ tried to stop the practice of sati.
  - a) Swami Dayanand
  - b) Raja Rammohan Roy
  - c) Swami Vivekananda
  - d) Mahatma Phule
- 5) _____ is the first Veda.
  - a) Samaveda
  - b) Yajurveda
  - c) Atharvaveda
  - d) Rigveda
- 6) _____ This Veda gives importance to Yajna culture.
  - a) Rigveda
  - b) Yajurveda
  - c) Atharvaveda
  - d) Samaveda
- 7) The first Buddhist Council was organized by _____.
  - a) Kanishka
  - b) Ajatshatru
  - c) Chandragupta
  - d) Harshavardhana
- 8) Buddhism was divided into two sects namely Mahayana and _____.
  - a) Hinayana
  - b) Digambara
  - c) Mahayana
  - d) Kapalika
- 9) Jain and Buddhist religions spread _____.
  - a) War
  - b) Ritual
  - c) Tradition
  - d) Ahimsa
- 10) The famous story 'Elephant and six blind men' is in _____ religious book.
  - a) Jain
  - b) Muslim
  - c) Sikh
  - d) Parsi
- 11) _____ this is a popular sect of medieval Maharashtra.
  - a) Sufi
  - b) Warkari
  - c) Veerashaiva
  - d) None of these

- 12) The ideological revolution of Saint _____ greatly reduced the edge of fanaticism in Islam.
- a) Sunni
b) Shia
c) Veerashaiva
d) Sufi
- 13) _____ is the holy book of Sikhism.
- a) Tripitaka
b) Bible
c) Granthsaheb
d) None of these
- 14) There is hugs memorial temple of _____ this Varkari saint a 'Ghuman' in Punjab.
- a) Chokhamela
b) Namdev
c) Tukaram
d) None of these
- 15) _____ started the Deoband movement.
- a) Syed Ahmad Khan
b) Wali-ullah
c) Ulema
d) Sufi Sect
- 16) In the book 'Immanuel Kant', the idea of _____ is first found.
- a) Nationalism
b) Dictatorship
c) Communism
d) None of these

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) 16

- a) Describe the characteristics of the Four Vedas.
b) Explain the Four Noble Truths of Buddhism.
c) Explain the Five pillars of Jainism.
d) Explain the philosophy of Sikhism.
e) Raja Ram Mohan Roy
f) Describe the concept of nationalism.

Q.3 Write shorts Notes. (Any Two) 16

- a) State the contribution of Saint Basaveshwar to Shaivism.
b) State the social reform work of Periyar Ramaswamy.
c) Work of Arya Samaj.
d) Explain the teachings of Vardhaman Mahavir.

Q.4 Write detail answer of the following question. (Any One) 16

- a) Evaluate the work of Mahatma Jyotirao Phule.
b) Discuss the role of Vaishnave sects in the Bhakti movement.

Q.5 Write the detail answer of following question. 16

Explain the life & main teachings of Gautama Buddha.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Maratha History (1600 A.D. – 1818 A.D.) (Polity and Economy) (MA01301)

Day & Date: Friday, 10-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 16
- 1) — यांनी डच कागदपत्राच्या आधारे छत्रपती शिवाजी महाराजांचा इतिहास लिहिला.
अ) वि. का. राजवाडे ब) ग. ह. खरे
क) डॉ. बाळकृष्ण ड) यापैकी नाही
  - 2) 'राजारामचरितम' ग्रंथ — यांनी लिहिला.
अ) कृष्णाजी अनंत सभासद ब) केशव पंडित
क) परमानंद ड) गोविंद बर्वे
  - 3) 'फॉरेन बायोग्राफी ऑफ शिवाजी' या ग्रंथाचे लेखन — यांनी केले.
अ) डॉ. सदाशिव आळतेकर ब) सर जदुनाथ सरकार
क) डॉ. सुरेंद्रनाथ सेन ड) गो. स. सरदेसाई
  - 4) आज्ञापत्र हा ग्रंथ — यांनी लिहिला.
अ) कवी श्रीधर ब) शाहीर रामजोशी
क) कृष्णाजी अनंत सभासद ड) रामचंद्रपंत अमात्य
  - 5) छत्रपती राजाराम महाराजांनी — पद्धत पुन्हा सुरू केली.
अ) बलुतेदारी ब) गुलामगिरी
क) मामलतदारी ड) वतनदारी
  - 6) पहिल्या माधवराव पेशव्यांच्या मृत्यूनंतर — पेशवा झाला.
अ) सदाशिवराव भाऊ ब) पहिला बाजीराव
क) बाळाजी विश्वनाथ ड) नारायणराव
  - 7) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्यात मुलकी प्रशासनात — कारखाने होते.
अ) 18 ब) 12
क) 20 ड) 13
  - 8) राज्याभिषेकाच्या वेळी शिवाजी महाराजांच्या अष्टप्रधान मंडळात — हे सेनापती होते.
अ) प्रतापराव गुजर ब) तुकोजी चोर
क) हंबीरराव मोहिते ड) नेताजी पालकर

- 9) मराठा कालखंडात — हे उत्पन्नाचे मुख्य साधन होते.
 अ) जमीन महसूल   ब) चौथाई
 क) सरदेशमुखी   ड) युद्धातील लूट
- 10) पेशवेकाळात 'पाटदाम' व 'लग्नटका' हे कर — शी संबंधित होते.
 अ) जमीन   ब) विवाह
 क) व्यापार   ड) संरक्षण
- 11) पेशवा — च्या काळात जमिनी लिलावाने देण्याची पद्धत सुरु केली.
 अ) दुसरा बाजीराव   ब) पहिला बाजीराव
 क) राघोबादादा   ड) नारायणराव
- 12) इ. स. — चा दुष्काळ 'थोरला दुष्काळ' म्हणून ओळखला जातो.
 अ) 1620   ब) 1630
 क) 1640   ड) 1650
- 13) मराठा कालीन — जमिनीचे पाटस्थळ व मोटस्थळ असे दोन प्रकार होते.
 अ) जिरायत   ब) बंजर
 क) खडकाळ   ड) बागायत
- 14) मराठा कालखंडात — वतनदार परगण्याचा प्रमुख होता.
 अ) अलुतेदार   ब) बलुतेदार
 क) पाटील   ड) देशमुख
- 15) छ. शिवाजी महाराजांनी रयतेच्या हितासाठी प्रभावलीचा सुभेदार — यांना आज्ञापत्र लिहिले.
 अ) येसाजी कंक   ब) सर्जेराव जेधे
 क) रामजी अनंत   ड) विठ्ठल गायकवाड
- 16) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी — हे नाणे सुरु केले.
 अ) शिवराय होन   ब) मोहर
 क) दिर्हम   ड) शारूखी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सेतुमाधव पगडी यांचा मराठा इतिहाससंबंधी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 ब) शिवकालीन न्यायप्रशासन व्यवस्थेची माहिती द्या.
 क) मराठाकालीन महसूल अधिकाऱ्याची माहिती सांगा.
 ड) मराठाकालीन जमिनीच्या प्रकाराची माहिती द्या.
 इ) मराठाकालीन पिकांची माहिती द्या.
 ई) मराठाकालीन व्यापारी मार्गाचे वर्णन करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) मराठा इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त पुरातत्वीय साधने स्पष्ट करा.
 ब) मराठाकालीन राजमंडळाचे (मराठामंडळ) वर्णन करा.
 क) मराठाकालीन जलसिंचन साधनांची माहिती द्या.
 ड) शिवकालीन बँकिंग व चलनव्यवस्था स्पष्ट करा.

- प्र.4** मराठा सत्तेचे छत्रपतीकडून पेशव्याकडे झालेल्या हस्तांतरणाची माहिती द्या. **16**
किंवा
शिवकालीन अष्टप्रधान मंडळाची माहिती सांगून अष्टप्रधान मंडळाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5** मराठी इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असणाऱ्या भारतीय भाषेतील वाङ्मयीन साधनांचा आढावा घ्या. **16**

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Maratha History (1600 A.D. – 1818 A.D.) (Polity and Economy) (MA01301)

Day & Date: Friday, 10-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

16

- 1) _____ wrote the history of Chhatrapati Shivaji Maharaj on the basis of Dutch documents.
  - a) V. K. Rajwade
  - b) G. H. Khare
  - c) Dr. Balakrishna
  - d) None of these
- 2) The book 'Rajaramcharitam' was written by _____.
  - a) Krishnaji Anant Sabhasad
  - b) Keshav Pandit
  - c) Parmanand
  - d) Govind Barve
- 3) 'The book' Foreign Biography of Shivaji' was written by _____.
  - a) Dr. Sadashiv Aaltekar
  - b) Sar Jadunath Sarkar
  - c) Dr. Surendranath Sen
  - d) G. S. Sardesai
- 4) Adnapatra is written by _____.
  - a) Poet Sridhar
  - b) Shahir Ramjoshi
  - c) Krishnaji Anant Sabhasad
  - d) Ramchandrapant Amatya
- 5) Chhatrapati Rajaram Maharaj resumed the _____ method.
  - a) Balutedari
  - b) Slavery (Gulamgiri)
  - c) Mamlatdari
  - d) Vatandari
- 6) After the death of the first Madhavrao Peshwa _____ became Peshwa.
  - a) Sadashivrao Bhau
  - b) Bajirao I
  - c) Balaji Vishwanath
  - d) Narayanrao
- 7) In the kingdom of Chhatrapati Shivaji Maharaj, there were _____ Kharakanaas in the civil administration.
  - a) 18
  - b) 12
  - c) 20
  - d) 13
- 8) At the time of coronation, in Shivaji Maharaj's Ashta Pradhan Mandal _____ was the Senapati.
  - a) Prataprao Gujar
  - b) Tukoji Chor
  - c) Hambirrao Mohite
  - d) Netaji Palkar
- 9) In the Maratha period, _____ was the main source of income.
  - a) Land Revenue
  - b) Chauthai
  - c) Sardeshmukhi
  - d) Spoils in war

- 10) During the Peshwa period, 'Patdam' and 'Lagnatka' were associated with _____ taxes.
- a) Land   b) Marriage
c) Trade   d) Protection
- 11) In the time of Peshwa _____, the system of allotment of lands was started.
- a) Second Bajirao   b) First Bajirao
c) Raghobadada   d) Narayanrao
- 12) The famine of _____ A.D. is known as 'Big famine'.
- a) 1620   b) 1630
c) 1640   d) 1650
- 13) Potasthal and Motasthal were two types of _____ land in the Maratha period.
- a) Arable   b) Banjara
c) Khadakala   d) Orchard
- 14) In the Maratha period _____ Vatandar was the chief of the parghana.
- a) Alutedar   b) Balutedar
c) Patil   d) Deshmukh
- 15) Ch. Shivaji Maharaj wrote an adnyapatra to Prabhavali Subhedar _____ for the benefit of the people.
- a) Yesaji Kank   b) Sarjerao Jedhe
c) Ramji Anant   d) Vitthal Gaikwad
- 16) Chhatrapati Shivaji Maharaj introduced the coin _____.
- a) Shivrai Hon   b) Mohar
c) Dirham   d) Shahrukh

Q.2 Write answers to any FOUR of the following questions. 16

- a) Discuss Setumadhav Pagadi approaches to Marathi history.
b) Give information about the judicial administration system of Shivaji period.
c) Tell the information of Revenue Officer in Maratha period.
d) Give the information types of land during Maratha period.
e) Give information about Crops during Maratha period.
f) Describe the Trade routes during Maratha period.

Q.3 Write answers to any TWO of the following questions. 16

- a) Give information about archeological sources for the study of Marathi history.
b) Describe the Maratha Confederacy (Maratha Mandal) in Maratha Period.
c) Give information about the irrigation devices during the Maratha period.
d) Explain banking and monetary system during Shiva period.

Q.4 Explain the transfer of Maratha power from Chhatrapati to Peshwa. 16

OR

Explain the characteristics of Ashtapradhan Mandal by giving information about Ashtapradhan Mandal during Shiva's time.

Q.5 Review the literary sources in Indian language for the study of Marathi history. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
HISTORY**

Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.) (MA01302)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) पेशवाईचा शेवट कॅव्हा झाला?
अ) 1818
ब) 1815
क) 1820
ड) 1827
- 2) ब्रिटीशकाळात जिल्ह्याचा प्रमुख कोण असे?
अ) कलेक्टर
ब) प्रांत
क) तहसीलदार
ड) दिवाण
- 3) दुसऱ्या बाजीरावाच्या काळात कोणती महसूल व्यवस्था होती?
अ) लिलाव पध्दत
ब) रयतवारी पध्दत
क) महलवारी पध्दत
ड) वरील सर्व
- 4) पेशवेकाळातील कायदे हे कशावर आधारित होते?
अ) अंधश्रद्धा
ब) रुढी
क) परंपरा
ड) वरील सर्व
- 5) रामोशांचा नेता कोण?
अ) कामाजी नाईक
ब) दामाजी नाईक
क) उमाजी नाईक
ड) करु नाईक
- 6) दरोडा घालणारी जमात कोणती?
अ) रामोशी
ब) पांढरे
क) कोळी
ड) मोकेशी
- 7) कोळी जमातीचे संघटन कोणी केले?
अ) रामजी भांगडिया
ब) उमाजी नाईक
क) संतू कोळी
ड) काशी कोळी
- 8) महाराष्ट्रात रामोशी जमात कोठे आढळते?
अ) उत्तर घाट
ब) पश्चिम घाट
क) दक्षिण घाट
ड) वरीलपैकी नाही
- 9) सतीची प्रथा कोणी बंद केली?
अ) लॉर्ड रे
ब) लॉर्ड कर्झन
क) लॉर्ड बॅन्टीक
ड) लॉर्ड डफरीन

- 10) पुण्यात मुलींची पहिली शाळा कोणी काढली?
 अ) महात्मा फुले
 ब) शाहू महाराज
 क) आगरकर
 ड) लोकहितवादी
- 11) महिला विद्यापीठाची स्थापना कोणी केली?
 अ) महर्षी कर्वे
 ब) महात्मा फुले
 क) शाहू महाराज
 ड) आगरकर
- 12) पीपल्स एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना कोणी केली?
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ब) महात्मा फुले
 क) शाहू महाराज
 ड) आगरकर
- 13) महाडचा सत्याग्रह कोणी केला?
 अ) लोकहितवादी
 ब) लोकमान्य टिळक
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ड) महात्मा फुले
- 14) देशातील पहिली कामगार संघटना कोठे स्थापन झाली?
 अ) मुंबई
 ब) पुणे
 क) अहमदाबाद
 ड) दिल्ली
- 15) 'हु वेअर द शुद्रास' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) लोकहितवादी
 ब) दादासाहेब गायकवाड
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ड) महात्मा फुले
- 16) महात्मा फुले यांनी शेतकरी वर्गाच्या दयनीय स्थितीचे वर्णन करणारा कोणता ग्रंथ लिहिला?
 अ) शेतकऱ्यांचा आसूड
 ब) ब्रह्मणाचे कसब
 क) तृतीया रत्न
 ड) वरील पैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16

- अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्राची राजकीय पार्श्वभूमीवर सांगा.
 ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण सामाजिक जीवन माहिती द्या.
 क) लॉर्ड एल्फीन्स्टनच्या न्यायालयीन सुधारणा सांगा.
 ड) उमाजी नाईकचे कार्य सांगा.
 इ) महात्मा फुले यांचे स्त्री उध्दाराचे कार्य सांगा.
 ई) राजश्री छत्रपती शाहू महाराजांचे अस्पृश्य विषयक कार्य सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16

- अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक परिस्थिती सांगा.
 ब) कामगार चळवळीच्या उदयची कारणे सांगा.
 क) कोळ्यांच्या उठावाची माहिती द्या.
 ड) पंडिता रमाबाई यांचे स्त्री सुधारणा चळवळीतील कार्य सांगा.

प्र.4 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील स्त्रीजीवन थोडक्यात माहिती द्या. 16

किंवा

शेतकरी चळवळीच्या उदयची कारणे सांगा.

प्र.5 महाराष्ट्रातील ब्राम्हणेत्तर चळवळीच्या उदयाच्या कारणाची चर्चा करा. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
HISTORY**

Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.) (MA01302)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) When did Peshwa end?
  - a) 1818
  - b) 1815
  - c) 1820
  - d) 1827
- 2) Who was the head of the district during the British period?
  - a) Collector
  - b) Province
  - c) Tehsildar
  - d) Diwan
- 3) What was the revenue system during the reign of Bajirao Second?
  - a) Lilav Method
  - b) Rayatvari Method
  - c) Mahalvari Method
  - d) All of the above
- 4) What were the law of the Peshwa era based on?
  - a) Superstition
  - b) Custom
  - c) Tradition
  - d) All of the above
- 5) Who is the Leader of Ramosh?
  - a) Kamaji Naik
  - b) Damaji Naik
  - c) Umaji Naik
  - d) Karu Naik
- 6) Which is the robbery tribe?
  - a) Ramoshi
  - b) Pandhare
  - c) Koli
  - d) Mokashi
- 7) Who organized the koli tribe?
  - a) Ramaji Bhangadiya
  - b) Umaji Naik
  - c) Santu Koli
  - d) Kashi Koli
- 8) Where is the Maharashtra Ramoshi Tribe found?
  - a) North Ghats
  - b) Western Ghats
  - c) South Ghats
  - d) None of the above
- 9) Who stopped the practice of sati?
  - a) Lord Ray
  - b) Lord Karzan
  - c) Lord Bentik
  - d) Lord Dapharin
- 10) Who opened the first school for girls in Pune?
  - a) Mahatma Phule
  - b) Shahu Maharaj
  - c) Agarkar
  - d) Lokhitvadi
- 11) Who founded Women's University?
  - a) Mahaeshi Karve
  - b) Mahatma Phule
  - c) Shahu Maharaj
  - d) Agarkar

- 12) Who founded People Education Society?
a) Dr. Babasaheb Ambedkar   b) Mahatma Phule
c) Shahu Maharaj   d) Agarkar
- 13) Who did Mahad's Satyagraha?
a) Lokhitvadi   b) Lokmanya Tilak
c) Dr. Babasaheb Ambedkar   d) Mahatma Phule
- 14) Where was the first labour union formed in the country?
a) Mumbai   b) Pune
c) Ahmedabad   d) Delhi
- 15) Who wrote the book "Who Were the Shudras"?
a) Lokhitvadi   b) Dadasaheb Gaikwad
c) Dr. Babasaheb Ambedkar   d) Mahatma Phule
- 16) Which book was written by Mahatma Phule describing the plight of farmers?
a) Shetkaryacha Asud   b) Brahmanache Ksbh
c) Tritiya Ratna   d) None of these

Q.2 Write Short Answers (Any Four) 16

- a) State the Political background of 19th century Maharashtra.
b) Give information about rural social life in Maharashtra.
c) Explain the reforms of lord Elphinstone.
d) Describe the work of Umaji Naik.
e) Explain the work of Mahatma Phule to save women.
f) Mention the work of Rajshree Chhatrapati Shahu Maharaj On untouchability.

Q.3 Write any two of the following. 16

- a) Give information about pre-Ambedkar Dalit movement.
b) Explain the reasons for the rise of the labour movement.
c) Give information about spider uprising.
d) Explain the work of Pandita Ramabai in women reform movement.

Q.4 Give a brief account of women's life in Maharashtra in the 19th century. 16

OR

Explain the reasons for the rise of the peasant movement.

Q.5 Discuss the causes of the rise of non-Brahmin movement in Maharashtra. 16

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
HISTORY

Research Methodology (MA01303)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) "मेशडस इन सोशल रिसर्च" या पुस्तकाचे लेखक कोण होते?
अ) विल्किन्सन
ब) गुड आणि हॅट
क) रेनियर
ड) कार्लार्डेल
- 2) — संशोधनाचा पाठपुरावा करण्यासाठी, खालीलपैकी कोणते आवश्यक आहे?
अ) संशोधन रचना विकसित करणे
ब) संशोधन प्रश्न तयार करणे
क) डेटा विश्लेषण प्रक्रियेबद्दल निर्णय घेणे
ड) संशोधन गृहीतक तयार करणे
- 3) संशोधनाची — संकल्पना आहेत.
अ) मार्गदर्शन
ब) साधने
क) पद्धती
ड) चल
- 4) ज्ञान प्राप्त करणे हा — अभ्यासाचा मुख्य उद्देश आहे.
अ) अन्वेषणात्मक
ब) वर्णनात्मक
क) निदनात्मक
ड) वर्णनात्मक आणि निदनात्मक
- 5) कोणत्याही संशोधनाची खोली कशी ठरवायची?
अ) संशोधन शीर्षकानुसार
ब) संशोधन कालावधीनुसार
क) संशोधनाच्या उद्देशानुसार
ड) संशोधनावरील एकूण खर्चाद्वारे
- 6) खालीलपैकी कोणती संशोधन पद्धत नाही?
अ) सर्वेक्षण
ब) ऐतिहासिक
क) निरीक्षण
ड) तात्त्विक
- 7) संशोधन — आहे.
अ) पुन्हा पुन्हा शोधणे
ब) कोणत्याही समस्येचा उपाय शोधणे
क) कोणत्याही समस्येचे सत्य शोधण्यासाठी वैज्ञानिक पद्धतीने काम करणे
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 8) संशोधन जोडण्याच्या प्रक्रियेत 'गृहीतक तयार करण्याची' प्रक्रिया खालीलप्रमाणे आहे.
अ) उद्दिष्टांचे विधान
ब) माहितीचे विश्लेषण
क) संशोधन साधनांची निवड
ड) माहिती संकलन

- 9) ——— अभ्यास सर्वेक्षण आहे.
 अ) वर्णनात्मक ब) तथ्य शोध
 क) विश्लेषणात्मक ड) पद्धतशीर
- 10) महजर हे एक ——— कागदपत्र आहे.
 अ) राजकीय ब) गोपनीय
 क) तार्किक ड) न्यायालयीन
- 11) ——— परीक्षणातून कागदपत्राचा कालावधी स्पष्ट होतो.
 अ) बहिरंग ब) अंतरंग
 क) नकारात्मक ड) विशेष
- 12) इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील संदर्भ साधनाचे संकलन ——— पायरी आहे.
 अ) तिसरा ब) पहिली
 क) दुसरा ड) चौथी
- 13) ऐतिहासिक घटनाचे ——— स्पष्टीकरण करावे.
 अ) वस्तुनिष्ठ ब) व्यक्तीनिष्ठ
 क) नैतिक ड) यापैकी नाही
- 14) खालीलपैकी ——— हे इतिहासाचे साहाय्यकारी शास्त्र आहे.
 अ) पिकशास्त्र ब) मानवंशशास्त्र
 क) प्राणीशास्त्र ड) जीवशास्त्र
- 15) कागदपत्राचा वाडमयीन व खरा अर्थ लावणे यास ——— म्हणतात.
 अ) होकारात्मक परीक्षण ब) नकारात्मक परीक्षण
 क) साहित्यिक परीक्षण ड) यापैकी नाही
- 16) इतिहास संशोधकाने आपले संशोधन ——— पणे करावे.
 अ) निपक्षपाती ब) पक्षपाती
 क) संकुचित ड) व्यक्तीनिष्ठ

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) संशोधनाचे प्रकार
 ब) मौखिक साधने
 क) मीडिया आणि वर्तमानपत्र
 ड) अभिलेखागार
 इ) कागदपत्राचा अर्थ लावणे
 ई) गृहीतकाचा अर्थ

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) बहिर्गत परीक्षण
 ब) दुय्यम साधने
 क) ई-साधने
 ड) संशोधन विषयाची निवड

- प्र.4** संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
इतिहासातील प्राथमिक साधनांचे वर्णन करा. **16**
- प्र.5** अहवाल लेखनाच्या पायऱ्यांचे सविस्तर लिहा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
HISTORY**

Research Methodology (MA01303)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer the following question by choosing the correct options. 16

- 1) Who was the author of the book named "Methods in Social Research"?
  - a) Wilkinson Herodotus
  - b) Goode and Hatt
  - c) Rainier
  - d) Carlyle
- 2) In order to pursue the research, which of the following is priority required?
  - a) Developing a research design
  - b) Formulating a research question
  - c) Deciding about the data analysis procedure
  - d) Formulating a research hypothesis
- 3) Concepts are _____ of Research.
  - a) Guide
  - b) Tools
  - c) Methods
  - d) Variables
- 4) The main objective of _____ Study's to acquire knowledge.
  - a) Exploratory
  - b) Descriptive
  - c) Diagnostic
  - d) Descriptive and Diagnostic
- 5) How to judge the depth of any research?
  - a) By research title
  - b) By research duration
  - c) By research objectives
  - d) By total expenditure on research
- 6) Which of the following is not the method of Research?
  - a) Survey
  - b) Historical
  - c) Observation
  - d) Philosophical
- 7) Research is _____.
  - a) Searching again and again
  - b) Finding solution to any problem
  - c) Working in a scientific way to search for truth of any problem
  - d) None of the above
- 8) In the process of conducting research 'Formulation of Hypothesis' is followed by _____.
  - a) Statement of Objectives
  - b) Analysis of Data
  - c) Selection of Research Tools
  - d) Collection of Data
- 9) Survey is a _____ Study.
  - a) Descriptive
  - b) Fact finding
  - c) Analytical
  - d) Systematic

- 10) "Mahajar is a _____ document.
- a) Political
  - b) Confidential
  - c) Logical
  - d) Judicial
- 11) _____ criticism explain the period of document.
- a) External
  - b) Internal
  - c) Negative
  - d) Special
- 12) Collection of sources is _____ step in process of History Research.
- a) Third
  - b) First
  - c) Second
  - d) Fourth
- 13) Historical events should be explained by _____.
- a) Objective
  - b) Subjective
  - c) Moral
  - d) None of these
- 14) _____ among the following is the Auxiliary Science of History.
- a) Crop Science
  - b) Anthropology
  - c) Zoology
  - d) Biology
- 15) The original and true interpretation of a document is called as _____.
- a) Positive criticism
  - b) Negative criticism
  - c) Literary criticism
  - d) None of these
- 16) The history researcher should do his research _____.
- a) Impartial
  - b) Biased
  - c) Narrow
  - d) Subjective

Q.2 Write a short answer of the following questions. (Any Four) 16

- a) Types of Research
- b) Oral Sources
- c) Media and Newspaper
- d) Archives
- e) Interpretation of Documents
- f) Meaning of Hypothesis

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 16

- a) External criticism
- b) Secondary Sources
- c) E-sources
- d) Selection of Research topic

Q.4 What is Research? Explain the Significance of Research. 16

OR

Describe the primary sources in History.

Q.5 Write details the Steps of Report Writing. 16

- 10) 'दुहेरी व्यवस्था सिध्दांत' ---- यांनी मांडला.
 अ) उदारमतवादी ब) मार्क्सवादी
 क) समाजवादी ड) जहालवादी
- 11) ---- या वर्षी 'हिंदू वारसा कायदा' पास झाला.
 अ) 1885 ब) 1956
 क) 1904 ड) 1905
- 12) ---- साली 'हिंदू मॅरेज व्हॅलीडिटी कायदा' या कायद्याने आंतरजातीय विवाह कायद्याला मान्यता दिली.
 अ) 1947 ब) 1948
 क) 1949 ड) 1950
- 13) रोजनिशी हे ---- काळातील संदर्भ साधन आहे.
 अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
 क) प्रागैतिहासिक ड) आधुनिक
- 14) खालीलपैकी ---- हे मौखिक साधन आहे.
 अ) मुलाखत ब) शिलालेख
 क) ताम्रपट ड) ग्रंथ
- 15) 'द-सेकण्ड-सेक्स' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
 अ) सिमोन-द-बुवा ब) सेलेमा जेम्स
 क) बेट्टी फ्रेडन ड) जोसेफाईन
- 16) 'शारदासदन' ही संस्था ---- यांनी सुरु केली.
 अ) सावित्रीबाई फुले ब) ज्योतिबा फुले
 क) रमाबाई आंबेडकर ड) पंडिता रमाबाई

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) डॉ. उमा चक्रवर्ती यांचे स्त्रीविषयक विचार सांगा.
 ब) हिंदू धर्मातील रुढी परंपरेविषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
 क) बौद्ध साहित्यातील स्त्री संदर्भ साधनांची माहिती सांगा.
 ड) मध्यकाळातील संत स्त्रियांची माहिती द्या.
 इ) गुप्तकालीन स्त्री साहित्याची साधने सांगा.
 ई) स्त्रीवादाची व्याख्या व स्वरूप सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) जैन धर्मातील दीक्षा घेण्याची कारणे स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय राज्यघटनेतील स्त्रियांचे मुलभूत हक्क स्पष्ट करा.
 क) बौद्ध धर्माचा स्त्री विषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 ड) स्त्रीवादी सिध्दांत स्पष्ट करा.

- प्र.4** शीख धर्मातील स्त्रियांच्या स्थितीविषयी चर्चा करा. **16**
किंवा
प्राचीन काळातील स्त्री-शिक्षणाचा आढावा घ्या.
- प्र.5** स्त्रीवाद म्हणजे काय? भारतातील स्त्रीवादी चळवळीचा आढावा घ्या. **16**

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Women in Indian History (MA01304)**

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the correct options.**16**

- 1) _____ was first India women who learnt four sciences.
  - a) Gargi
  - b) Lopamudra
  - c) Devsena
  - d) Indrasena
- 2) _____ Sacrifice was done by Hindu to get child in ancient India.
  - a) Rajsuy
  - b) Putrakameshthi
  - c) Bramh
  - d) Ashwmedh
- 3) _____ Wrote a famous book 'Shtri-Purush Tulna'.
  - a) Savitribai Phule
  - b) Tarabai Shinde
  - c) Pandita Ramabai
  - d) Ramabai Ambedkar
- 4) The 'Sati Prohibition Act' was passed in _____.
  - a) 1829
  - b) 1856
  - c) 1929
  - d) 1961
- 5) _____ community had 'Johar' system in medieval period.
  - a) Maratha
  - b) Islam
  - c) Shikha
  - d) Rajput
- 6) Feminism word is origin in _____ language.
  - a) Roman
  - b) Greek
  - c) Latin
  - d) English
- 7) The 'Feminism Mistake' was written by _____.
  - a) Betty Friedan
  - b) Selema James
  - c) Simone de Beauviov
  - d) Josephine
- 8) _____ Sanskar are most imported in the life of Hindu community.
  - a) 12
  - b) 14
  - c) 16
  - d) 18
- 9) _____ was known as first lady Doctor in India.
  - a) Savitribai Phule
  - b) Aanandibai Joshi
  - c) Pandita Ramabai
  - d) Ramabai Ranade
- 10) 'Dual System Theory' Introduced by _____.
  - a) Liberalism
  - b) Marxism
  - c) Socialism
  - d) Radical

- 10) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी ---- हे नाटक लिहिले.
 अ) डोंगरीतील शंभर दिवस   ब) तृतीय रत्न
 क) शेतकऱ्यांचे आसूड   ड) यापैकी नाही
- 11) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी ---- आयोगासमोर साक्ष दिली.
 अ) मोर्ले मिंगो   ब) क्रीप्स
 क) हंटर   ड) यापैकी नाही
- 12) महात्मा फुले यांनी पुण्यात ---- साली विधवा विवाह घडवून आणला.
 अ) 1864   ब) 1865
 क) 1863   ड) 1866
- 13) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी मुलींची दुसरी शाळा ---- या ठिकाणी सुरु केली.
 अ) रास्ता पेठ   ब) वेताळ पेठ
 क) बुधवार पेठ   ड) यापैकी नाही
- 14) महात्मा फुलेंनी अस्पृश्यांसाठी पहिली शाळा ---- साली स्थापन केली.
 अ) 1854   ब) 1853
 क) 1852   ड) 1851
- 15) ड्यूक ऑफ कॅनॉट यांच्या भारतभेटी वेळी महात्मा फुलेंनी ---- ची वेशभुषा केली होती.
 अ) ब्राम्हण   ब) शेतकरी
 क) भिकारी   ड) स्वामी
- 16) महात्मा फुलेंनी निर्मिक असे ---- यास संबोधले आले.
 अ) ईश्वर   ब) ब्राम्हण
 क) शेतकरी   ड) ब्रिटीश

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) बाम्बे प्रांतातील शिक्षणव्यवस्था
 ब) सत्यशोधक समाजाचे तत्वज्ञान
 क) महात्मा फुले यांचे धर्मविषयक तत्वज्ञान
 ड) 19 व्या शतकातील जाती व्यवस्था
 इ) ब्रिटीशांचे भारतीय अर्थव्यवस्थेविषयी धोरण
 ई) महात्मा ज्योतिबा फुले यांची ग्रंथसंपदा

प्र.3 कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

16

- अ) पारंपारिक शिक्षण व्यवस्था
 ब) 19 व्या शतकातील धार्मिक परिस्थिती
 क) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे स्त्री सुधराणाविषयी कार्य
 ड) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे शेतकऱ्याविषयी विचार

- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 16
- अ) सत्यशोधक समाजाच्या कार्याचा आढावा घ्या.
किंवा
- ब) महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या आर्थिक धोरणाविषयी चर्चा करा.
- प्र.5 महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या सामाजिक कार्याची माहिती सांगा. 16

Seat
No.**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024****Maratha History (1600 A.D. – 1818 A.D.) (Social and Cultural) (MA01401)**Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 'श्रीगुरुचरित्र' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
अ) नरसिंहसरस्वती
ब) सरस्वती गंगाधर
क) संत तुकाराम
ड) कवी श्रीधर
- 2) 'हरिविजय' ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
अ) कवी श्रीधर
ब) मोरोपंत
क) कवी नागेश
ड) कवी कचेश्वर
- 3) ——— हा ग्रंथ हेमाद्री पंडित यांनी लिहिला.
अ) लीळाचरित्र
ब) सीतास्वयंवर
क) रुक्मिणी स्वयंवर
ड) चतुरवर्णाचिंतामणी
- 4) ——— यांनी सभासद बखर लिहिली.
अ) मल्हार रामराव चिटणीस
ब) कृष्णाजी आनंद सभासद
क) रघुनाथ यादव चित्रगुप्त
ड) अनिरुद्ध सरस्वती
- 5) मराठाकाळात ——— गावचा प्रमुख होता.
अ) पाटील
ब) देशपांडे
क) उपरी
ड) देशमुख
- 6) ——— हे व्यापारी पेट्या हिशोब ठेवत असे.
अ) शेट्टी
ब) महाजन
क) कुलकर्णी
ड) देशपांडे
- 7) गावचा महसूल सरकारी खजिन्यात पोचवण्याची जबाबदारी ——— या वतनदारावर असे.
अ) कुलकर्णी
ब) देशपांडे
क) महाजन
ड) चौगुला
- 8) डॉ. डी. आर. बानाजी यांनी 'स्लेव्हरी ऑफ ब्रिटिश इंडिया' या ग्रंथात पेशवे काळातील ——— चे वर्णन केलेले आहे.
अ) जहागीरदारी
ब) वतनदारी
क) गुलामगिरी
ड) अस्पृश्यता

- 9) ——— संप्रदाय मोईनुद्दीन चिस्ती यांनी भारतात आणला.
 अ) कादरी ब) नक्शबंदी
 क) शतारी ड) चिस्ती
- 10) ——— नी समाज प्रबोधनासाठी भारूडाचा उपयोग केला.
 अ) संत एकनाथ ब) संत तुकाराम
 क) संत नामदेव ड) संत सावता माळी
- 11) ——— यांनी 'राईज ऑफ द मराठा पावर' या ग्रंथात महाराष्ट्र धर्माची चर्चा केली आहे.
 अ) ग. ह. खरे ब) न्यायमूर्ती म. गो. रानडे
 क) वि. का. राजवाडे ड) सेतू माधवपगडी
- 12) 'संस्कृत भाषा देवे केली। प्राकृत काय चोरापासून झाली?' हे विधान ——— यांनी केले.
 अ) संत तुकाराम ब) संत नामदेव
 क) संत ज्ञानेश्वर ड) संत एकनाथ
- 13) किल्ल्याच्या उतरणी वरील सपाट जागेच ——— म्हणतात.
 अ) बालेकिल्ला ब) बुरुज
 क) माची ड) पठार
- 14) पेशवा ——— यांनी पुण्यात शनिवारवाडा बांधला.
 अ) पहिला माधवराव ब) सवाई माधवराव
 क) दुसरा बाजीराव ड) पहिला बाजीराव
- 15) ——— पेशव्यांच्या दरबारात माणकोजी चितारी हा चित्रकार होता.
 अ) माधवराव ब) सवाई माधवराव
 क) नानासाहेब ड) नारायणराव
- 16) कातकरी समाज देवदेवतांना प्रसन्न करून घेण्यासाठी ——— नृत्य करत असत.
 अ) कोळी नृत्य ब) झेंडा नृत्य
 क) गजा नृत्य ड) झांज नृत्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) मराठी भाषेची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) 'सभासद बखर' ची थोडक्यात माहिती लिहा.
 क) मराठेकालीन वतनदारी पद्धतीची माहिती लिहा.
 ड) नाथ संप्रदायाची माहिती द्या.
 इ) मराठेकालीन गुलामगिरी विषयी माहिती लिहा.
 ई) मराठेकालीन संगीतकलेची माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) मराठी भाषेचा उदय व विकासाची माहिती लिहा.
 ब) मराठेकालीन जातीव्यवस्थेची माहिती द्या.
 क) सुफी पंथांचे मराठा समाजावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.
 ड) मराठेकालीन शिक्षणव्यवस्थेची माहिती द्या.

- प्र.4** शिवकालीन सामाजिक जीवनाचे वर्णन करा. **16**
किंवा
महाराष्ट्रातील संतांचे कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.5** मराठाकाळात कलेच्या क्षेत्रात झालेली प्रगती स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Maratha History (1600 A.D. – 1818 A.D.) (Social and Cultural) (MA01401)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option.

16

- 1) The book 'Sri Gurucharitra' was written by _____.
a) Narasimha Saraswati   b) Saraswati Gangadhar
c) Sant Tukaram   d) Poet Sridhar
- 2) 'Harivijaya' written by _____.
a) Poet Sridhar   b) Moropant
c) Poet Nagesh   d) Poet Kacheshwar
- 3) _____ book was written by Hemadripandit.
a) Leelacharitra   b) Sitasvayanvar
c) Rukmini Swayavar   d) Chaturavarnachintamani
- 4) _____ Written by Sabhasad Bakhar.
a) Malhar Ramrao Chitnis   b) Krishnaji Anand Sabhasad
c) Raghunath Yadav Chitragupta   d) Aniruddha Saraswati
- 5) _____ was the Chieftain of the village during the Maratha period.
a) Patil   b) Deshpande
c) Upari   d) Deshmukh
- 6) _____ used to keep accounts of merchant Peth.
a) Shetty   b) Mahajan
c) Kulkarni   d) Deshpande
- 7) The responsibility of remitting the village revenue to the government treasury was on _____ this Vatandar.
a) Kulkarni   b) Deshpande
c) Mahajan   d) Chaugula
- 8) Dr. D. R. Banaji in his book 'Slavery of British India' has described _____ in period of Peshwa.
a) Jagirdari   b) Vatandari
c) Slavery   d) Untouchability
- 9) _____ Sect brought to India by Moinuddin Chisti.
a) Qadri   b) Naqshbandi
c) Shatari   d) Chisti
- 10) _____ used Bharuda for social enlightenment.
a) Sant Eknath   b) Sant Tukaram
c) Sant Namdev   d) Sant Savata Mali

- 11) _____ has discussed Maharashtra religion in the book 'Rise of the Maratha Power'.
- a) G. H. Khare
b) Justice M. G. Ranade
c) V.S. Rajwade
d) Setu Madhav Pagadi
- 12) _____ said the 'Did the Sanskrit language come from the Gods? Did Prakrit come from the thief?'
- a) Sant Tukaram
b) Sant Namdev
c) Sant Dnyaneshwar
d) Sant Eknath
- 13) The flat area above the fort's descent is called _____.
- a) Balekilla
b) Buruj
c) Machi
d) Pathar
- 14) _____ Peshwa built Shaniwarwada in Pune.
- a) First Madhavrao
b) Sawai Madhavrao
c) Second Bajirao
d) First Bajirao
- 15) In the court of _____ Peshwas, Mankoji Chitari was a painter.
- a) Madhavrao
b) Sawai Madhavrao
c) Nanasahab
d) Narayanrao
- 16) The Katkari community used to _____ die to please the gods.
- a) Spider dance
b) Flag dance
c) Gaja dance
d) Janj dance

Q.2 Write answers any four of the following questions. 16

- a) Tell the features of Marathi language.
b) Write a brief description of 'Sabhasad Bakhar'.
c) Write information about watandari system of Maratha period.
d) Give the Information of Nath cult.
e) Write information about slavery during the Maratha period.
f) Give information about musical art of Maratha period.

Q.3 Write answers any two of the following questions. 16

- a) Write information about the origin and development of Marathi language.
b) Give information about caste system in Maratha period.
c) Explain the impact of Sufi sect on Maratha society.
d) Give information about the education system during the Maratha period.

Q.4 Describe the social life during Shiva's period. 16

OR

Explain the work of saints in Maharashtra.

Q.5 Explain the progress in the field of art during the Maratha period. 16

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.) (MA01402)**

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीचा ठराव कोणत्या अधिवेशनात मंजूर केला?
अ) पुणे
ब) बेळगाव
क) नागपूर
ड) मुंबई
- 2) बेळगाव साहित्य संमेलन केव्हा झाले?
अ) 12 मे 1946
ब) 12 मे 1947
क) 12 मे 1948
ड) 12 मे 1949
- 3) संयुक्त महाराष्ट्र परिषदेची स्थापना केव्हा झाली?
अ) 28 जुलै 1950
ब) 28 जुलै 1946
क) 28 जुलै 1949
ड) 28 जुलै 1951
- 4) 1 मे हा दिवस काय म्हणून साजरा केला जातो?
अ) महाराष्ट्र दिन
ब) क्रांती दिन
क) लोकशाही दिन
ड) महिला दिन
- 5) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था कशाशी निगडित आहे?
अ) शेती
ब) व्यापार
क) उद्योगधंदे
ड) कर
- 6) मुंबई इलाख्याचा पहिला गव्हर्नर जनरल कोण?
अ) लॉर्ड एल्फिन्स्टन
ब) लॉर्ड वेलस्की
क) लॉर्ड डलहौसी
ड) लॉर्ड कर्झन
- 7) ब्रिटीश सरकारच्या कालखंडात जिल्ह्याचा प्रमुख कोण असत?
अ) कलेक्टर
ब) तहसीलदार
क) पाटील
ड) कुलकर्णी
- 8) कंपनी सरकारच्या काळात कोणती पिके घेण्यावर भर होता?
अ) कडधान्ये
ब) नगदी पिके
क) पारंपारिक पिके
ड) रब्बी पिके
- 9) नगदी पिके म्हणजे काय?
अ) रोख पैसा मिळतो
ब) पैसे उशीरा मिळतात
क) पैसा टिकत नाही
ड) पैसा मिळत नाही

- 10) देशातील पहिला सहकारी साखर कारखाना कोठे सुरु झाला?
 अ) मुंबई ब) अहमदनगर
 क) नागपूर ड) चंद्रपूर
- 11) सहकार हा विषय कोणत्या कायद्याने केंद्र शासनाकडून प्रांतिक सरकारकडे सोपविला?
 अ) 1833 कायदा ब) 1853 कायदा
 क) 1909 मोर्ले-मिंटो ड) 1919 मोंटेग्यू-चेम्सफर्ड
- 12) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाची (MIDC) स्थापना केव्हा झाली?
 अ) 1 ऑगस्ट 1962 ब) 1 ऑगस्ट 1968
 क) 1 ऑगस्ट 1965 ड) 1 ऑगस्ट 1966
- 13) भारतीय विद्यापीठ कायदा केव्हा झाला?
 अ) 1910 ब) 1904
 क) 1907 ड) 1908
- 14) शिक्षणासंबंधी वर्धा योजना कोणी सांगितली?
 अ) पंडित नेहरू ब) महात्मा गांधी
 क) लो. टिळक ड) यशवंतराव चव्हाण
- 15) कोठारी आयोगाची स्थापना केव्हा झाली?
 अ) 14 जून 1964 ब) 14 जून 1970
 क) 14 जून 1978 ड) 14 जून 1997
- 16) रयत शिक्षण संस्थेचे संस्थापक कोण?
 अ) महर्षी धोंडो केशव कर्वे ब) कर्मवरी भाऊराव पाटील
 क) विठ्ठल रामजी शिंदे ड) पद्मश्री दादासाहेब गायकवाड

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) 16

- अ) संयुक्त महाराष्ट्र परिषदेची माहिती द्या.
 ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील जे. व्ही. पी त्रीसदस्य समितीची माहिती द्या.
 क) ब्रिटिश प्रशासनाचे आर्थिक परिणाम सांगा.
 ड) रयतवरी महसूल व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
 इ) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीची माहिती द्या.
 ई) जलविद्युत निर्मितीची माहिती द्या.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) 16

- अ) राज्य पुनर्रचना आयोगाच्या शिफारशी सांगा.
 ब) यशवंतराव चव्हाण यांचे कार्य सांगा.
 क) साखर उद्योगाची माहिती द्या.
 ड) महाराष्ट्रातील लघुउद्योगाची थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.4 खालील प्रश्नाची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16

संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीची माहिती द्या.

किंवा

महाराष्ट्रातील प्रमुख औद्योगिक संस्था सांगा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16

स्वातंत्र्योत्तर महाराष्ट्राचा शैक्षणिक विकास सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.) (MA01402)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:

16

- 1) In Which session resolution for creation of Samyukta Maharashtra was passed?
  - a) Andhra
  - b) Gujarat
  - c) Kerala
  - d) Karnataka
- 2) When was the Belgaum Literary Conference?
  - a) 12 May 1946
  - b) 12 May 1947
  - c) 12 May 1948
  - d) 12 May 1949
- 3) When was the Samyukta Maharashtra Parishad established?
  - a) 28 July 1950
  - b) 28 July 1946
  - c) 28 July 1949
  - d) 28 July 1951
- 4) May 1 is what this day is celebrated for.
  - a) Maharashtra Day
  - b) Revolution Day
  - c) Democracy Day
  - d) Women's Day
- 5) What is the economy of Maharashtra related to?
  - a) Agriculture
  - b) Trade
  - c) Industry
  - d) Taxes
- 6) Who is the first Governor General of Mumbai Province?
  - a) Lord Elphinstone
  - b) Lord Wellesley
  - c) Lord Dalhousie
  - d) Lord Curzon
- 7) Who was the head of the district during the British government?
  - a) Collector
  - b) Tehsildar
  - c) Patil
  - d) Kulkarni
- 8) The emphasis was on what crops to grow during the Company government _____.
  - a) Cereals
  - b) Cash crops
  - c) Traditional crops
  - d) Rabbi crops
- 9) What is a cash crops?
  - a) Money is cash
  - b) Money is received late
  - c) Money does not last
  - d) No Money
- 10) Where did the country's first co-operative sugar factory start?
  - a) Mumbai
  - b) Ahmednagar
  - c) Nagpur
  - d) Chandrapur

- 11) Co-operation was the subject of which law was transferred from the Central Government to the Provincial Government?
a) 1833 Act   b) 1853 Act
c) 1909 Morley-Minto Act   d) 1919 Montagu - Chelmsford Act
- 12) When was the Maharashtra Industrial Development Corporation established?
a) 1 August 1962   b) 1 August 1968
c) 1 August 1965   d) 1 August 1966
- 13) When was the Indian University Act Passed?
a) 1910   b) 1904
c) 1907   d) 1908
- 14) Someone mentioned Wardha Yojana regarding education?
a) Pandit Nehru   b) Mahatma Gandhi
c) Lokmanya Tilak   d) Yashwantrao Chavan
- 15) When was the Kothari Commission established?
a) 14 June 1964   b) 14 June 1970
c) 14 June 1978   d) 14 June 1997
- 16) Who is the founder of Rayat Shikshan Sanstha?
a) Maharshi Dhondo Keshav Karve
b) Karmaveer Bhaurao Patil
c) Vitthal Ramaji Shinde
d) Padmshri Dadasaheb Gaikwad

Q.2 Give the Short answers. (Any 4) 16

- a) Inform the Samyukta Maharashtra Council.
b) Inform the G.V.P. three-member committee of the Samyukta Maharashtra Movement.
c) State the economic consequences of the British administration.
d) State the features Rayatvari revenue System.
e) Give information about co-operative movement in Maharashtra.
f) Provide information on hydropower generation.

Q.3 Answer the following questions (Any 2) 16

- a) State the recommendations of the State Restructuring Commission.
b) Explain the work of Yashwantrao Chavan.
c) Inform the Sugar Industry.
d) Give the brief overview of small scale industries in Maharashtra.

Q.4 Give the detail answers to the following questions. (Any 1) 16

Inform about the Samyukta Maharashtra Movement.

OR

Name the major industrial organizations in Maharashtra.

Q.5 Give the detail answer to the following question. 16

Describe the educational development of post-independence Maharashtra.

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Women in Indian History (MA01404)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) 'वुमन इन मॉडर्न इंडिया' हा ग्रंथ — यांनी संपादित केला.
अ) कमलादेवी ब) बिना दास
क) इव्हलिन गेज व मिथन चोकसी ड) कल्पना दत्त
- 2) घरगुती स्त्री कामगारांना संघटीत करण्याचे कार्य — यांनी केले.
अ) गोदावरी परुळेकर ब) ताराबाई शिंदे
क) कार्नीला सोराबजी ड) कस्तुरबा गांधी
- 3) — या वर्षी हिंदू वारसा कायदा संमत झाला.
अ) 1956 ब) 1829
क) 1856 ड) 1975
- 4) 'विमेन्स व्हाईस' ही संघटना — येथे स्थापन झाली.
अ) मुंबई ब) मद्रास
क) दिल्ली ड) बंगलोर
- 5) — हा वेदकाळात संगीत शिक्षणाचा भाग म्हणून स्त्रियांना शिकवित.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद
- 6) महाभारतात धृतराष्ट्राची पत्नी — ही प्रख्यात व विद्वान स्त्री होती.
अ) कुंती ब) माद्री
क) सत्यवती ड) गांधारी
- 7) — या बौद्ध साहित्यामध्ये स्त्रियांच्या साहित्यिक व अध्यात्मिक गुणांचा उल्लेख मिळतो.
अ) विनय पिटक ब) सुत्त पिटक
क) थेरीगाथा ड) जातक कथा
- 8) 'देवलराणी' ही — काळातील विद्वान स्त्री होती.
अ) सुलतान ब) मुघल
क) मराठा ड) ब्रिटीश
- 9) इ. स. 1909 मध्ये जर्मनीच्या स्टूटगार्ट शहरात भारताचा ध्वज — हिने फडकविला.
अ) मीरा बेन ब) नानीबाला देवी
क) भिकाजी कामा ड) शांती घोष

- 10) ——— आझाद हिंद फौजेतील महिला लष्करी अधिकारी होत्या.
 अ) लक्ष्मी सेहगल ब) उषा मेहता
 क) हंसा मेहता ड) विना दास
- 11) ——— यांनी चले जाव चळवळीमध्ये भाग घेतला नव्हता.
 अ) उषा मेहता ब) अरुणा असफ अली
 क) डॉ. अँनी बेझंट ड) सुचेता कृपलानी
- 12) ——— या संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या पहिल्या महिला अध्यक्षा होत्या.
 अ) डॉ. अँनी बेझंट ब) विजयालक्ष्मी पंडित
 क) इंदिरा गांधी ड) सरोजीनी नायडू
- 13) ——— ही पहिली भारतीय महिला अंतराळवीर होय.
 अ) कल्पना दत्त ब) राजश्री पांडे
 क) यशोधरा रानडे ड) कल्पना चावला
- 14) ——— हे वर्ष महिला वर्ष म्हणून साजरे करण्यात आले.
 अ) 1991 ब) 1956
 क) 1970 ड) 1975
- 15) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन ची स्थापना ——— साली झाली.
 अ) 1923 ब) 1922
 क) 1921 ड) 1920
- 16) 1905 मध्ये क्रांतिवीर ——— यांच्या प्रेरणेने नाशिक येथे 'आत्मनिष्ठ युवती संघ' स्त्री संघटना स्थापन झाली.
 अ) उमाजी नाईक ब) भगतसिंग
 क) बाबाराव सावरकर ड) खुदिराम बोस

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) महिला कामगारांचे प्रकार सांगा.
 ब) वेश्या व्यवसायातील स्त्रीयाविषयी माहिती द्या.
 क) रामायणातील कोणत्याही चार स्त्रियांची माहिती लिहा.
 ड) राधाकृष्णन आयोगातील तरतुदी सांगा.
 इ) असहकार चळवळीतील कोणत्याही चार स्त्रियांची माहिती लिहा.
 ई) भारतीय स्त्रियांचे राष्ट्रीय मंडळाची माहिती लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) असंघटीत क्षेत्रातील महिला
 ब) मराठाकालीन स्त्री शिक्षण
 क) कापड उद्योगातील महिला
 ड) प्रादेशिक महिला संघटना

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

16

कौटुंबिक आणि शेती क्षेत्रामध्ये काम करणाऱ्या स्त्रियांचा आढावा घ्या.
 किंवा

स्वातंत्र्योत्तर स्त्रीशिक्षणाचा आढावा घ्या.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यातील महात्मा गांधींच्या नेतृत्वाखालील स्त्रियांच्या सहभागाची चर्चा करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set P

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Women in Indian History (MA01404)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct options.

16

- 1) 'Women in Modern India' edited by _____.
a) Kamladevi
b) Bina Das
c) Evhlin Gej and Mithan Choksi
d) Kalpana Datta
- 2) _____ organized the domestic maid servants.
a) Godavari Parulekar
b) Tarabai Shinde
c) Karnila Sorabatti
d) Kasturba Gandhi
- 3) Hindu Ancestry law was Passed in _____.
a) 1956
b) 1829
c) 1856
d) 1975
- 4) 'Women's Voice' organization _____ was established.
a) Mumbai
b) Madras
c) Delhi
d) Banglore
- 5) _____ was a part of music teach to women in Vedic period.
a) Rigveda
b) Yajurved
c) Samved
d) Atharvved
- 6) Dhrutrashtras wife _____ was a famous and Scholar women in Mahabharat.
a) Kunti
b) Madri
c) Satyavati
d) Gandhari
- 7) Women's spiritual and Literature virtue found in _____ Buddhism literature.
a) Vinay pitak
b) Sutta pitak
c) Therigatha
d) Jatak katha
- 8) 'Devalrani' was a scholar woman in the period of _____.
a) Sultan
b) Mughal
c) Maratha
d) British
- 9) _____ Hoisted the Flag of India in 1909 in the city Stutguard in Germany
_____.
a) Meera Ben
b) Nanibali Devi
c) Bhikaji Kama
d) Shanti Ghosh
- 10) _____ was the Women army officer of Azad Hind Sena.
a) Laxmi Sehgal
b) Usha Mehta
c) Hansa Mehta
d) Vina Das
- 11) _____ was not participated in Quit India Movement.
a) Usha Mehta
b) Aruna Asaf Ali
c) Dr. Ani Bezzant
d) Sucheta Kruplani

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

**The Thoughts of Mahatma Phule And Dr. Babasaheb Ambedkar
(Dr. Babasaheb Ambedkar) (MA01405)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सुचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) डॉ. भीमराव आंबेडकर कोणत्या सेवेत रुजू झाले?
  - अ) भारतीय नागरी सेवा
  - ब) बडोदा सार्वजनिक सेवा
  - क) भारतीय विदेश सेवा
  - ड) पंजाब लोक सेवा
- 2) अनुसूचित जातीसाठी स्वतंत्र मतदार संघाच्या विरुद्ध आमरण उपोषण कोणी केले?
  - अ) जवाहरलाल नेहरू
  - ब) मोहनदास गांधी
  - क) मोहम्मद अली जिन्ना
  - ड) वल्लभभाई पटेल
- 3) डॉ. भीमराव आंबेडकर भारत सरकार मधील कोणते मंत्री होते?
  - अ) गृह
  - ब) वित्त
  - क) कायदा
  - ड) संरक्षण
- 4) 1956 मध्ये डॉ. भीमराव आंबेडकरांनी कोणत्या धर्माचा स्वीकार केला होता?
  - अ) बौद्ध धर्म
  - ब) इस्लाम
  - क) जैन धर्म
  - ड) झरोस्टेरियन धर्म
- 5) मुंबईचा प्रथम ब्रिटिश गव्हर्नर कोण होता?
  - अ) अब्राहम शिपमन
  - ब) लिट्टन
  - क) डलहौजी
  - ड) हेस्टिंग्ज
- 6) डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांना भगवान बुद्धांचे चरित्र कोणी दिले?
  - अ) दादा केळुसकर
  - ब) रामजी सपकाळ
  - क) महादेव आंबेडकर
  - ड) रमाबाई
- 7) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ---- विद्यापीठातून अर्थशास्त्र विषयात पदवी घेतली.
  - अ) ऑक्सफोर्ड
  - ब) इंग्लंड
  - क) कोलंबिया
  - ड) यापैकी नाही
- 8) ---- चा पहिला अंक 31 जानेवारी, 1920 रोजी प्रकाशित करण्यात आला.
  - अ) जनता
  - ब) प्रबुद्ध भारत
  - क) मूकनायक
  - ड) यापैकी नाही
- 9) डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांनी ---- कमिशनकडे मागासवर्गीयांसाठी नामानिर्देशन तत्वावर जागा आरक्षित ठेवण्यासंबंधी मागणी केली.
  - अ) मिंटो
  - ब) सायमन
  - क) नेहरू
  - ड) दार

- 10) —— येथील प्राचीन अंबादेवी मंदिरात प्रवेशासाठी सत्याग्रह झाला.
 अ) अमरावती ब) नागपूर
 क) पुणे ड) औरंगाबाद
- 11) गोलमेज परिषद कोणाच्या अध्यक्षतेखाली झाली?
 अ) चर्चिल ब) मॅकडोनाल्ड
 क) रिपन ड) यापैकी नाही
- 12) डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांचे जन्मस्थान कोणते आहे?
 अ) पुणे ब) महू
 क) महाड ड) सातारा
- 13) स्वतंत्र भारताचे पहिले कायदामंत्री कोण होते?
 अ) पंडित नेहरु ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
 क) डॉ.राजेंद्र प्रसाद ड) कृष्णमेनन
- 14) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी पुढीलपैकी कोणते पुस्तक लिहिलेले नाही.
 अ) पाकिस्तानवरील विचार
 ब) जातीचे उच्चाटन
 क) रुपयांची समस्या: मूळ आणि समाधान
 ड) गांधी, नेहरु आणि टागोर
- 15) "द प्रॉब्लम ऑफ द रुपी: इट्स ऑरिजिन एंड इट्स सोल्यूशन" पुस्तकाचे लेखक कोण होते?
 अ) महात्मा गांधी ब) एम. एन. रॉय
 क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ड) सरोजिनी नायडू
- 16) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी पुढील पैकी कोणते मासिक सुरु केले?
 अ) दर्पण ब) तरुण भारत
 क) प्रबुद्ध भारत ड) सरस्वती

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे
 ब) शाहू महाराज आणि दलित शिक्षण
 क) बहिष्कृत भारत
 ड) वर्णव्यवस्था
 इ) जात आणि शिक्षण
 ई) मुकनायक

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) पर्वती सत्याग्रह
 ब) काळाराम मंदिर सत्याग्रह
 क) संविधान आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ड) हिंदू कोड बिल

- प्र.4** डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या इतिहास लेखनाबद्दल चर्चा करा. **16**
किंवा
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या शैक्षणिक विचारांचे वर्णन करा.
- प्र.5** महिलांच्या सामाजिक व आर्थिक स्थितीचे चिकित्सक परीक्षण करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
The Thoughts of Mahatma Phule And Dr. Babasaheb Ambedkar
(Dr. Babasaheb Ambedkar) (MA01405)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer the following questions by choosing the correct option: 16

- 1) Which service Dr. Bhimrao Ambedkar joined?
  - a) Indian Civil Service
  - b) Baroda Public Service
  - c) Indian Foreign Service
  - d) Punjab Public Service
- 2) Who led a fast unto death protest against separate electorates for Scheduled Castes?
  - a) Jawaharlal Nehru
  - b) Mohandas Gandhi
  - c) Mohammed Ali Jinnah
  - d) Vallabhbhai Patel
- 3) What was Bhimrao Ambedkar's minister in Indian government?
  - a) Home
  - b) Finance
  - c) Law
  - d) Defence
- 4) Which religion did Bhimrao Ambedkar embrace in 1956?
  - a) Buddhism
  - b) Islam
  - c) Jainism
  - d) Zoroastrianism
- 5) Who was the first British Governor of Mumbai?
  - a) Abraham Shipman
  - b) Lytton
  - c) Dalhousie
  - d) Hastings
- 6) Who presented Dr. B. R. Ambedkar with Lord Buddha's Biography?
  - a) Dada Keluskar
  - b) Ramji Sapkal
  - c) Mahadev Ambedkar
  - d) Ramabai
- 7) Dr. Babasaheb Ambedkar holds a degree in Economics from _____ University.
  - a) Oxford
  - b) England
  - c) Columbia
  - d) None of these
- 8) The first issue of the _____ was published on January 31, 1920.
  - a) Janata
  - b) Prabhudh Bharat
  - c) Mooknayak
  - d) None of these
- 9) Dr. B. R. Ambedkar demanded the _____ Commission to reserve seats for the backward classes on the principle of nomination.
  - a) Minto
  - b) Simon
  - c) Naharu
  - d) Dar
- 10) Satyagraha was held to enter the ancient Ambadevi temple at _____.
  - a) Amravati
  - b) Nagpur
  - c) Pune
  - d) Aurangabad

Seat
No.

Set P

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of India (1858 A. D. - 1964 A. D.) (MA01406)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) असहकार चळवळ ——— साली सुरु झाली.
अ) 1920   ब) 1930
क) 1940   ड) 1950
- 2) महात्मा गांधींनी चौरीचोरा घटनेनंतर ——— चळवळ स्थगित केले.
अ) सविनय कायदेभंग   ब) असहकार
क) छोडो भारत   ड) दांडी यात्रा
- 3) 12 मार्च ——— साली महात्मा गांधींनी साबरमती आश्रमातून दांडी यात्रेची सुरुवात केली.
अ) 1920   ब) 1930
क) 1940   ड) 1950
- 4) 1938 च्या भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या ——— अधिवेशनाचे अध्यक्ष नेताजी सुभाषचंद्र बोस होते.
अ) दिल्ली   ब) लाहोर
क) हरिपूरा   ड) कलकत्ता
- 5) नौजवान भारत सभेची स्थापना ——— यांनी केली.
अ) भगतसिंग   ब) सुखदेव
क) राजगुरु   ड) चंद्रशेखर आझाद
- 6) दिल्लीच्या सेन्ट्रल असेम्ब्लीमध्ये बॉम्बस्फोट करण्यात भगतसिंग बरोबर ——— यांचा ही सहभाग होता.
अ) खुदिराम बोस   ब) गणेश विद्यार्थी
क) बटुकेश्वर दत्त   ड) अनंत कन्हारे
- 7) ——— हे अलीगढ मुस्लिम विद्यापीठाचे संस्थापक होते.
अ) सर सय्यद अहमद खान   ब) महमद इकबाल
क) मौलाना आझाद   ड) बॅरिस्टर जिना
- 8) 1906 साली मुस्लीम लीगची स्थापना ——— येथे करण्यात आली.
अ) लाहोर   ब) कलकत्ता
क) ढाका   ड) दिल्ली

- 9) महात्मा गांधी यांनी ---- योजनेचा 'बुडत्या बँकेचा पुढील तारखेचा धनादेश' म्हटले होते.
 अ) क्रिप्स योजना ब) वेव्हेल योजना
 क) राजाजी योजना ड) माउंटबॅटन योजना
- 10) भारत सरकारने ---- साली राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन आणि प्रशिक्षण परिषद (NCERT) ची स्थापना केली.
 अ) 1960 ब) 1961
 क) 1962 ड) 1963
- 11) हैद्राबाद संस्थान भारतात विलीन करताना भारत सरकारने ऑपरेशन ---- राबवले होते.
 अ) ब्लू स्टार ब) पोलो
 क) हरियाली ड) टायगर
- 12) भारतीच्या हरित क्रांतीचे जनक म्हणून ---- ओळखले जातात.
 अ) नॉर्मन बोरलॉग ब) वर्गीस कुरियन
 क) एस. स्वामिनाथन ड) सोमनाथन
- 13) भारताच्या पहिल्या पंचवार्षिक योजनेत ---- क्षेत्रावर अधिक भर देण्यात आला होता.
 अ) उद्योग ब) आरोग्य
 क) शेती ड) तंत्रज्ञान
- 14) ---- हे भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार होते.
 अ) पंडित नेहरू ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 क) महात्मा गांधी ड) सरदार वल्लभभाई पटेल
- 15) ---- साली भारत आणि चीन यांच्यात पंचशील करार यांच्यात झाला होता.
 अ) 1954 ब) 1955
 क) 1956 ड) 1957
- 16) खालीलपैकी ---- हे अतिपतता चळवळीचे संस्थापक नव्हते.
 अ) पंडित नेहरू ब) नसीर
 क) टिटो ड) स्टॅलीन

प्र.2 खालील पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) असहकार चळवळीचा कार्यक्रम काय होता?
 ब) दांडी यात्रेविषयी माहिती सांगा.
 क) अलीगढ चळवळीची थोडक्यात माहिती लिहा.
 ड) माउंटबॅटन योजनेची माहिती सांगा.
 इ) भारताच्या फाळणीचे परिणाम सांगा.
 ई) पंचशील करारात काय तरतुदी होत्या?

प्र.3 कोणत्याही दोन प्रश्नांची विस्तृत उत्तरे लिहा.

16

- अ) असहकार चळवळीची कारणे सांगा.
 ब) 1947 च्या भारताच्या स्वातंत्र्याच्या कायद्याविषयी माहिती द्या.
 क) हैद्राबाद संस्थान भारतात कसे विलीन केले गेले?
 ड) भारत-पाकिस्तान या दोन देशातील संबंधावर चर्चा करा.

प्र.4 भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्टे सांगा.

किंवा

भारत-चीन संबंधावर प्रकाश टाका.

प्र.5 थोर क्रांतिकारक भगतसिंग यांच्या जीवन कार्याचा आढावा घ्या.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
History of India (1858 A. D. - 1964 A. D.) (MA01406)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative from the options. 16

- 1) Non-Cooperation movement was started in the year of _____.
a) 1920   b) 1930
c) 1940   d) 1950
- 2) Mahatma Gandhi suspended the _____ movement after the Chaurichora incident.
a) Civil Disobedient   b) Non-Cooperation
c) Quit India   d) Dandi Yatra
- 3) 12 March _____ Mahatma Gandhi started Dandi Yatra from Sabarmati Ashram.
a) 1920   b) 1930
c) 1940   d) 1950
- 4) Netaji Subhash chandra Bose was the President of the _____ session of 1938 Indian National Congress.
a) Delhi   b) Lahore
c) Haripura   d) Calcutta
- 5) Naujawan Bharat Sabha was founded by _____.
a) Bhagat Singh   b) Sukhdev
c) Rajguru   d) Chandrasekhar Azad
- 6) Bhagat Singh along with _____ were involved in the bombing of the Central Assembly of Delhi.
a) Khudiram Bose   b) Ganesh Vidyarthi
c) Batukeshwar Dutt   d) Anant Kanhere
- 7) _____ He was the founder of Aligarh Muslim University.
a) Sir Syed Ahmad Khan   b) Muhammad Iqbal
c) Maulana Azad   d) Barrister Jinnah
- 8) In 1906, Muslim League was established at _____.
a) Lahore   b) Calcutta
c) Dhaka   d) Delhi
- 9) Mahatma Gandhi called the _____ plan a 'post-dated check of a bad bank'.
a) Cripps Plan   b) Wavell Plan
c) Rajaji Plan   d) Mountbatten Plan
- 10) The Government of India established the National Council of Educational Research and Training (NCERT) in the year _____.
a) 1960   b) 1961
c) 1962   d) 1963

- 11) While merging the Hyderabad State with India, the Government of India had implemented Operation _____.
a) Blue Star b) Polo
c) Hariyali d) Tiger
- 12) _____ was known as the father of India's Green Revolution.
a) Norman Borlaug b) Varghese Kurian
c) S. Swaminathan d) Somnathan
- 13) India's First Five Year Plan laid more emphasis on _____ sector.
a) Industry b) Health
c) Agriculture d) Technology
- 14) _____ He was the architect of Indian Constitution.
a) Pandit Nehru b) Dr. Babasaheb Ambedkar
c) Mahatma Gandhi d) Sardar Vallabhbhai Patel
- 15) In _____ India and China signed the Panchsheel Pact.
a) 1954 b) 1955
c) 1956 d) 1957
- 16) Of the following _____ was not the founder of Non-alignment movement.
a) Pandit Nehru b) Nasir
c) Tito d) Stalin

Q.2 Write short answers to any four of the following questions.

16

- a) What was the program of non-cooperation movement?
- b) Tell about Dandi Yatra.
- c) Write a brief account of Aligarh movement.
- d) Explain Mountbatten plan.
- e) State the consequences of partition of India.
- f) What were the provisions of Panchsheel Pact?

Q.3 Write detailed answers to any two questions.

16

- a) State the reasons for non-cooperation movement.
- b) Give information about the Indian Independence Act of 1947.
- c) How was Hyderabad State merged with India?
- d) Discuss the relationship between India and Pakistan.

Q.4 State the features of Indian Constitution.

16

OR

Highlight the India-China relationship.

Q.5 Review the life work of the great revolutionary Bhagat Singh.

16

Seat
No.

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
History of US.S.R. (1917 A. D.-1977 A. D.) (MA01407)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) इ. स. 1917 ला रशियात ---- घराण्याची सत्ता होती.
अ) रोमानोव्ह   ब) बुरबॉन
क) स्टुअर्ट   ड) यापैकी नाही
- 2) इ. स. 1917 ला रशियात ---- यांनी हंगामी सरकारची स्थापना केली.
अ) केरेन्स्की   ब) प्रिन्स जॉर्जी क्लोव
क) मालातोव्ह   ड) यापैकी नाही
- 3) निकोलस दुसरा यांच्या काळात दरबारात ---- यांचे वर्चस्व होते.
अ) बुलगानीन   ब) बुखारीन
क) रासपुतिन   ड) बेरिया
- 4) रशियन समाजात मूलभूत परिवर्तन ---- क्रांतीने घडून आले.
अ) 1905 ची   ब) औद्योगिक
क) मेन्शेव्हिक   ड) बोलशेव्हिक
- 5) रशियन क्रांतीनंतर लालसेनेची उभारणी ---- च्या नेतृत्वाखाली झाली.
अ) ट्रॉट्स्की   ब) स्टॅलिन
क) लेनिन   ड) यापैकी नाही
- 6) गृहयुद्ध काळातील आर्थिक धोरणास ---- म्हणतात.
अ) समाजवादी   ब) नवे आर्थिक धोरण
क) युद्ध समाजवादी   ड) आर्थिक विकेंद्रीकरण धोरण
- 7) लेनिन यांनी ---- साली ब्रेस्त लिनोव्हस्कच्या तहावर सही केली.
अ) 1916   ब) 1917
क) 1918   ड) 1919
- 8) 'साम्यवादाचे आर्थिक प्रश्न' हे पुस्तक ---- यांनी लिहले.
अ) बुलगानीन   ब) ट्रॉट्स्की
क) स्टॅलिन   ड) लेनिन

- 9) स्टॅलिनने "रशियाचा मुक्तीदाता" म्हणून ---- यांना गौरविले आहे.
 अ) बुलगांनीन ब) झुकोव्ह
 क) बुखारीन ड) यापैकी नाही
- 10) "कामगार विमोचन लढा" या संघटनेची स्थापना ---- यांनी केली.
 अ) स्टॅलिन ब) लेनिन
 क) ट्रॉट्स्की ड) यापैकी नाही
- 11) "ना प्रदेशविस्तार ना भरपाई" ही घोषणा ---- यांनी दिली.
 अ) स्टॅलिन ब) लेनिन
 क) ट्रॉट्स्की ड) मालातोव्ह
- 12) रशियात नोकरशाहीचा पाया ---- यांनी घातला.
 अ) अलेक्झांडर - I ब) निकोलस - I
 क) निकोलस - II ड) सम्राट पीटर दी ग्रेट
- 13) स्टॅलिन यांनी इ. स. 1927 ला आदेशानुसार ---- यांना कम्युनिस्ट पक्ष आणि राजकारणातून हाकलून लावले.
 अ) ट्रॉट्स्की ब) खुश्चेव्ह
 क) बेझनेव्ह ड) यापैकी नाही
- 14) रशियातील मार्क्सवादाला आदय भाष्यकार ---- होय.
 अ) ट्रॉट्स्की ब) प्लेखेनोव्ह
 क) लेनिन ड) स्टॅलिन
- 15) रशिया नियोजन मंडळाने पहिली पंचवार्षिक योजना ---- साली जाहीर केली.
 अ) 1926 ब) 1927
 क) 1928 ड) 1929
- 16) देशभक्तीच्या युध्दात रेड आर्मीच्या विरोधात ---- परकीय देश लढत होते.
 अ) 16 ब) 15
 क) 14 ड) 13

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) निहिलीझमची मूलतत्वे स्पष्ट करा.
 ब) बोलशेव्हिक क्रांतीची चर्चा करा.
 क) नवीन आर्थिक धोरणाची माहिती सांगा.
 ड) पॉलिट ब्युरो म्हणजे काय?
 इ) 1928-1939 या काळातील रशियन पंचवार्षिक योजनांची ध्येय सांगा.
 ई) कामोस्मोल संघटनेची आढावा घ्या.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) 1917 च्या रशियन राज्यक्रांतीची कारणे.
 ब) लेनिनचे कार्य
 क) स्टॅलिन-ट्रॉट्स्की संघर्ष
 ड) 1936 ची राज्यघटना

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 16
दुसऱ्या महायुद्धातील स्टॅलिनच्या कार्याचे परीक्षण करा.
किंवा
रशियाची ठळक वैशिष्ट्ये व प्रगतीची चर्चा करा.
- प्र.5** रशियाच्या राजकीय जीवनातील कम्युनिस्ट पक्षाच्या कार्याचे मूल्यमापन करा. 16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
History of U.S.S.R. (1917 A. D.-1977 A. D.) (MA01407)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct options.

16

- 1) At the 1917 A. D. _____ Dynasty was rulling in Russia.
  - a) Romanovh
  - b) Burbone
  - c) Stuart
  - d) None of these
- 2) In 1917 A. D. _____ was established the provisional Government in Russia.
  - a) Kerensky
  - b) Prince George Klove
  - c) Malatovh
  - d) None of these
- 3) _____ was impressive person in the court of Nicolas- II.
  - a) Bulganin
  - b) Bukharin
  - c) Rasputin
  - d) Beria
- 4) _____ revolution attempted fundamental transformation in Russian society.
  - a) 1905
  - b) Industrial
  - c) Menshevik
  - d) Bolshevik
- 5) After Russian Revolution Red Army was construction under the leadership of _____.
  - a) Trotsky
  - b) Stalin
  - c) Lenin
  - d) None of these
- 6) The Economic policy during the "Civil War" period was referred as _____.
  - a) Communism
  - b) New Economic Policy
  - c) War Communism
  - d) Policy of Economic Decentralization
- 7) Brest-Litovsk treaty was signed by Lenin at _____ A. D.
  - a) 1916
  - b) 1917
  - c) 1918
  - d) 1919
- 8) _____ is the author of "Economic problems of socialism."
  - a) Bulaganin
  - b) Trotsky
  - c) Stalin
  - d) Lenin
- 9) Stalin honored _____ as a "Saviour of Russia."
  - a) Bulganin
  - b) Zhukov
  - c) Bukharin
  - d) None of these
- 10) _____ was established the organization of "Employee redemption fight".
  - a) Stalin
  - b) Lenin
  - c) Trotsky
  - d) None of these

- 11) _____ was to make proclamation of “No stretch No Recompense”.
- a) Stalin
  - b) Lenin
  - c) Trotsky
  - d) Malatovh
- 12) _____ was to lay a foundation of Russian bureaucratic employee.
- a) Alexander -I
  - b) Nicholas-I
  - c) Nicholas-II
  - d) Emperor Peeter the Great
- 13) In 1927 A. D. _____ was purgel from the communist party and soviet politics by order of Stalin.
- a) Trotsky
  - b) Khrushchev
  - c) Brezhnev
  - d) None of these
- 14) _____ was initial commentator of Russian Markism.
- a) Trotsky
  - b) Plekhanov George
  - c) Lenin
  - d) Stalin
- 15) Planning commission of Russia declared its first five year plane in _____ A. D.
- a) 1926
  - b) 1927
  - c) 1928
  - d) 1929
- 16) Great patriotic war _____ foreign nations intervened against Red-Army.
- a) 16
  - b) 15
  - c) 14
  - d) 13

Q.2 Write a short answer. (Any Four)**16**

- a) Explain the element of Nihilism.
- b) Discuss the Bolshevik Revolution.
- c) Explain the New Economic policy.
- d) What is polit Buro.
- e) Explain the aims of Russin planning during five year plane from 1928 to 1939.
- f) Review the kamosmol organization.

Q.3 Short Note- (Any Two)**16**

- a) Causes of Russian Revolution (1917)
- b) Function of Lenin
- c) Stalin and Trotsky Struggle.
- d) Constitution of 1936.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)**16**

Examine the role of Stalin in second world war.

OR

Discuss the salient features and development of Russia.

Q.5 Evaluate the role of communist party in political life of Russia.**16**